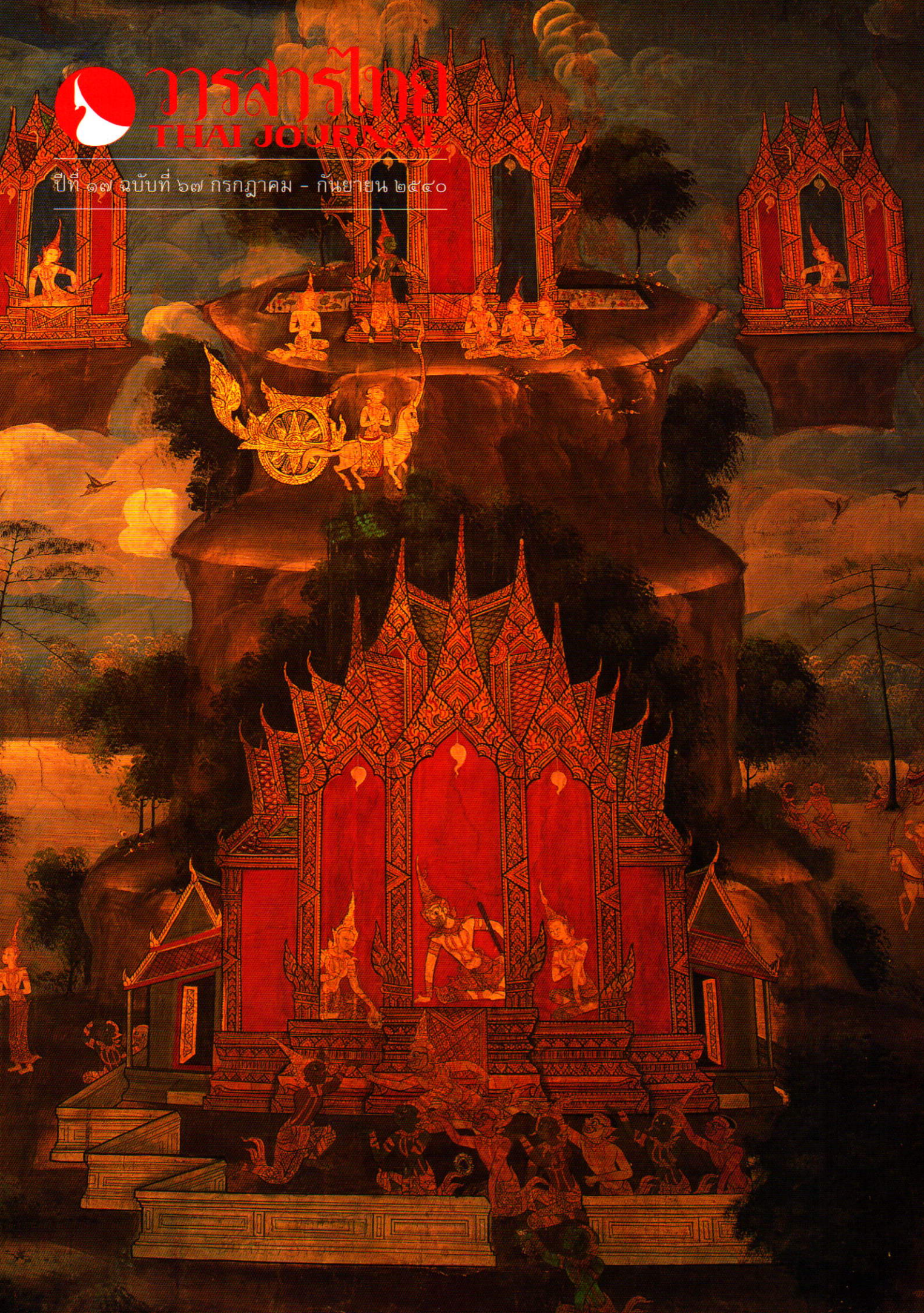

วารสารไทย THAI JOURNAL

ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๖๗ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๐

“....การพัฒนาชนบทเป็นงานที่สำคัญ เป็นงานที่ยาก เป็นงานที่จะต้องทำให้ได้ด้วยความสามารถ ด้วยความเฉลียวฉลาด คือทั้งเฉลียวทั้งฉลาด ต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ มิใช่มุ่งที่จะหาเงินด้วยวิธีการใดๆ ใครอยากหาเงินขอให้ลาออกจากตำแหน่งไปทำการค้าดีกว่า เพราะว่าถ้าทำผิดพลาดไปแล้วบ้านเมืองเราล่มจม และเมื่อบ้านเมืองของเราล่มจมแล้วเราอยู่ไม่ได้ ก็เท่ากับเสียหมดทุกอย่าง....”

พระบรมราโชวาท
พระราชทานแก่คณะผู้บริหารงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
ระดับผู้ว่าราชการจังหวัด
ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน
๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๒

“วารสารไทย” เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา
นายสุธี อากาศฤกษ์
บรรณาธิการ นายชาคริต จุลกะเสวี
บรรณาธิการผู้ช่วย นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ
กองบรรณาธิการ นายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
นายเอ็นใจ เลหาวิช นายวิจิตร อาวะกุล
คุณหญิงกมลดา เลชะกุล นายสมบัติ พลายน้อย
นางรัชกร เหมะจันทร์ นายปัญญา นิตยสุวรรณ

ฝ่ายประสานงาน นายกิตติ จันทรส่อง
สำนักงานวารสารไทย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
อาคาร ๑๑ ชั้น ๓ ส่วนการศึกษาโรงเรียนนายร้อย
จปร. (เดิม) ถนนราชดำเนิน โทร. ๒๘๑๕๕๕๐

วารสารไทย เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นอภินันทนาการแก่ประชาชน
ทั่วไป ทรรศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้
เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรง
กับความเห็นของบรรณาธิการ และคณะผู้จัดทำ

คณะกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา	อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายสุธี อากาศฤกษ์	อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายวิจิตร อาวะกุล	ประธานอนุกรรมการ
นายชาคริต จุลกะเสวี	รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

นายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา	นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
นายเอ็นใจ เลหาวิช	คุณหญิงกมลดา เลชะกุล
นายสถิตย์ เล็งไธสง	นายสมบัติ พลายน้อย
นางรัชกร เหมะจันทร์	นายปัญญา นิตยสุวรรณ
นางเนาวรัตน์ พลเดช	นายสมาน นากชน
นางดวงกมล พิทักษ์ดำรงกิจ	นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ
นางสาวบุญศรี โชติวรรณวิวัฒน์	ร.ต.ต.หญิง เมทินี สิงควิบูลย์
นายกิตติ	จันทรส่อง

พิมพ์ที่ บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด

สำนักงาน : ๘๕-๕๕ ถนนมหานคร (สว่างคดีใหม่) แขวงมหาพฤฒาราม
เขตบางรัก กทม. ๑๐๕๐๐ โทร. ๒๓๖๐๐๕๘, ๒๖๖๕๕๘๖ โทรสาร. (๖๖๒) ๒๓๘๔๐๒๘

โรงงาน : ๓๗ ซอยวชิรธรรมสาธิต ๓๗, ถนนสุขุมวิท ๑๐๑/๑ แขวงบางจาก
เขตพระโขนง กทม. ๑๐๒๖๐ โทร. ๘๔๖๓๑๓๐-๔ โทรสาร. (๖๖๒) ๓๕๘๗๐๗๓

วารสารไทย THAI JOURNAL

ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๖๙ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๔๐

หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125 - 572X

ปก: ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดเสนา-
สนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
(ภาพ : สมชาย ดำรงกิตติกุล)

เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการ
จาก
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ห้ามจำหน่าย

ถึงแม้กระแสแห่งความผันผวนทางเศรษฐกิจและการเมือง จะเพิ่มทวีความรุนแรงกระทบต่อเศรษฐกิจไทย หลังจากความเฟื่องฟูของเศรษฐกิจยุคฟองสบู่ได้แตกโพละไปแล้ว ได้ทำให้เศรษฐกิจการเงินของเกือบจะทุกวงการ ต้องได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงโดยทั่วกัน รวมทั้ง “วารสารไทย” ที่เราเตรียมการไว้พร้อมแล้ว คิดว่าจะออกท่านผู้อ่านได้ทันตามกำหนดเวลาอันสมควร แต่ก็พลอยต้องล่าช้าไป ทำให้ต้องขอประทานอภัยในความจำเป็นนี้ด้วยนะครับ

แต่สำหรับบทความที่มีบรรจุอยู่ในวารสารไทยฉบับนี้ ยังคงเพียบพร้อมด้วยสาระน่ารู้ ซึ่งจะหาอ่านจากที่อื่นได้ไม่ถนัดนัก เพราะได้รับความกรุณาจากท่านนักเขียนผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ส่งเรื่องราวมาให้เสนอต่อท่านผู้อ่านที่สนใจด้วยอย่างเต็มที่

เริ่มจากในวันที่ ๒๔ กันยายน เนื่องใน “วันมหิดล” คุณทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา ได้เสนอเรื่อง “พระบิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบัน” เชิญชวนให้น้อมรำลึกถึงพระคุณของ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ผู้ทรงเป็นพระบิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบันของชาติไทย คุณหญิงคณิดา เลขะกุล ได้เสนอเรื่อง “พระราชวังดุสิต” ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา ได้ชวนให้คนไทยได้รำลึกถึง “สุนทรภู่กวีผู้เข้าถึงประชาชน” และคุณสมบัติ พลายน้อย ก็ได้เสนอเรื่องที่น่ารู้เกี่ยวกับ “ครุฑ พญานกผู้ทรงพลัง” ตามคติในนิยายปรัมปราที่ได้สืบทอดความเชื่อถ้อยกย่องต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ด้วย

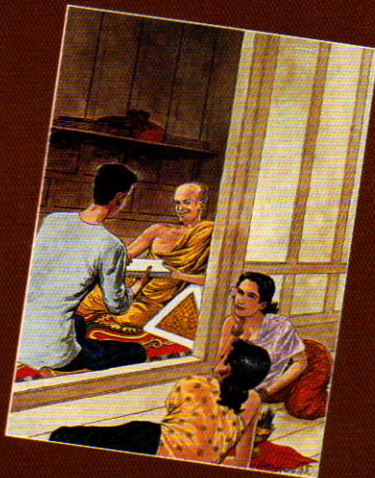
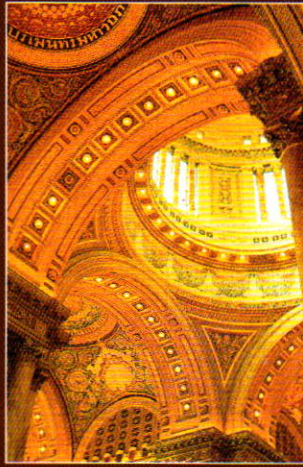
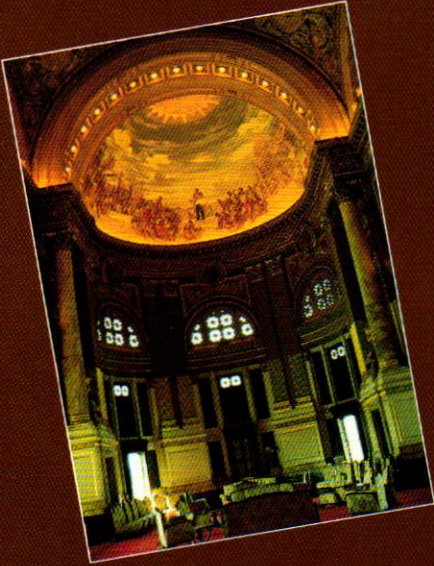
เรื่องในฉบับนี้ ท่านอาจารย์ สุธี อากาศฤกษ์ ก็ได้เสนอแนะให้ประชาชนช่วยกันพิจารณาด้วยว่า “สลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นกิจการของรัฐที่มอมเมาประชาชนหรือไม่” ส่วนศาสตราจารย์ ระพี สาคริก ได้ฝากคำกล่าวจากใจจริงแทนพ่อกับแม่ไทยทั้งหลาย เรียกร้องให้ “กลับบ้านเราเถอะลูกรัก” สะกิดใจเยาวชนทั้งรุ่นปัจจุบันและในอดีตได้อย่างนุ่มนวลดียิ่ง นอกจากนี้ก็ยังมีเรื่อง “นาฏศิลป์พัฒนา” จากคุณปัญญา นิตยสุวรรณ เรื่อง “จอมพล ป. พิบูลสงครามที่ข้าพเจ้ารู้จัก (ตอนที่ ๓)” โดยคุณใหญ่ นายน

สำหรับท่านผู้พิพากษานักเขียน สติธย์ เล็งไธสง ก็ได้เสนอเรื่อง “ความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐและพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ตอนจบ)” มาให้เสริมความรอบรู้ด้านกฎหมายนิดหน่อย

ก็หวังใจว่าท่านผู้อ่านทั้งหลาย คงจะช่วยกันให้ “วารสารไทย” ได้รับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย และดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์วัฒนธรรมอันดีของชาติได้ด้วยดีตลอดไป

ชาคริต จุลกะเสวี

สารบัญ

๔ พระบิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบัน

๑๒ พระราชวังดุสิต (ตอนจบ)

๒๔ ครูช พญานกผู้ทรงพลัง

๓๘ สุนทรภู่กวีเอกผู้เข้าถึงประชาชน

๔๕ สลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นกิจการ
ของรัฐที่มอมเมาประชาชนหรือไม่

๕๓ แนวความคิดใหม่
แก่วิกฤตค่าเงินบาท

๕๘ กลับบ้านเราเจอลูกรัก

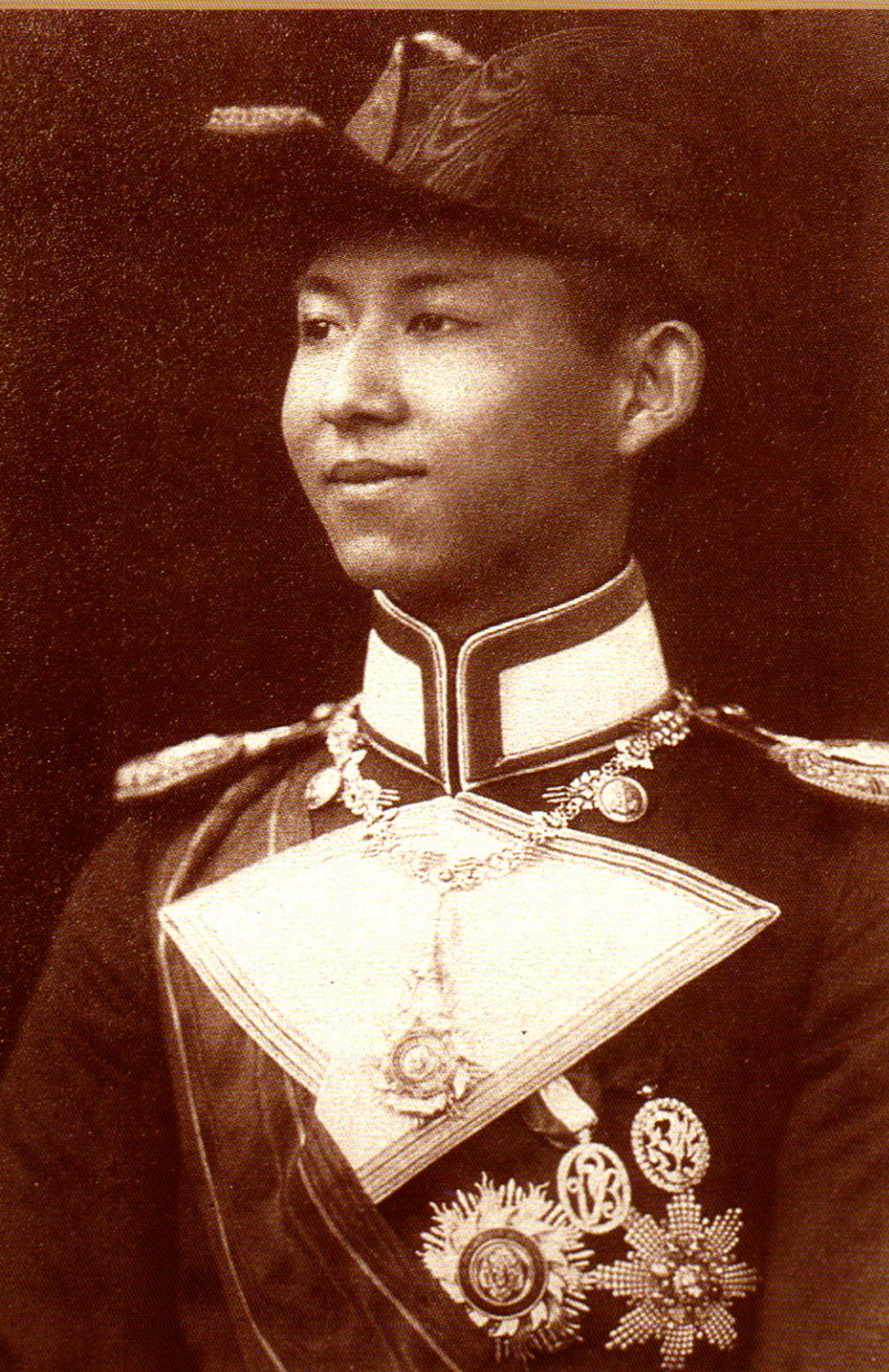
๖๙ นาฏศิลป์พัฒนา

๗๓ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่ข้าพเจ้า
รู้จัก (ตอนที่ ๓)

๘๑ ความผิดทางละเมิดของ
เจ้าหน้าที่ของรัฐและพนักงาน
รัฐวิสาหกิจ (ตอนจบ)

๘๙ “ส้มจี๊ด” ใช้แทนมะนาวก็ได้
เป็นไม้ประดับก็ดี

พระบิดา แห่งการแพทย์แผนปัจจุบัน

วันที่ ๒๔ กันยายน ซึ่งเป็น
“วันมหิดล” ได้เวียนมาบรรจบ
ครบอีกรอบปีหนึ่งเพื่อเป็นการรำลึก
ถึงพระคุณของสมเด็จพระมหิตลา
ธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรม-
ราชชนก ผู้ทรงเป็นพระบิดาแห่ง
การแพทย์แผนปัจจุบันของชาติไทย
จึงขออัญเชิญพระประวัติและ
กรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์แก่
บ้านเมืองมาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร
อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
มีพระนามเดิม สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดล
อดุลเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์
เป็นพระราชโอรสพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และ
สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา
พระบรมราชเทวี ซึ่งต่อมาทรง
เฉลิมพระยศเป็น สมเด็จพระศรี-
สวรินทิราบรมราชเทวี พระพัน-
วัสสาอัยยิกาเจ้า ขานพระนามเป็น
การภายในราชสำนักว่า “ทูลหม่อม
แดง” พระเชษฐภคินีที่มีพระชนม์
ชีพจนเป็นผู้ใหญ่เหลือเพียงพระ
องค์เดียวคือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าวไลย-
อลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราช-
สิรินธร

กองถ่าย กว๋ยอแป๋ ณ อยุธยา

สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงศึกษาสำเร็จจากโรงเรียนนายเรือ ประเทศเยอรมนีจนเกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่งจึงเสด็จกลับมายังประเทศไทย ทรงเข้ารับราชการในกระทรวงทหารเรือเมื่อเดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๔๕๘ มีพระประสงค์ที่อยู่เรือเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในเรือตอร์ปิโดและออกทะเล แต่กระทรวงทหารเรือเห็นว่าไม่สมควรที่สมเด็จพระเจ้าฟ้าจะทรงปฏิบัติเช่นนั้น จึงจัดให้พระองค์ไปรับราชการกรมเสนาธิการทหารเรือ และต่อมาย้ายไปประจำกองอาจารย์นายเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ จากนั้นจึงได้ทรงกราบถวายบังคมลาออกจากราชการทหารเรือ

เมื่อสมเด็จพระบรมราชชนกทรงลาออกจากราชการทหารเรือในเดือนมกราคม พุทธศักราช ๒๔๕๘ แล้วนั้น วันหนึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร แต่ยังทรงพระอิสริยยศเป็นกรมขุน และหม่อมเจ้าพูนศรีเกษม เกษมศรี ได้ชวนเสด็จประพาสไปตามแม่น้ำลำคลองโดยเรือยนต์ จะโดยบังเอิญหรือตั้งพระทัยก็ไม่ทราบเมื่อประพาสตามคลองเล็กน้อยและออกจากปากคลองบางกอกน้อยแล้ว สมเด็จพระพระยาชัยนาทนเรนทรก็รับสั่งให้เรือจอดเทียบสะพานท่าน้ำ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตลอดุลเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์

โรงพยาบาลศิริราช และเชิญเสด็จสมเด็จพระบรมราชชนกขึ้นบก นัยว่าใครจะให้ได้ทอดพระเนตรที่ทำงานของพระองค์ท่าน

โรงพยาบาลศิริราชเมื่อประมาณปลายพุทธศักราช ๒๔๕๘ นั้น มีอาคารที่เป็นตึกเล็กๆ เพียง ๓ หลัง เรือนคนไข้เป็นเรือนไม้หลังคาจาก จำนวนไม่เพียงพอกับคนไข้ที่มารักษาพยาบาล สมเด็จพระพระยาชัยนาทนเรนทรผู้บัญชาการโรงพยาบาล และโรงเรียนราชแพทยาลัย และหม่อมเจ้าพูนศรีเกษม เกษมศรี อาจารย์โรงเรียนแพทยาลัย ช่วยกันกราบหูลถึงอุปสรรคต่างๆ ของโรงพยาบาล ทำให้สมเด็จพระบรมราชชนกทรงสนพระทัยและทรงสงสารว่าต้องทำงานที่เต็มไปด้วยอุปสรรค

หลังจากการเสด็จศิริราชเพียงเล็กน้อย สมเด็จพระราชยานาถนเรนทร และหม่อมเจ้าพูนศรีเกษม ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าสมเด็จพระบรมราชชนกอีก ก็ช่วยกันทูลเชิญว่าเมื่อไม่มีอะไรจะทรงทำก็ขอให้ไปช่วยกันที่โรงพยาบาลศิริราช สมเด็จพระบรมราชชนกรับสั่งว่าเราต้องทำกันจริงๆ ทำอย่างไม่มีหลักก็เป็นการสนุกชั่วคราวไม่มีประโยชน์ จึงขอพระองค์ว่าให้คอยอีกสักสองสามปี พอให้ได้ไปทรงศึกษาวิชาแพทย์เสียก่อน แล้วจึงจะทรงกลับมาทำงานให้อย่างเต็มที่

นับแต่วันที่สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงเข้าศึกษาวิชาเตรียมแพทย์ที่ ฮาร์วาร์ด คอลเลจ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๕๙ ก็ทรงวางแผนในการช่วยเหลือโรงเรียนแพทย์และโรงพยาบาลศิริราชทันที ทรงเห็นว่าจะต้องตั้งต้นด้วยการเตรียมครูทั้งฝ่ายแพทย์และพยาบาลก่อนอื่น จึงทูลขอให้สมเด็จพระราชยานาถนเรนทร คัดเลือกนักเรียนแพทย์และนักเรียนพยาบาลประเภทละสองคน ส่งออกไปศึกษาวิชา ณ สหรัฐอเมริกา ด้วยทุนส่วนพระองค์ และปีต่อมานักเรียนทุนเล่าเรียนหลวงซึ่งเลือกศึกษาวิชาแพทย์ก็ไปถึงสหรัฐอเมริกาอีก ๒ คน นับว่าจะได้แพทย์ไทยเป็น ๔ คนด้วยกัน จึงเป็นที่พอพระทัยเป็นอันมาก

เมื่อเดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๒ สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงศึกษาจบชั้นปีที่สองของโรงเรียนแพทย์อันเป็นครึ่งหลักสูตรแล้ว ทรงหยุดพักวิชาแพทย์ไว้ชั่วคราว เพื่อเข้าศึกษาวิชาสาธารณสุขในมหาวิทยาลัยเดียวกันนั้น ต่อมาได้เสด็จกลับประเทศไทยเนื่องในงานพระบรมศพสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระราชชนนีพระพันปีหลวง

เมื่อวันที่ ๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๓ สมเด็จพระมหิตลา-

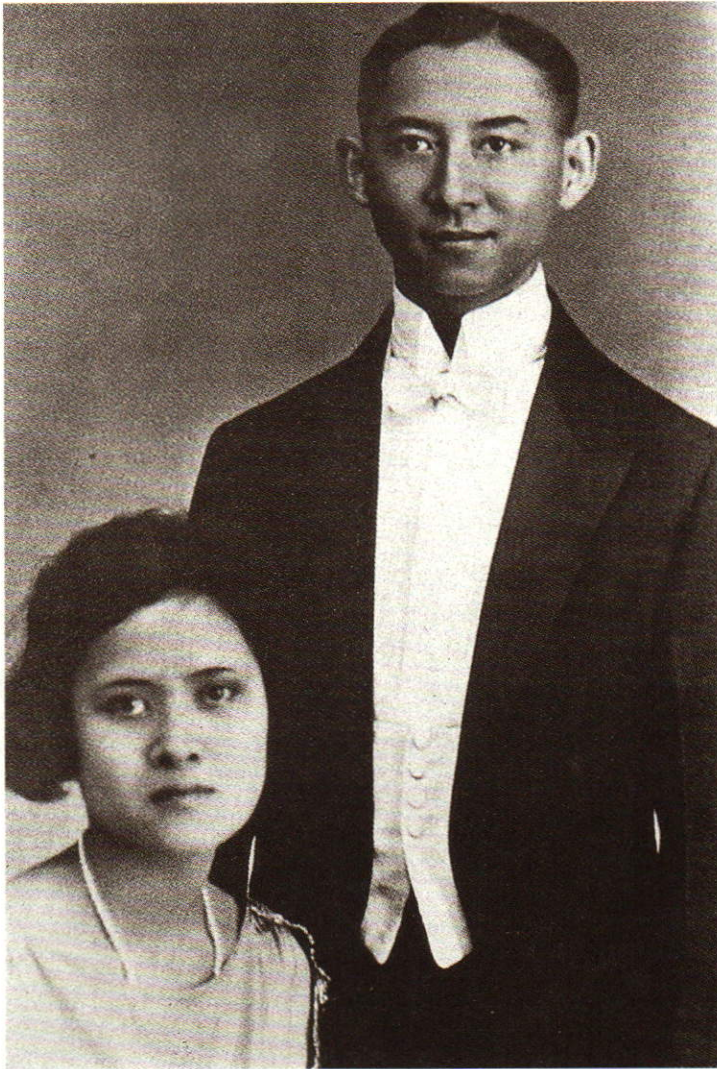
ธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรม-
 ราชชนก ได้พระราชทานเงินทุน
 แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็น
 จำนวนสองแสนบาท เนื่องในงาน
 ฉลองพระชนมายุครบ ๒๘ พรรษา
 ให้ใช้ดอกผลจากทุนนี้ส่งกุลบุตร
 และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยออก
 ไปศึกษาวิทยาการ ณ ต่างประเทศ
 ในวิชาแพทย์หรือวิชาเคมี ฟิสิกส์
 และชีววิทยา อันเป็นวิชาสำคัญ
 ขั้นต้นสำหรับการเรียนแพทย์ และ
 เป็นการเตรียมอาจารย์ไว้
 สำหรับโรงเรียนเตรียมแพทย์และ
 โรงเรียนแพทย์ต่อไป

ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม
 พุทธศักราช ๒๔๖๓ สมเด็จพระ
 บรมราชชนกเสด็จกลับไปยังสหรัฐ
 อเมริกา เพื่อทรงศึกษาต่อในวิชา
 สาธารณสุขให้สำเร็จ ในการเสด็จ
 ครั้งนี้ทรงเลือกเจ้าหน้าที่แพทย์ใน
 หอจดลองวิทยาศาสตร์ของศิริราช-
 พยาบาลให้ตามเสด็จไปด้วยผู้หนึ่ง
 เพื่อศึกษาวิชาเพิ่มเติม ณ มหา
 วิทยาลัย จอห์น ฮอบกินส์ ท่านผู้
 นี้เมื่อศึกษาวิชาสำเร็จกลับมาเป็น
 หัวหน้าแผนกพยาธิวิทยา ต่อมา
 เป็นอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การ
 แพทย์ อธิบดีกรมมหาวิทยาลัย
 แพทย์ศาสตร์และเคยดำรงตำแหน่ง
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
 อยู่สมัยหนึ่ง ทั้งนี้เป็นตัวอย่าง
 แสดงให้เห็นว่า สมเด็จพระบรม-

ราชชนกทรงสร้างบุคคลให้เป็น
 ทรัพยากรที่มีคุณค่า ทำประโยชน์
 ให้แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก
 มาแล้วหลายสิบราย

ชั่วระยะเวลาอันสั้นเพียง ๒-
 ๓ เดือน ที่สมเด็จพระบรมราชชนก
 เสด็จมาประทับในประเทศไทย ได้
 ทรงทำให้ฐานะในอนาคตของการ
 แพทย์ไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี
 โดยเฉพาะสำหรับโรงเรียนแพทย์
 และโรงพยาบาลศิริราชทรงรับรอง

ว่าจะหาที่ดินเพิ่มเติมให้อีกเพื่อการขยายในอนาคต ทั้งทรงสัญญาว่าจะพระราชทานเงินสำหรับสร้างตึกเพิ่มเติม ได้พระราชทานทุนสำหรับหาดอกผลเพื่อส่งคนไปศึกษาในต่างประเทศ และทรงเพิ่มทุนเล่าเรียนสำหรับนักเรียนส่วนพระองค์อีกด้วย

สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงศึกษาวิชาสาธารณสุขสำเร็จในเดือนมิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๔ แล้วเสด็จกลับประเทศไทยผ่านทวีปยุโรปเพื่อมารับสมเด็จพระเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรี

ราชสิรินธร ซึ่งทรงพระประวรพระโรควัณกะ (ไต) พิกการ ไปรับการรักษายังประเทศอังกฤษ ระหว่างที่เสด็จอยู่ในยุโรปนั้น เป็นระยะเวลาที่รัฐบาลโดยกระทรวงธรรมการได้เปิดการเจรจาขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ให้เข้ามาช่วยปรับปรุงการศึกษาวิชาแพทย์ในประเทศไทยพระองค์ทรงได้รับการขอร้องให้เป็นผู้รับมอบอำนาจดำเนินการเจรจาในเรื่องนี้

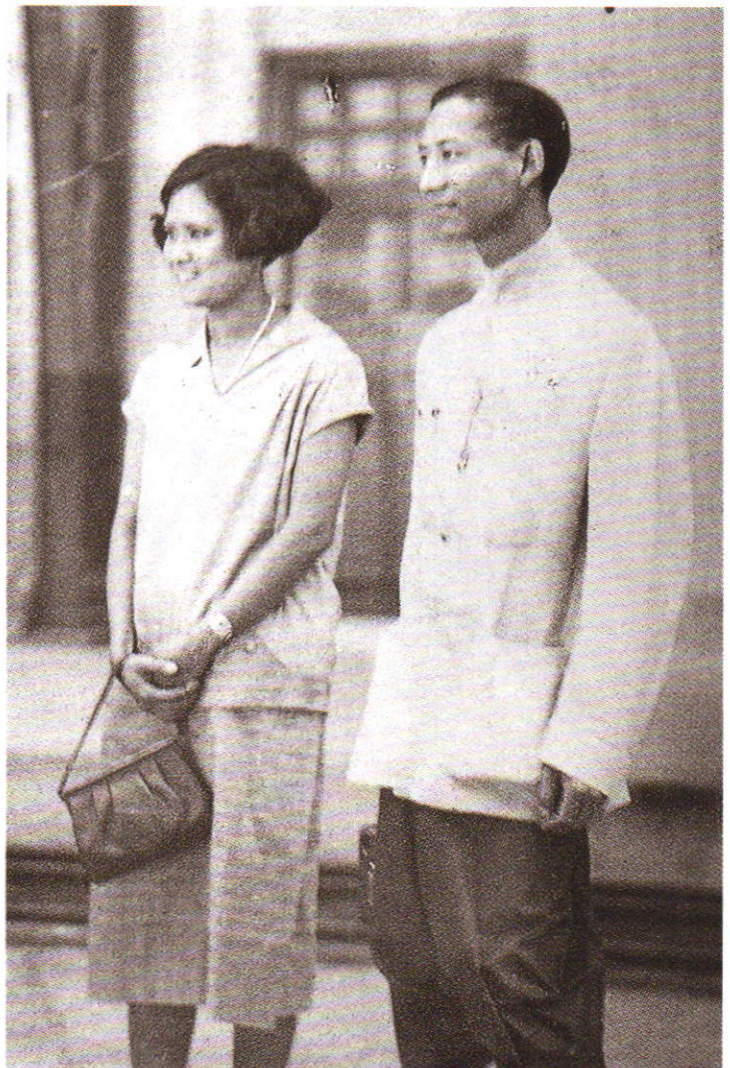
สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงพบปะหารือกับผู้แทนของมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ หลายครั้งหลายหนที่กรุงลอนดอน กรุงเบอร์ลิน และกรุงปารีสจนเป็นผลสำเร็จในที่สุด การให้ความร่วมมือของมูลนิธิมีหลักเกณฑ์โดยย่อคือ มูลนิธิจะส่งศาสตราจารย์ชาวต่างประเทศมาช่วยจัดและสอนในแผนกวิชาที่สำคัญรวม ๖ คน มีกำหนดการสร้างอาคารโดยมูลนิธิจะให้เงินช่วยเหลือส่วนหนึ่งเป็นเงินประมาณ ๔ แสนบาท และมูลนิธิให้ทุนส่งอาจารย์ไทยไปศึกษาวิชาต่อ ณ ต่างประเทศ ซึ่งในที่สุดได้รับทุนรวม ๑๙ ทุน นอกจากนั้นมูลนิธิยังให้ความร่วมมือแก่คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการส่งศาสตราจารย์มาช่วยสอนชั่วคราว และให้ทุนส่งอาจารย์ไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศอีกด้วย

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร
อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
ทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงตรวจการ
ศึกษาทั่วไปและมีพระภารกิจอัน
มากมายทำให้พระอนามัยอ่อนแอลง
ทรงให้แพทย์ในกรุงเทพตรวจพระ
อาการ แพทย์ได้ถวายคำแนะนำให้
เสด็จออกจากเมืองร้อนไปรักษา
พระองค์ที่อเมริกาหรือยุโรป ดัง
นั้นในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธ-
ศักราช ๒๔๖๘ จึงได้เสด็จไปยุโรป
และทรงพาเจ้าหน้าที่ใหม่คนหนึ่งใน
แผนกฟิสิกส์ของมหาวิทยาลัยตาม
เสด็จไปศึกษาเพิ่มเติมโดยทุนส่วน
พระองค์ ต่อมาอีก ๗ เดือนเศษ ก็
ต้องเสด็จกลับพระนครเนื่องในงาน
พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระ
บาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

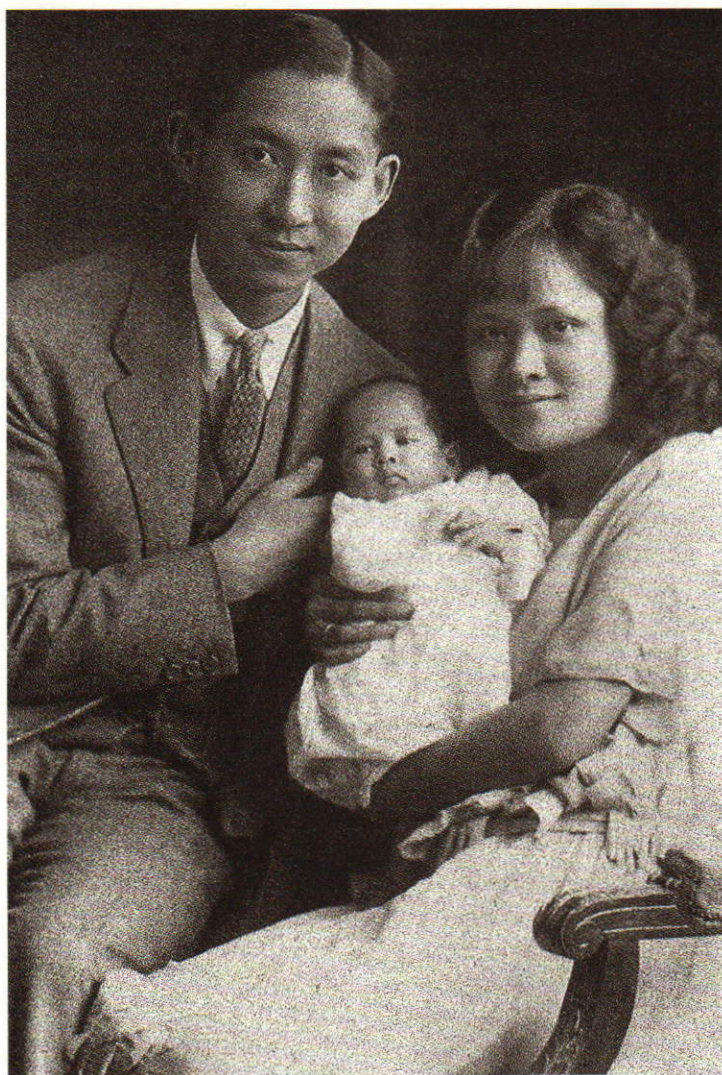
สมเด็จพระบรมราชชนก
เสด็จกลับไปยังยุโรปเมื่อวันที่ ๕
พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘
แล้วเลยไปยังสหรัฐอเมริกา เพราะ
ทรงตั้งพระทัยแน่วแน่ที่จะทรงเข้า
ศึกษาต่อในโรงเรียนแพทย์ ซึ่งยัง
เหลืออยู่อีก ๒ ปี จึงจะได้รับปริญญา
เอ็ม.ดี. ในลายพระหัตถ์ถึง ดร.
เอลลิส ในเรื่องนี้ทรงกล่าวตอน
หนึ่งว่า “ฉันรู้สึกว่ ถ้าฉันจะทำ
เกี่ยวข้องกับโรงเรียนแพทย์อีกต่อ
ไปแล้ว ควรอย่างยิ่งที่ฉันจะเรียน
ให้ได้จบหลักสูตรแพทย์ ในระหว่าง
๒ ปี ที่อยู่ในกรุงสยาม ฉันรู้สึกว่

ฉันยังเป็นรองอยู่มาก”

เมื่อสมเด็จพระบรมราช-
ชนกทรงสำเร็จการศึกษาแล้ว พระ
อนามัยยังไม่สู้ดีนัก ต้องเลิกล้ม
พระทัยที่จะทรงศึกษาต่อในด้าน
กุมารเวชศาสตร์ทรงพาครอบครัว
กลับประเทศไทยโดยผ่านยุโรป เสด็จ
ถึงกรุงเทพเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม
พุทธศักราช ๒๔๗๑ ในการเสด็จ
ครั้งนี้ตั้งพระทัยว่าจะประทับอยู่ใน
ประเทศตลอดไป และมีพระ

ประสงค์ที่จะปฏิบัติหน้าที่แพทย์ประจำบ้านเยี่ยงนายแพทย์ใหม่ทั้งหลาย แต่การก็ไม่สามารถเป็นไปได้ด้วยเกี่ยวกับฐานันดรศักดิ์ของพระองค์และราชประเพณี แต่ก็ยังเสด็จโรงพยาบาลอยู่เนืองๆ

สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงครุ่นคิดอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่แพทย์ประจำบ้านอยู่ตลอดเวลา เมื่อทรงทำที่โรงพยาบาลศิริราชไม่

ได้ ก็ต้องหาที่อื่นต่อไป ดังนั้นเมื่อโรงพยาบาลแมคคอร์มิค เชียงใหม่ ทูลเชิญก็ทรงรับและเสด็จไปเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๒ เป็นการเริ่มต้นที่สมพระปรารภนา ที่จะทรงศึกษาการแพทย์เมืองร้อนตามที่ตรวจพบโรคของคนท้องถิ่นจริงๆ แต่ทรงมีพระธุระบางประการที่กรุงเทพฯ จึงได้เสด็จกลับมาเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ในปีเดียวกัน และทรงพระประชวรประทับอยู่ที่วังสระปทุมเป็นเวลา ๔ เดือน จึงสวรรคตเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๒ พระชนมายุได้ ๓๗ พรรษา ๘ เดือน ๒๓ วัน ท่ามกลางความวิปโยคของชาวไทยทั้งมวล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ถวายพระเกียรติด้วยการเลื่อนพระอิสริยยศักดิ์จากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนเป็น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์

หม่อมเจ้าพูนศรีเกษมเกษมศรี อดีตคณบดีคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทรงเล่าประทานสารศิริราช กรณีที่ทูลกระหม่อมคือ สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงหันมาสนพระทัยต่อโรงเรียนแพทย์ ตอนหนึ่งทรงเล่าว่า ระหว่างที่สมเด็จพระบรมราชชนกประทับอยู่ที่อเมริกา ได้มีลายพระหัตถ์พระราชทานมาฉบับหนึ่งความ

ว่า ทรงเห็นว่าได้รับเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์อยู่ตลอดมา นับว่าเป็นหน้อยแก่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของเงิน จำจะต้องทำอะไรตอบแทนบ้าง เมื่อจะตอบแทนด้วยพระองค์เองไม่ได้ เพราะมีพระโรคประจำมาตตรอน ก็จะขอถมเงินท่วมเทเข้าแทนตัว ให้งานปรับปรุงโรงเรียนแพทย์สำเร็จไปจนได้

การที่สมเด็จพระบรมราชชนกได้พระราชทานทุนการศึกษาในต่างประเทศแก่นักเรียนไทยนั้น ทรงระมัดระวังและพิถีพิถันในการคัดเลือกบุคคลมาก ได้ทรงแสดงความมุ่งหมายในการส่งนักเรียนไว้ ๓ ประการคือ ประการแรกจะแสดงว่าการเลือกนักเรียนเป็นการสำคัญ ประการที่สองคือจะแสดงว่า การให้นักเรียนได้เรียนวิชาที่รักจะสำเร็จดีกว่าบังคับให้เรียนวิชาที่ไม่ชอบ และประการที่สามจะแสดงว่าถ้าได้เรียนสำเร็จไปจริงแล้ว จะหากินได้ในเมืองไทยโดยไม่ต้องรบกวนใคร และสามารถทำประโยชน์ให้แก่เพื่อนมนุษย์ได้

สมเด็จพระบรมราชชนกทรงมีลายพระหัตถ์ ถึง นายสวัสดิ์แดงสว่าง ผู้ได้รับพระราชทานทุนไปเรียนวิชาแพทย์ที่สหรัฐอเมริกาว่า ได้ทรงจัดการวางมัดจำค่าเดินทางทางเรือของนายสวัสดิ์ ได้ทรงทราบ ว่าผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกที่

เดินเรือนี้ ลดค่าโดยสารให้ร้อยละ ๒๕ เพราะเห็นว่าการออกไปเรียนนี้เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ จึงทรงขอให้นายสวัสดิ์ช่วยทดแทนบุญคุณของบริษัท โดยความตั้งใจจะเรียนและกลับมาทำงานเพื่อประโยชน์แก่ชนหมู่มาจริงจัง ทั้งนี้ขอให้ถือผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง

สมเด็จพระบรมราชชนกทรงเป็นพระบรมวงศ์สูงศักดิ์ ซึ่งมีพระจริยานุวัตรอันประเสริฐสุดหลายประการ พระบุคคลลักษณะอันทรงไว้ซึ่งพระอำนาจ แต่ก็ทรงถ่อมพระองค์เป็นที่สุด พระมรรยาทอ่อนโยนน่ารักมีพระเมตตาจิตเป็นที่ตั้ง สามารถดึงดูดบุคคลที่ทรงพบปะให้เกิดความนิยมได้อย่างรวดเร็ว ทรงมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ทรงเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม จะหาผู้ใดเสมอเหมือนนั้นเห็นจะหาไม่ได้อีกแล้ว

นายแพทย์ ดร. เอ.ย็. เอลลิส อดีตอธิบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ทำงานร่วมกับสมเด็จพระบรมราชชนกในการปรับปรุงโรงเรียนแพทย์และโรงพยาบาลศิริราชมาอย่างใกล้ชิดโดยตลอด ได้กล่าวถึงพระกรณียกิจที่ทรงอุปการะการแพทย์ในกรุงสยามไว้อย่างละเอียด มีวันเดือนปีแน่นอน

ได้ลงท้ายว่าเราได้รับมรดกคือผลสำเร็จที่พระองค์ท่านทรงประกอบไว้และเราได้รับความทรงจำอันประเสริฐในบุคคลซึ่งทรงลักษณะอันเป็นที่ดูดีมีใจแก่ทุกๆ คนที่ได้ติดต่อกับพระองค์ท่าน การที่พระองค์ทรงอุปถัมภ์ในโลกนี้ ทำให้โลกดีขึ้นเป็นแน่แท้

พระกรณียกิจของสมเด็จพระบรมราชชนกเกี่ยวกับการแพทย์และการสาธารณสุขไทย มีมากมายเหลือที่จะพรรณนา เมื่อพูดถึงทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ที่พระราชทานให้เป็นค่าก่อสร้างอาคารในโรงพยาบาลศิริราช ค่าซื้อที่ดินให้โรงพยาบาล ทุนการศึกษาแก่แพทย์พยาบาล และเจ้าหน้าที่อื่นๆ แม้กระทั่งพระมรดกก็ยังทรงให้แบ่งเป็นทุนการศึกษาต่อไป รวมพระราชทรัพย์ที่พระราชทานมานี้มีจำนวนไม่แพ้ของมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ให้ความช่วยเหลือในประเทศไทย แต่ก็ยิ่งใหญ่กว่านั้นคือ พระสติปัญญาและกำลังแรงของพระวรกายที่พระราชทานให้แก่การแพทย์และสาธารณสุขนั้น สุดประเสริฐหาค่ามิได้ ดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่ชาวไทยจักน้อมรำลึกถึงพระคุณของพระองค์ท่านตลอดชั่วกาลนาน

ด้านหน้าของพระที่นั่งอัมพรสถาน จะเห็นที่
เทียบรถยนต์พระที่นั่งอยู่ด้านหน้า ด้านหลัง
เป็นส่วน ๓ ชั้น ประกอบด้วยผนังโค้งหลาย
โค้ง เคยเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชวังดุสิต

คุณหญิงกัญญา เลิศนาคะ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

พระที่นั่งอัมพรสถาน

ใน พ.ศ. ๒๔๔๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้สร้างพระที่นั่งองค์ใหม่ไว้เป็นที่ประทับ และสำราญพระราชอิริยาบถในเวลาเสด็จประพาสสวนดุสิตอีกองค์หนึ่ง พระราชทานนามว่า “พระที่นั่งอัมพรสถาน” เมื่อสร้างเสร็จใน พ.ศ. ๒๔๔๙ และมีการเฉลิมพระที่นั่งอัมพรสถานแล้วพระองค์ท่านได้เสด็จมาประทับที่พระที่นั่งองค์นี้ในวังสวนดุสิตบ่อยขึ้น จนกลายเป็นที่ประทับถาวรจวบจนเสด็จสวรรคตที่พระที่นั่งแห่งนี้ใน พ.ศ. ๒๔๕๓

พระที่นั่งอัมพรสถานเป็นพระที่นั่งก่ออิฐถือปูน ความสูง ๓ ชั้น รูปแบบตะวันตก ศาสตราจารย์ หม่อมราชวงศ์แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรีอธิบายถึงพระที่นั่งอัมพรสถานไว้ในหนังสือ “มรดกสถาปัตยกรรมกรุงรัตนโกสินทร์” ว่า

“สันนิษฐานว่า ออกแบบโดยช่างชาวเยอรมัน ชื่อ นายซีซันเดรสกี (C. Sandreczki) ซึ่งรับราชการในกระทรวงโยธาธิการ ต่อมาเมื่อมีการก่อสร้างพระราชวังดุสิต

พระที่นั่งอัมพรสถานในส่วน ๓ ชั้น ซึ่งเคยเป็นที่ประทับ
ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้เสด็จ
สวรรคตบนชั้น ๓ ของพระที่นั่งองค์นี้

มุมหนึ่งของพระที่นั่งอัมพรสถาน
พระราชวังดุสิต

ลายปูนปั้นที่พระที่นั่งอุดรภาค

ทางเดินเชื่อมระหว่างพระที่นั่งอัมพรสถาน
กับพระที่นั่งอุดรภาค มีโครงสร้างเป็นเสาเหล็ก
ลูกกรงเป็นเหล็กหล่อ เพดานเขียนสีตาม
ความนิยมของสมัยรัชกาลที่ ๕

ลายลูกกรงเหล็กหล่อแบบนวลศิลป์ (Art-
Nouveau) ที่ทางเชื่อมระหว่างพระที่นั่งอัมพร
สถานกับพระที่นั่งอุดรภาค

นายชั้นเดรสก็ได้รับหน้าที่เป็น
สถาปนิกประจำ รับผิดชอบการ
ออกแบบก่อสร้างพระราชวังดุสิต
จนการก่อสร้างแล้วเสร็จ พระที่นั่ง
องค์นี้แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ พระที่
นั่งอุดรภาค และพระที่นั่งอัมพร
สถาน เชื่อมต่อกันด้วยสะพานทั้ง
ชั้นล่างและชั้นบน ลักษณะเป็น
สถาปัตยกรรมแบบบารอค (Ba-
roque) เส้นสวยอ่อนไหว ทั้งในผิ
งพื้นและรูปด้าน จุดเด่นของพระที่
นั่งองค์นี้ มีทั้งรูปทรงภายนอกที่
งดงามด้วยการตกแต่งลวดบัวต่างๆ
และการเขียนสีปูนแห้งที่ภายใน
พระที่นั่งโดยช่างชาวอิตาลีเียนที่
โปรดเกล้าฯ ให้จ้างเข้ามาโดยเฉพาะ”

พร้อมกับการสร้างพระที่
นั่งอัมพรสถาน ได้โปรดเกล้าฯ ให้
มีการจัดระเบียบของวังสวนดุสิต
เป็นเขตพระราชฐานฝ่ายหน้า ฝ่าย
ใน ตามแบบแผนของพระราชวัง
โปรดให้ขุดคลองใหญ่น้อยเป็นเครื่อง
แบ่งแยก มีการสร้างสะพานสร้าง
ถนนภายใน และสร้างสวนจัดเป็น
ภูมิทัศน์อันร่มรื่นงดงามภายใน
พระราชฐาน สร้างกำแพงและ
ประตูรอบพระราชวัง พร้อมทั้งสร้าง
ตำหนักใหญ่น้อย พระราชนิเวศน์
มเหสี พระสนมเอก และพระราช-
ธิดาขึ้นเป็นจำนวนมาก ตำหนักเหล่านี
ตั้งอยู่ใน “สวน” ที่มีชื่อจีน เป็น
ชื่อลายกิมดั่งของเครื่องลายคราม
ที่นิยมเล่นกันในสมัยนั้นทั้งสิ้น
เป็นต้นว่า

สวนสี่ฤดู

เป็นที่ประทับของสมเด็จพระ
ศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนี

สวนหงส์

เป็นที่ประทับของสมเด็จพระ
ศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี
พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

สวนนกไม้

เป็นที่ประทับของสมเด็จพระ
ปิตุณาเจ้า พระนางเจ้าสุชุมาล
มารศรี พระอัครราชเทวี

สวนบัว

เป็นที่ประทับของพระ
วิมาดาเธอกรมพระสุทธาสินีนาฏ

สวนฝรั่งกล้วย

เป็นที่ประทับของพระราช-
ชายา เจ้าดารารัศมี

ฯลฯ

ศาสตราจารย์ หม่อมราชวงศ์
แน่นน้อย ศักดิ์ศรี เขียนไว้ในหนังสือ
“มรดกสถาปัตยกรรมกรุงรัตนโก-
สินทร์” ว่า

“นอกจากนั้น ยังโปรดเกล้าฯ
ให้สร้างตำหนักที่กลางสวน เรียกว่า
“เกาะสน” จำนวน ๖ ตำหนัก เป็น
ที่ประทับของพระเจ้าโอรสธิดา
พระราชธิดาในรัชกาลที่ ๔ สร้าง
พลับพลารับแขกในสวนอีกหลายหลัง
พระราชทานชื่อตามนามพระที่นั่ง
ในพระบรมมหาราชวังที่รื้อไปแล้ว
เช่น พระที่นั่งราชฤดี พระที่นั่งสิ
ตลาภิรมย์ เป็นต้น”

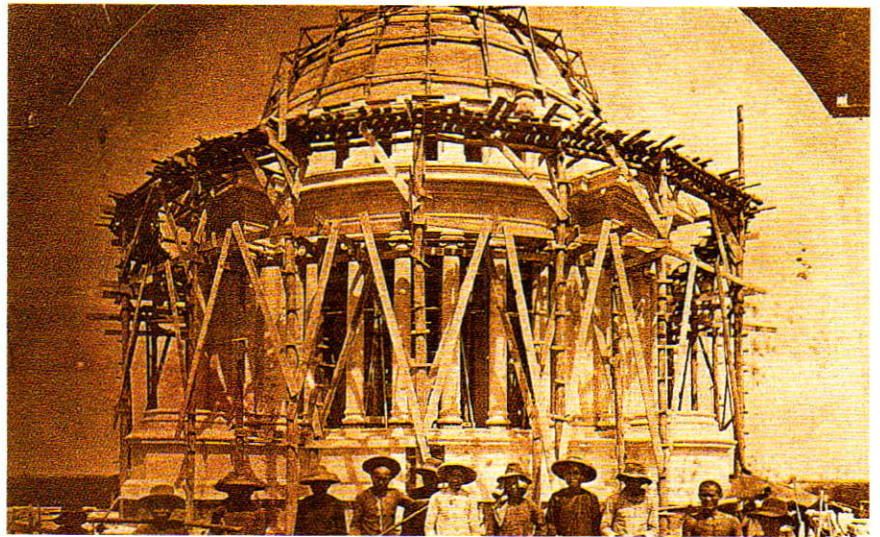
พระที่นั่งอนันตสมาคม

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สร้างสวนดุสิตมาครบ ๑๐ ปี มีพระที่นั่งอัมพรสถาน พระที่นั่งวิมานเมฆ พระที่นั่งอภิเศกดุสิต เป็นที่ประทับสำราญพระราชหฤทัย และเสด็จประทับอยู่ที่วังสวนดุสิตโดยมาก ทรงพระราชดำริว่า

“พระที่นั่งที่ได้สร้างไว้ไม่กว้างขวางพอแก่การพระราชพิธี และการที่ซึ่งเป็นพระราชประเพณีอันควรจะแยกมาทำในวังนี้ได้ จึงทรงพระราชดำริจะสร้างท้องพระโรงขึ้นใหม่แทนท้องพระโรงฝ่ายบูรพาทิศ ซึ่งมีนามปรากฏว่าพระที่นั่งอนันตสมาคมในพระบรมมหาราชวังนั้น ในเบื้องบูรพาทิศแห่งพระที่นั่งอัมพรสถาน จึงพระราชทานนามตามพระที่นั่งเดิมว่า **พระที่นั่งอนันตสมาคม** ให้คงนามซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระที่นั่งอันเป็นท้องพระโรงไว้แต่ก่อนนั้น”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ตั้งการพิธีทรงวางศิลาพระฤกษ์พระที่นั่งอนันตสมาคม ในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐ ประวัติการก่อสร้างพระที่นั่งองค์นี้มีบรรยายไว้เหนือพระทวารห้องโถงก่อนจะถึงโดมทางทิศตะวันออกว่า

การที่จะสร้างพระที่นั่งอนันตสมาคมนี้ ได้ทรงพระกรุณา

พระที่นั่งอนันตสมาคมเมื่อแรกสร้าง

โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) เป็นผู้อำนวยการสร้าง พระยาประชากรกิจวิจารณ์ (โอ-อมตยกุล) เป็นผู้ช่วย ทำโดยฝีมือช่างชาวอิตาเลียน คือ นาย ซี อาร์-เลกรี นายอี. ยีโกโล เป็นอินนิเียร์ นายแอนตามาโย นายเอริโกตี เป็นนายช่างแบบ ได้เริ่มสร้างตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๕๐ อันเป็นปีที่ ๕๐ ในรัชกาลของพระองค์ แล้วสำเร็จบริบูรณ์เมื่อพุทธศักราช ๒๔๕๘ อันเป็นปีที่ ๕ ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมยุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

รูปเขียนภายในโดมด้านทิศใต้ โดยจิตรกรชาวอิตาลี เป็นภาพ "พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลิกทาส" เบื้องหลังเป็นภาพการสร้างพระที่นั่งอนันตสมาคม มีท้องฟ้าและแม่น้ำเป็นฉากหลัง

(ภาพขวา)

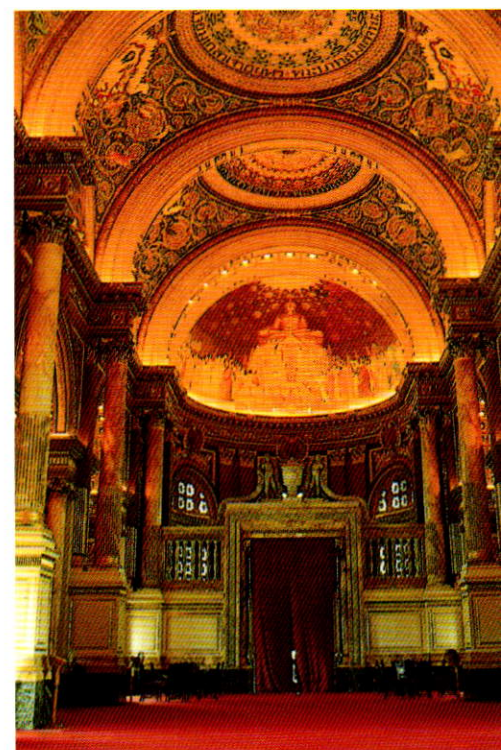
รูปเขียนภายในโดมด้านทิศตะวันตก เป็นภาพพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทำนุบำรุงพระศาสนา ตอนล่างเป็นผนังพร้อมประตู เป็นทางเสด็จพระราชดำเนินรูปโค้งด้านหน้าเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้าง ซึ่งเขียนรูปพันธุ์พฤกษาและสัตว์ต่างๆ

ศาสตราจารย์ หม่อมราชวงศ์แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี อธิบายถึงลักษณะสถาปัตยกรรมของพระที่นั่งอนันตสมาคม ไว้ในหนังสือ "มรดกสถาปัตยกรรมกรุงรัตนโกสินทร์" ว่า

"เป็นพระที่นั่งแบบผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรม ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance)

และยุคนีโอคลาสสิก (Neo Classic) ภายนอกประดับด้วยหินอ่อนจากเมืองคาราร่า ประเทศอิตาลีภายในมีภาพเขียนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของพระบรมราชจักรีวงศ์ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๖ ประดับอยู่บนส่วนโค้งของโดมกลางจำนวน ๖ ภาพ ซึ่งเป็นฝีมือการเขียนของนายกาลิเลโอ คินี (Galileo Chini) และช่างคนอื่นๆ ชาวอิตาลี"

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญ การปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราวในวันที่ ๒๗ เดือนเดียวกัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ประชุมเป็นครั้งแรก ณ พระที่นั่งอนันตสมาคมนี้ ในวันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

ปัจจุบัน พระที่นั่งอนันตสมาคมที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ยืมเป็นที่ประชุมรัฐสภา ยัง “เป็นพระราชมณเฑียรสถานอันใหญ่โตมโหฬาร สร้างด้วยฝีมือช่างอย่างวิจิตร

ทั้งแบบอย่าง ลวดลายแลฝีมือที่ทำมั่นคงสง่างามเป็นศรีพระนคร ใครได้เห็นก็เป็นที่น่าใจ เจริญความรำลึกถึงพระเดชพระคุณสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง...” สมเด็จพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานในงานพระราชพิธีเฉลิมพระที่นั่งอนันตสมาคมทุกประการ

ภายในห้องพระโรงกลาง ตอนบนเป็นยอดโดมที่สูงที่สุด มีช่องแสงโดยรอบ จะเห็นส่วนของโครงสร้างที่มียอดโดม แล้วติดไฟฟ้าให้แสงสว่าง พร้อมทั้งเขียนสีเป็นลายพันธุ์พฤกษาและจารึกพระปรมาภิไธยรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖

(ภาพซ้าย)

เสามุมภายในพระที่นั่งอนันตสมาคม ซึ่งประดับด้วยหินอ่อนเพื่อรับหลังคาโดมโค้งตอนบน

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

การเสด็จมาประทับในพระราชวังสวนดุสิตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หมายถึงศูนย์กลางการปกครองของประเทศขณะนั้นได้ย้ายจากพระบรมมหาราชวังมาอยู่ที่สวนดุสิตด้วย เมื่อสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงสำเร็จการศึกษาจากยุโรปกลับมา รับราชการสนองพระเดชพระคุณ ก็โปรดให้สร้างพระตำหนักที่มุมด้านเหนือในบริเวณสวนปารุสกวัน เรียกชื่อว่า พระตำหนักจิตรลดาร (องค์แรก) ต่อมาได้โปรดให้สร้างวังจันทร์เกษม (คือกระทรวงศึกษาธิการปัจจุบัน) ให้เป็นที่ประทับที่เหมาะสมกับพระอิสริยยศ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร แต่การก่อสร้างยังไม่ทันแล้วเสร็จก็สิ้นรัชกาลเสียก่อน สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ได้เสด็จเถลิงถวัลยราช

สมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงย้ายไปประทับยังพระราชวังสวนดุสิต และพระราชทานพระตำหนักจิตรลดารให้รวมกับวังปารุสกวันของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถเป็นบริเวณเดียวกัน

หม่อมเจ้าหญิง พูนพิศมัย ดิศกุล ทรงนิพนธ์ถึงพระราชอัธยาศัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า ทรงพอพระราชหฤทัยที่จะเสด็จประทับอยู่ในที่เล็กๆ และเงียบๆ เช่นเดียวกับนักเขียนทั้งหลาย แต่พระราชประสงค์นี้มีได้เคยเป็นผลสำเร็จเลย ทั้งนี้เพราะเมื่อพระราชกิจมากขึ้น เจ้าหน้าที่ก็ย่อมจะต้องมากขึ้นตามเหตุ อันทำให้ต้องขยายพระตำหนักออกไปเป็นพระราชวังทุกหนทุกแห่งเสมอมา ถึงพุทธศักราช ๒๔๕๖ จึงทรงพระราชดำริหาที่เงียบและไกลจากสังคมใหม่ ก็ได้ที่ทุ่งนาริมถนนราชวิถี ระหว่างพระราชวังสวนดุสิตกับวังพญาไท เรียกว่า “ทุ่งส้มป่อย” พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ใช้เงินพระคลังข้างที่ซื้อไว้เป็นเนื้อที่ ๑๕๗,๙๒๐ ตารางวา หรือประมาณ ๓๙๕ ไร่ แล้วโปรดให้เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) จัดสร้างพระตำหนักขึ้นองค์หนึ่งเพื่อใช้เป็นที่รโหฐาน คือ เป็นที่สงัดสำหรับทรงพระราชนิพนธ์หนังสือ ทั้งจะได้เป็นที่ซึ่งราชเสวก

มีโอกาสเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เป็นส่วนพระองค์ ไม่ใช้อย่างเสด็จ ออกท้องพระโรงเป็นการพิธี

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จ วางศิลาฤกษ์พระตำหนักเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้พระราชทานนามทุ่งส้มป่อยว่า “สวนจิตรลดา” และพระราชทานนามพระตำหนักว่า “พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน” บริเวณรอบพระตำหนักมีการขุดคูและทำกำแพงรั้วเหล็กโดยรอบ มีประตู ๔ ทิศ พระราชทานชื่อตามเจ้าของสวนจิตรลดาและท้าวโลกบาล คือ ทิศตะวันออก ชื่อ พระอินทร์อยู่ชม ทิศใต้ชื่อ พระยมอยู่คุ้ม ทิศตะวันตกชื่อ พระวรุณอยู่เจนและทิศเหนือชื่อ พระกุเวรอยู่เฝ้า (ปัจจุบันเป็นทางเข้าออกได้เพียง ๓ ทิศ เว้นทิศตะวันออก) มีสะพาน ๒ สะพาน มีประตูน้ำ ๒ ประตู และมีซุ้มทหารยาม ๓๐ ซุ้ม

เมื่อพระตำหนักจิตรลดารโหฐานสร้างเสร็จแล้ว โปรดให้มีการพระราชพิธีราชฤกษ์มงคล ในวันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ หลังจากนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปประทับเป็นครั้งคราว ต่อมาโปรดให้สวนจิตรลดาเป็นพระราชฐานอยู่ในเขตของพระราชวังสวนดุสิต เมื่อเมษายนพ.ศ. ๒๔๖๘ แต่คงเรียกว่า สวนจิตรลดาตามเดิม ในสมัยนั้นมี “งานวัด

เบญจมาภิตร” เป็นงานรื่นเริงประจำปีซึ่งเป็นงานใหญ่ จัดที่วัดเบญจมาภิตรมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงพระกรุณาโปรดให้ย้ายไปจัดในสวนจิตรลดา เพราะมีบริเวณกว้างขวางกว่า และโปรดให้เปลี่ยนชื่อเป็น “งานฤดูหนาว” เคยโปรดเกล้าฯ ให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวัลลภาเทวีมาประทับที่พระตำหนักสวนจิตรลดา

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้เรียกพระราชวังสวนดุสิตว่า พระราชวังดุสิต และโปรดให้สร้างสนามกอล์ฟในสวนจิตรลดาสำหรับเสด็จไปทรงออกกำลังกายและเคยเสด็จมาประทับแรมเป็นครั้งคราวเช่นกัน

ในตอนปลายสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา ซึ่งตรงกับรัชกาลที่ ๘ กองทัพบกเคยใช้บริเวณสวนจิตรลดาเป็นสถานที่ฝึกเสรีไทยก่อนส่งไปปฏิบัติการจริง

พระตำหนักเรือนต้น

ศาลาอเนกประสงค์

ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐานเป็นการถาวร จึงได้มีการต่อเติมตัวพระตำหนักขึ้นหลายครั้ง ในพ.ศ. ๒๕๐๑ ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงเรียนจิตรลดาขึ้น เพื่อให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอทรงศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนถึงชั้นมัธยมปีที่ ๖ และพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้โอรสธิดาของพระบรมวงศานุวงศ์ บุตรธิดาของข้าราชการและข้าราชการบริพารเข้าศึกษาในโรงเรียนจิตรลดานี้ด้วย

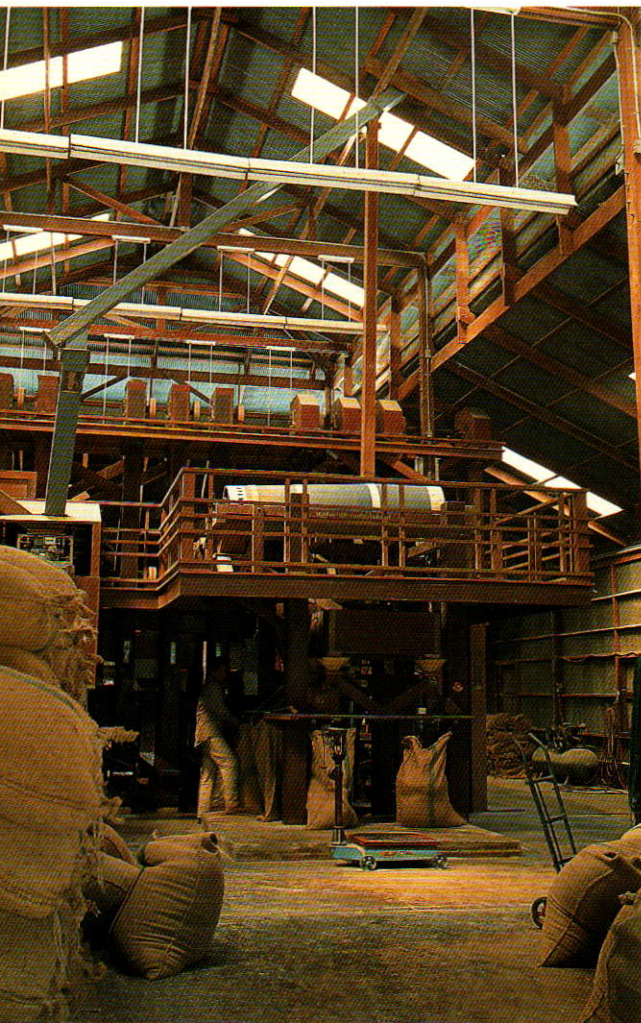
ในพ.ศ. ๒๕๐๘ โปรดเกล้าฯ ให้จำลองแบบ “เรือนต้น” ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สร้างไว้ริมอ่างหยก มาสร้างในบริเวณสวนจิตรลดาอีกหมู่หนึ่ง สำหรับเป็นที่จัดงานเลี้ยงแบบไทยในการรับรองพระราชอาคันตุกะที่มาเยือน

นอกจากนี้ยังโปรดเกล้าฯ ให้สร้าง “ศาลาอเนกประสงค์” ซึ่งหม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี สถาปนิกประจำสำนักพระราชวังเป็นผู้ออกแบบ สำหรับใช้ในสถานที่ประชุมสโมสรขนาดใหญ่ในวาระต่างๆ

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยในการเกษตรเป็นอย่างมาก ด้วยว่าพสกนิกรส่วนใหญ่ของประเทศมีอาชีพทางการเกษตร จึงพระราชทานเนื้อที่ในสวนจิตรลดาให้เป็นที่ทดลองปลูกข้าว ปลูกป่า

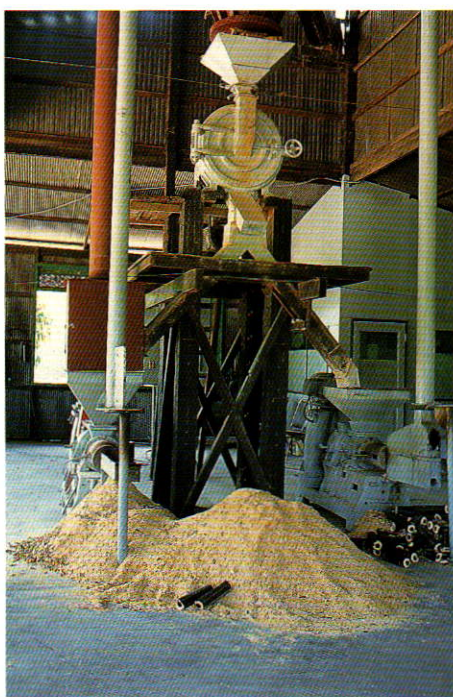
โรงแรมสวนจิตรลดา

โรงสีข้าวทดลอง

ห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

โรงบดแกลบ

โรงผลิตนมสดจิตรลดา

โรงผลิตเนยแข็ง

ไม้สาธิต เลี้ยงปลานิล เลี้ยงโคนม
มีโรงนมผงสวนจิตรลดา โรงสีข้าว
ทดลอง ยุงฉางเก็บข้าวเปลือก
และโรงบดกลบ พร้อมทั้งมีนา
ข้าวทดลอง ห้องปฏิบัติการเพาะ
เลี้ยงเนื้อเยื่อพืช โรงหล่อเทียนหลวง
 ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นโครงการส่วน
พระองค์ของพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว นอกจากนี้ภายในสวน
จิตรลดา ยังมีโรงฝึกศิลปาชีพของ
นักเรียนในมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ
ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระ
บรมราชินีนาถ และอาคารแพทย์
หลวง แต่สภาพภูมิทัศน์โดยทั่วไป
ยังคงร่มรื่นและงดงามด้วยพันธุ์ไม้
ดอกไม้ประดับ และยืนต้นนานาชนิด
ทำให้พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
แห่งนี้แลดูสวยงามร่มเย็นสมกับ
เป็นสถานที่ประทับแห่งศูนย์รวม
จิตใจของปวงชนชาวไทยอย่างแท้
จริง

ศรีสุท

พญานกยูงทรงพลัง

ส. พลายน้อย

กลายประเทศในทวีปเอเชีย มีเรื่องของนกประหลาดในนิยายปรัมปรา นกบางชนิดมีขนาดใหญ่พอที่จะให้มนุษย์ใช้เป็นพาหนะ บินขึ้นไปบนสวรรค์ บางชนิดมีพลังกำลังเก่งกล้าสามารถสู้รบกับมนุษย์จำนวนมากได้ เช่น นกหงส์ หรือเฟิงของจีนมีความสูงถึง ๗ ศอกเศษ มีกำลังมาก กระพือปีกกวักหนึ่งไปได้ไกลถึงเก้าพันลี้ (๑ ลี้เท่ากับ ๕๗๖ เมตร) อีกชนิดหนึ่งเรียกว่า “นกไต้เหาะ” แปลว่านกเหาะตัวใหญ่ เมื่อกางปีกออกจะบังฟ้ามืดมิด จะเริ่มวิ่งฝ่าระลอกคลื่นไปเป็นระยะทางถึง ๓,๐๐๐ ลี้ก่อน แล้วจึงโผทะยานขึ้นสู่อากาศสูงถึง ๙,๐๐๐ ลี้ นกนี้ว่ากันว่าอาศัยอยู่ตามเกาะมลายูโบราณ ในนิยายอาหรับมี “นกร็อค” (Roc) หรือ “นกรุด” (Rukh) มีรูปร่างอย่างนกอินทรี มีกำลังมากใช้ปากคาบช้างได้ตัวหนึ่ง และใช้เล็บเท้าขยำช้างได้ข้างละตัวทางศรีลังกามีนกมีหัวเป็นหัวช้าง เรียกชื่อว่า “นกเอด-กันตะลิหิยะ” มีพลังกำลังเช่นเดียวกับนกร็อค ใช้เท้าขยำช้างได้ข้างละตัว ของไทยเราก็นกหัสติ์, หัสติลิงค์ มีหัวแบบหัวช้างเช่นเดียวกัน แต่นกเหล่านี้ไม่มีเรื่องพิสดารเหมือนนกอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งเรียกกันว่า “ครุฑ”

เรื่องของครุฑมีตำนานกล่าวไว้หลายฉบับที่น่าสนใจก็คือในตำนานเมืองไทรบุรีและเมืองปัตตานี มีเรื่องของครุฑค่อนข้างพิสดารจะขอเก็บความมาพอให้

ทราบเรื่องดังต่อไปนี้

สมัยศึกดาบรรมมีเกาะใหญ่แห่งหนึ่งชื่อลังกาบุรี เป็นที่อยู่ของพวกยักษ์เมื่อพระรามปราบยักษ์ได้แล้ว เกาะลังกาบุรีก็ร้างไม่มีคนอยู่อาศัย ต่อมาพญาคูศุที่เคยมาช่วยปราบยักษ์ได้มาพำนักอาศัยอยู่และมีบิรารณกคอยช่วยเหลือกิจการต่างๆ อยู่มาวันหนึ่งนกอินทรีได้มาแจ้งข่าวให้พญาคูศุทราบว่า โอไรสของพระเจ้ากรุงโรมกำลังจะเดินทางไปอภิเษกสมรสกับราชธิดากรุงจีน ขณะนี้กำลังเตรียมเครื่องบรรณาการบรรทุกลงเรือเพื่อออกเดินทางไปเมืองจีน พญาคูศุเมื่อได้ทราบเช่นนั้นไม่พอใจเป็นอย่างมาก แต่ก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไรลงไป ได้ไปเฝ้าพระเจ้าอัลละฮ์ สุลมาน กราบทูลเรื่องให้ทรงทราบและออกความเห็นเห็นว่า ทั้งสองไม่เหมาะสมกัน ไม่ควรจะยอมให้เป็นไปตามความปรารถนา พระเจ้าอัลละฮ์ไม่ทรงเห็นด้วยที่จะขัดขวาง ตรัสว่าเป็นพรหมลิขิตของคนทั้งสองที่จะได้ครองกัน ไม่มีใครจะขัดขวางได้

พญาคูศุไม่ยอมฟังคำห้ามปราม ทูลว่า “ข้าพระองค์คิดว่ามีกำลังความสามารถพอที่จะขัดขวางคนทั้งสองได้ และขอถวายคำสัญญาว่าถ้าทำการไม่สำเร็จก็จะขอเนรเทศตัวเองออกไปพ้นจากที่นี่ไม่ขออยู่

ให้มนุษย์พบเห็นอีกต่อไป”

เมื่อพระเจ้าอัลละฮ์ไม่อาจห้ามได้ก็ต้องปล่อยให้พญาคูศุทำไปตามลำพัง พญาคูศุจึงรีบบินไปเมืองจีน สบโอกาสที่พระราชธิดาพร้อมด้วยพระนมพี่เลี้ยง ออกมาประพาสอุทยาน พญาคูศุก็โฉบลงมาจากองค์พระราชธิดา และใช้เท้าขวาประคองพระองค์ไว้ ส่วนเท้าซ้ายรวมตัวพระนมพี่เลี้ยงไว้ได้ ก็รีบบินกลับเกาะลังกาบุรี

ทางฝ่ายกรุงโรมเมื่อจัดกองเรือพร้อมแล้วก็โปรดให้ราชามารงมหาวังสาเป็นผู้ใหญ่ไปกับพระราชโอรส ราชามารงมหาวังสานี้ไม่ใช่คนธรรมดาสืบเชื้อสายมาจากพระอินทรเทพ ชายาเป็นบุตรีอสูร จึงเป็นผู้ที่มีฤทธิ์เดชพอสมควร

กระบวนเรือเจ้าบ่าวที่จะยกไปเมืองจีนครั้งนี้เป็นกระบวนใหญ่พอสมควร มีเรือพระราชโอรส ซึ่งเป็นเรือใหญ่มีขุนนางข้าราชการทั้งฝ่ายทหารพลเรือนพร้อม เรือของราชามารง มหาวังสาก็เป็นเรือใหญ่ มีข้าเฝ้าเหล่าทหารครบครัน เรือทั้งสองลำนี้อยู่กลางกระบวน กล่าวกันว่ากระบวนเรือที่ไปเมืองจีนครั้งนี้มากกว่ามาก แลดูใบเรือเหมือนอย่างนกบินเข้ารัง ดูเสาใบเหมือนหมูไม้ในป่า ยากที่พวกโจรสลัดจะเข้าปล้นได้ แต่แล้วก็เกิดเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน เมื่อกระบวน

เรือมาถึงปากน้ำจิงกง ก็เกิดลมพายุฝนอย่างรุนแรง ด้วยอำนาจของพญาคูศุที่ตามมาวังควาน ราชามารงมหาวังสา ทอดพระเนตรเห็นพญาคูศุ จึงทรงขึ้นศรอายุ่มอายุ่มันแผลงไป แต่ลูกศรหาถูกตัวพญาคูศุไม่ แม้บรรดาไพร่พลทั้งหลายจะระดมยิงด้วยปืนนานาชนิดราวกับท่าฝน พญาคูศุก็คงบินโฉบไปโฉบมาอย่างไม่กลัวเกรง ช้ายังทำให้เกิดลมฝนปั่นป่วน กองเรือระส่ำระสายราชามารงมหาวังสาเห็นว่าจะทำให้เกิดอันตราย จึงหยิบศรวิเศษแผลงไปบันดาลให้เกิดเป็นภูเขายักษ์กั้นพายุและลมฝนไว้ได้ แต่ถึงกระนั้นเรือในกระบวนก็จมไป ๓ ลำ ก่อนที่พญาคูศุจะบินหายไป

วันรุ่งขึ้นกองเรือได้เดินทางต่อไปจนถึงปากน้ำตาไว คือ ทวาย พญาคูศุก็มาแผลงฤทธิ์อีกใช้ปากคาบเรือได้ ๑ ลำ เท้าจับเรือข้างละลำ ผ่นทะยานขึ้นไปบนท้องฟ้าบดขยี้เรือทั้งสามลำแหลกกระจาย ฝ่ายพวกกองเรือก็พยายามยิงดันทานพญาคูศุเมื่อเห็นว่าทำอะไรต่อไปไม่ได้แล้ว ก็กลับไปซ่อนตัวอยู่บนยอดเขาใหญ่ พวกกองเรือเมื่อซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดเสียหายเสร็จแล้วก็เดินทางต่อไป

สรุปว่าพญาคูศุได้พยายามไล่ล่ากองเรือของพระราชโอรสได้สำเร็จ เรือแตกหมดทุกลำ ผู้คน

จนน้ำตายกันแทบทั้งหมด พญาครุฑเห็นสภาพของเรือแล้วก็เชื่อว่าจะไม่มีการรอดชีวิต และเข้าใจว่าราชโอรสพระเจ้ากรุงโรมก็คงจมน้ำสิ้นพระชนม์ไปแล้ว จึงบินกลับไปยังเกาะลังกานูรี

ความจริงแล้วราชโอรสพระเจ้ากรุงโรมยังไม่สิ้นพระชนม์ ทรงยึดแผ่นกระดานได้แผ่นหนึ่งลอยได้คลื่นอยู่ ไม่ได้เสวยน้ำและพระกระยาหารหลายเวลา จนพระวรกายซูบผอม แต่ยังมีพระสติยึดกระดานไว้แน่น และในที่สุดคลื่นซัดเข้าไปติดอยู่ในซอกหินชายฝั่งเกาะลังกานูรี เผอิญเป็นเวลาที่พญาครุฑออกหากิน ไม่ได้อยู่ที่เกาะนั้น ราชบุตรพระเจ้ากรุงจีนกับพระนมพระพี่เลี้ยงได้ออกไปเที่ยวเล่นที่ริมทะเล และได้ยินเสียงคนคราง ราชธิดาจึงให้พระนมเดินค้นหา ก็ไปพบราชโอรสถามไถ่ได้ความว่าจะไปแต่งงานกับราชบุตรพระเจ้ากรุงจีน แต่ถูกพญาครุฑทำลายเรือแตก เมื่อเรื่องมาประจวบกันเข้าพอดีเช่นนั้น ราชบุตรจึงให้นำราชโอรสไปซ่อนไว้ในถ้ำ ช่วยรักษาพยาบาลให้มีร่างกาย กลับสู่สภาพปกติ

ราชโอรสเมื่อได้รับการบำรุงเลี้ยงดูอย่างดี ผิวพรรณก็ผุดผ่องงดงาม พระนมที่คอยดูแลได้นำความไปทูลราชบุตรว่า “ราชโอรส

เจ้ากรุงโรมนี้สุขภาพเรียบร้อย พระรูปพระโฉมงามยิ่งกว่าเจ้าชายทั้งหลายในกรุงจีนและที่อื่นเท่าที่เคยเห็นมา เสียแต่ว่ายังขาดเครื่องทรงที่สวยงาม ไม่เช่นนั้นแล้วหาที่ติมิได้เลย”

ราชบุตรทราบเช่นนั้นก็ตอบรับว่าจะหาให้ แล้วนางก็บอกพญาครุฑว่า “ที่ปู่ได้พามาอยู่ที่นี้ก็สะดวกสบายดีทุกอย่าง ขาดแต่เสื้อผ้าที่ยังไม่พอใช้ ขอให้ปู่กลับไปนำหีบใบใหญ่ที่ปราสาทมาให้ด้วยเถิด”

พญาครุฑบินไปกรุงจีนนำหีบเสื้อผ้ามาได้ พระนมจึงเลือกเสื้อผ้าดีๆ ไปถวายราชโอรส ต่อมาภายหลังเมื่อพญาครุฑไม่อยู่ พระนมก็พาราชโอรสมาพบกับราชบุตรต่างสมัครสมานแอบพบปะกัน โดยที่พญาครุฑไม่ทราบเรื่องเลย เพราะมั่นใจว่าราชโอรสจมน้ำสิ้นพระชนม์ไปแล้ว

อยู่มาวันหนึ่งพญาครุฑก็มาบอกราชบุตรว่าจะไปเฝ้าพระเจ้าอัลละฮ์ สุลaimัน บนสวรรค์ เพื่อฟังพระบัญชาว่าจะโปรดประการใด เมื่อพระเจ้าอัลละฮ์เห็นหน้าพญาครุฑก็ตรัสถามว่าทำให้สัญญาไว้นั้นสำเร็จไปแค่ไหนแล้ว พญาครุฑก็ทูลตอบว่าได้ทำลายกระบวนเรือขึ้นมากจมนทะเลไปหมดแล้ว ราชบุตรกรุงจีนก็รับมาไว้ในที่ปลอดภัย ราชโอรสเจ้ากรุงโรมก็จมนอยู่ในทะเลไปไม่ถึงกรุงจีน พระเจ้าอัลละฮ์

สุลaimัน ทรงพระสรวลแล้วตรัสว่า ถ้าไม่เป็นอย่างที่พญาครุฑพูดล่ะจะอย่างไร ราชโอรสที่ว่าตายนั้นยังมีชีวิตอยู่ พญาครุฑก็ทูลตอบว่า ถ้าราชโอรสยังอยู่หรือได้พบกับราชบุตรที่ข้าพระองค์นำไปไว้ที่เกาะลังกานูรี ข้าพระองค์ก็จะปฏิบัติตามที่ได้สัญญาไว้ทุกประการ

พระเจ้าอัลละฮ์ สุลaimัน จึงตรัสสั่งให้พญาปีศาจฮารมัน ชาห์นำพลปีศาจร้อยตนไปพาคนทั้งสี่ที่เกาะลังกานูรีมา โดยบรรจุคนทั้งสี่ไว้ในหีบใบใหญ่ เมื่อได้มาแล้วก็จัดการเปิดต่อหน้าข้าราชการบริวาร เมื่อพญาครุฑได้เห็นคนทั้งสี่ก็รู้สึกงงเง้งไม่แน่ใจว่าจะเป็นไปได้ เมื่อจนต่อหลักฐานเช่นนั้นก็ยอมรับพระเจ้าอัลละฮ์ สุลaimัน จึงมีพระบัญชาว่า “ท่านจงออกไปให้พ้นแดนมนุษย์เสียแต่วันนี้ จงไปให้พ้นและอย่าให้มนุษย์ได้พบเห็นท่านอีกเลย”

พญาครุฑรับพระบัญชาลุกขึ้นก้มศีรษะคารวะต่อพระเจ้าอัลละฮ์ สุลaimัน แล้วออกบินมุ่งไปยังทะเล กุลชุมคือทะเลแดง อันเป็นที่มนุษย์ทั้งหลายไปไม่ถึง และพำนักหากินอยู่ที่นั่น ด้วยเหตุนี้ในปัจจุบันจึงไม่มีใครได้พบเห็นพญาครุฑตัวจริง นอกจากรูปครุฑในนิยายของชาติต่างๆ ซึ่งไม่เหมือนกัน เพราะต่างก็ไม่เคยเห็นครุฑมาก่อนนั่นเอง

ครุฑในตำนานฮินดู

ครุฑในตำนานของมลายูโบราณที่เล่ามาข้างต้น ได้กล่าวให้ความถึงพญาครุฑว่าได้มาช่วยพระรามปราบยักษ์ แสดงว่าครุฑของมลายูเป็นครุฑตัวเดียวกับครุฑของฮินดู และตอนนั้นแก่มาแล้วราชบุตรของพระเจ้ากรุงจีนจึงเรียกว่าปู่ ในตำนานเกี่ยวกับครุฑมีเรื่องกล่าวกันต่างๆ ขุนวิจิตรมาตราเคยตรวจสอบพบว่า “คัมภีร์ปุราณะบางคัมภีร์ก็กล่าวว่า พระนารายณ์ได้อวตารมาเป็นครุฑ หรือว่าครุฑนั้นก็คืออวตารปางหนึ่งของพระนารายณ์” และบางตำราก็ว่าพระนารายณ์เป็นผู้สร้างครุฑ

ตามตำนานฮินดูพระทักษะเป็นมนุษย์ที่มีบุตรมากที่สุด บางแห่งว่ามีโอรสถึงพัน ธิดาไม่ต่ำกว่า ๖๐ นาง ได้แจกจ่ายธิดาเหล่านี้ให้แก่เทพต่างๆ โดยเฉพาะได้ยกธิดา ๑๓ นางให้แก่พระกัศยป บางตำราว่าพระกัศยปแต่งงานกับนางอหิตีและธิดาอีก ๑๒ นางของพระทักษะ แต่โดยมากทราบกันว่าพระกัศยปยกย่องชายาที่เป็นธิดาของพระทักษะอยู่ ๒ นาง คือ นางวินดา (Vinata) กับนางกัทรู (Kadru) ทั้งคู่จึงมีสิทธิ์ที่จะขอพรจากพระกัศยปได้ นางวินดาขอให้มีโอรสที่เก่งกล้าสององค์ และมีอำนาจมากกว่านาคทั้งหลายซึ่งเป็นโอรสของ

นางกัทรู ที่ขอให้มีลูกเป็นนาคถึงพันตัว พระกัศยปก็ประทานพรให้ แต่กว่าพรจะสัมฤทธิ์ผลก็ต่อเมื่อกาลเวลาได้ล่วงไปถึงห้าร้อยปี โอรสของนางกัทรูก็เป็นตัวออกมา ส่วนไข่สองฟองของนางวินดา ยังไม่แตกออกมาเป็นตัว นางวินดาออกจะใจร้อนอยากเห็นหน้าลูกว่าเป็นอย่างไร รอให้แตกเองตามธรรมชาติไม่ไหวจึงทุบไข่ฟองหนึ่งออกดู และด้วยเหตุออกก่อนกำหนดนี้เองจึงทำให้ร่างกายไม่สมประกอบ คือมีเพียงครึ่งองค์เท่านั้น จึงได้นามว่า “อนอรรุ” คือไม่มีต้นขา แต่นามที่รู้จักกันทั่วๆ ไปคืออรุณ

มีเรื่องเล่าต่อไปอีกว่า อรุณเทพบุตรโกรธผู้เป็นแม่มากที่ทำให้ตนกลายเป็นคนพิการ จึงสาปนางวินดาให้เป็นทาสนางกัทรูเป็นเวลาห้าร้อยปี และโอรสองค์ที่สองจะเป็นผู้ช่วยให้พ้นจากการเป็นทาส เมื่อกล่าวคำสาปแล้วอรุณก็เหาะขึ้นไปบนท้องฟ้าเป็นสารถิให้พระอาทิตย์

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงออกแบบอรุณเทพบุตรเป็นตราประจำพระองค์ของพระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าอรุณพงษ์รัชสมโภช เรียกว่าตรารูปพระอรุณสุริยเทพสารถิ)

เหตุที่พระอรุณเทพบุตรจะ

ได้ไปเป็นสารถิให้พระอาทิตย์นั้นมีเหตุอีกอย่างหนึ่ง ตามพระนิพนธ์กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ทรงเล่าว่า ตั้งแต่พระราหูปลอมเข้าไปดื่มอมฤต พระอาทิตย์กับพระจันทร์แลเห็นจึงประกาศให้เทพดาทั้งหลายทราบ พระนารายณ์ได้ทรงขว้างจักรตัดร่างพระราหู เป็นเหตุให้พระราหูโกรธคอยจ้องจับพระอาทิตย์กับพระจันทร์อยู่รำไป จนพระอาทิตย์โกรธทนไม่ไหวประกาศว่า “ข้าได้ทำคุณแก่เทพดาทั้งปวง โดยที่ได้แจ้งให้ทราบว่พระราหูปลอมเข้าไปดื่มน้ำอมฤต พระราหูจึงโกรธข้า เพราะเหตุนี้และมาอมข้า เทพดาทั้งหลายนั่งดูอยู่ ไม่มีใครเจ็บร้อนแทนข้าเลย ข้าจะเผาโลกทั้งสามเสียด้วยความแค้น”

พระอาทิตย์ตรัสดังนั้นแล้ว ก็ไปทางทิศตะวันตก แล้วเริ่มแบ่งความร้อนไปในโลก จนมีความรู้สึกทั่วกัน แต่ตอนกลางคืนฤๅษีทั้งหลายตกใจก็พากันไปหาเทพดา ๑ กับฤๅษีก็พากันไปเฝ้าพระพรหมทูลว่า “ความร้อนเกิดขึ้นเช่นนี้ ขอพระองค์จงโปรดแก้ไขเพื่อความสุขแห่งข้าพเจ้าทั้งหลาย พระอาทิตย์ยังมีทนจะขึ้นก็ร้อนถึงเพียงนี้เสียแล้ว เมื่อพระอาทิตย์ขึ้นในตอนเช้า โลกคงจะไหม้หมด”

พระพรหมตรัสว่า “ข้าได้เตรียมแก้ไขแล้ว บุตรพระกัศยป

คืออรุณนั้นมีกายใหญ่มาก ให้อรุณ
นั่งนารถเป็นสารถิพระอาทิตย์
อรุณอาจดูความร้อนแห่งแสง
พระอาทิตย์เข้าไว้ในตัว เพื่อความ
สุขแก่สามโลกได้”

พระอรุณได้ฟังตรัสพระ-
พรหมาก็ไปทำตามสั่ง คือไปเป็น
สารถิรพระอาทิตย์ด้วยประการ
ฉะนี้

นางวินตาได้รับบทเรียน
จากไขฟองแรกไปแล้ว นางจึงไม่
กล้าบ่มบ่ามกับไขฟองที่สองอีก
ปล่อยไว้จนครบกำหนดแตกออก
มาเอง คราวนี้โอรสมีรูปร่างสมบูรณ์
ใหญ่โตเมื่อแรกเกิดนั้น มีแสงสว่าง
รุ่งโรจน์จนพวกเทวดาพากันตกใจ
และคิดว่าเป็นพระอัคนีพากันเคารพ
บูชา รูปร่างก็ออกจะแปลก ศีรษะ
งอโยปาก และปีกเหมือนนกอินทรี
ร่างกายแขนขาเหมือนมนุษย์ หน้า
ขาว ปีกแดง ลำตัวเป็นสีทอง
(Ancient Indian Tradition and
Mythology เล่ม ๑ หน้า ๓๕๕
แต่บางตำราว่าหน้าขาว ขนสีทอง
ตัวสีแดง) พระอัคนีได้บอกพวก
เทวดาว่า ครุฑนี้มีอำนาจเสมอด้วย
พระองค์ทีเดียว

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระ-
ยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงวิจารณ์ว่า
“ครุฑนั้นลัคนีที่ว่าไว้เดิมก็เป็นนก
แต่แล้วลัคนีที่ว่าต่อไป เอากริยา
คนใส่มากขึ้น รูปก็ต้องกลายเป็น

ครึ่งนกครึ่งคนไป ไม่เช่นนั้นก็ทำ
กริยาอย่างใดไม่ได้ เวนตย ซึ่งมาเป็น
เวนไตย นั้นก็เป็นครุฑตัวต้นโดย
จำเพาะ แปลงมาแต่คำ วินตา อัน
เป็นชื่อแม่ หมายความว่า เกิดแต่
นางวินตา”

พญาครุฑเวนไตยมีชายา
ชื่ออุन्नติ (Unnati) บางแห่งว่า
วินายกา ตามรูปเขียนของเนปาล
ทำเป็นรูปมนุษย์ศีรษะเป็นนก และ
ว่ามีหน้าขาว ตัวสีทอง เหมือนครุฑ
เกลียดงู มีลูกชื่อ สัมปติ หรือที่
เราเรียกว่า นกสัมพาที น้องสัมพา-
ทีชื่อ ชฎายุ หรือสตาย (บางตำนาน
ว่าทั้งสองเป็นลูกของพระอรุณก็มี)
ครุฑช่วยนางวินตาให้พ้นจากการ
เป็นทาส

ได้กล่าวมาในตอนต้นว่า
พระอรุณสาปนางวินตาให้เป็นทาส
นางกัทรู ๕๐๐ ปี ดังนี้แสดงว่านาง
กัทรูอยู่ดีก็ได้นางวินตามาเป็นทาส
แต่ตามตำนานหลายฉบับกล่าวถึง
เหตุเดิมว่า นางวินตากับนางกัทรู
เกิดทำพนันกันขึ้นว่า ถ้าแม่นผู้ใด
ทายสีม้าของพระสุริยาทิตย์ไม่ถูก
ผู้นั้นจะต้องเป็นทาสให้ฝ่ายชนะใช้
(ม้าที่กล่าวถึงนี้ในมหาภารตะว่า
คืออุจไฉสรพะ เกิดขึ้นเมื่อคราว
กวนเกษียรสมุทร เลี้ยงด้วยของ
ทิพย์แต่ในคัมภีร์อื่นๆ ว่าเป็นม้าสี
ขาวที่พระอินทร์รับเอาไปเป็น
พาหนะ) ตามเรื่องในมหาภารตะ

เล่าต่อไปว่านางกัทรูและนางวินตา
พากันไปดูม้า นางกัทรูถามนางวิน-
ตาว่า “ม้าอุจไฉสรพะสีอะไร” นาง
วินตาก็ตอบว่า “ก็สีขาวนะซี เธอ
สงสัยอะไรหรือ ฉันเธอว่าสีอะไร
แล้วเรามาพนันกัน”

นางกัทรูจึงตอบว่า “ฉันว่า
ขนหางสีดำ”

เมื่อเห็นไม่ตรงกันเช่นนั้น
ก็ตกลงกันว่าจะไปพิสูจน์ว่าใครถูก
ใครผิดในวันรุ่งขึ้น

นางกัทรูนั้นก็กลัวว่าจะต้อง
ตกเป็นทาสจึงสั่งให้บุตรของนาง
ซึ่งเป็นนาคทั้งพันตัว แปลงเป็นชน
สีดำเข้าไปแทรกตามตัวม้า (แต่ใน
หนังสือบางเล่มกล่าวว่า นางวินตา
ทายว่า ม้าของพระสุริยาทิตย์เป็น
สีแดง ส่วนนางกัทรูทายว่าสีดำ นาง
กัทรูเกรงว่าตนจะแพ้ จึงใช้ให้ลูก
คือนาคไปพันพิษให้สีกายของม้า
เป็นสีดำ) ด้วยเหตุนี้นางกัทรูจึง
เป็นฝ่ายชนะด้วยอุบาย นางวินตา
จึงต้องตกเป็นทาสให้นางกัทรูใช้

วันหนึ่ง นางกัทรูได้ใช้ให้
นางวินตาพาตนข้ามไปยังมหาสมุทร
อีกฝั่งหนึ่งเพื่อชมธรรมชาติ และ
ครุฑต้องพาพวกนาคข้ามไปด้วย
ครุฑก็พานาคฝ่าแสงแดดอันแรง
ร้อนไป นาคซึ่งตามปกติเป็นสัตว์
อยู่ในน้ำ พอถูกแดดร้อนจัดก็ทน
ไม่ไหวเป็นลมนอนพับไปหมด นาง
กัทรูเห็นเช่นนั้นก็อ้อนวอนให้พระ

อินทร์ช่วย พระอินทร์ก็บันดาลให้
เมฆดำแผ่ปกคลุมบังแสงแดด และ
โปรยน้ำลงมาทำให้นาคชุ่มชื้นพื้น
ขึ้นมา

ตั้งแต่นั้นครุฑก็นึกสงสัยว่า
เหตุใดนางวินตาและตน จึงต้อง
คอยรับใช้นางกัทรุและพวกนาคอยู่
เสมอ ครุฑได้ถามถึงเหตุว่าเกิดจาก
อะไร นางวินตาก็เล่าเรื่องแพพนัน
ดังได้กล่าวมาข้างต้นให้ฟัง ครุฑได้
ทราบเช่นนั้นจึงถามพวกนาคว่าทำ
อย่างไรจึงจะพ้นการเป็นทาส ไม่
ต้องรับใช้ต่อไป พวกนาคก็บอกว่า
ถ้าต้องการจะให้หลุดจากความเป็น
ทาส ก็ต้องเอาน้ำอมฤตมาได้เอา
ตัวไป พญาครุฑทราบเรื่องก็จะไป
หาน้ำอมฤตมาให้ได้ แต่น้ำอมฤต
ไม่ใช่ของหาได้ง่ายๆ เพราะเป็นของ
วิเศษกว่าจะทำสำเร็จต้องมีพิธีมาก

ในเรื่องพระเป็นเจ้าของ
พราหมณ์ พระราชานิพนธ์ในพระ
บาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ตอนนี้อย่าง
“เหล่านาคมีความปรารถนาที่จะได้
กินน้ำอมฤต เพื่อจะได้ไม่ตาย” จึง
ตั้งข้อสัญญาไว้ว่า ถ้าพญาครุฑไป
เอาพระจันทร์ซึ่งมีน้ำอมฤตอยู่เป็น
บ่อๆ นั้นมาให้เป็นค่าไถ่ ก็จะปล่อย
ตัวนางวินตาให้พ้นจากกรรมกร
พญาครุฑรับคำแล้วก็ไปหา มารดา
เพื่อขอเสบียงไปกินในกลางทาง
นางก็สอนว่าให้ไปเที่ยวหากินตาม

ริมฝั่งมหาสมุทร แต่กำชับว่าให้
ระวังอย่าไปกินพราหมณ์ให้กินแต่
ผู้ที่ประกอบมิจจาชีพ มีชาวประมง
เป็นต้น

พญาครุฑรับคำมารดาแล้ว
ก็ลาไปจนถึงที่แห่งหนึ่งเป็นหมู่บ้าน
ชาวประมง พญาครุฑก็สูดเอาบ้าน
เรือน ต้นไม้ ปศุสัตว์ มนุษย์ และ
ของอื่นๆ ในที่นั้นกินเข้าไปหมด
แต่ในหมู่บ้านที่อยู่นั้น เผอิญมี
พราหมณ์อยู่คนหนึ่ง ซึ่งพอพญา
ครุฑกินเข้าไปแล้วก็รู้สึกเร่าร้อน
เป็นกำลัง รู้ได้ว่ากำลังพราหมณ์
เข้าไปแล้ว จึงร้องบอกพราหมณ์
ว่าให้ออกมาเสียเถิด พราหมณ์
ตอบว่า มีภรรยาอยู่คนหนึ่งเป็นลูก
สาวชาวประมง ต้องให้นางนั้นออก
มาด้วย พราหมณ์จึงจะยอมออกมา
พญาครุฑก็ยอมตาม

พญาครุฑบินต่อไปจนถึง
พระกัศยปผู้เป็นบิดา ซึ่งเป็นดาว
สถิตในนภากาศ พระบิดาก็ชี้ทาง
ให้ไปหาอาหารที่ทะเลสาบแห่งหนึ่ง
พญาครุฑไปก็พบเต่ากับช้างกำลัง
ต่อสู้กัน เต่านั้นตัวยาว ๘๐ โยชน์
และช้างยาว ๑๖๐ โยชน์ พญาครุฑ
คืบเต่าด้วยตีน ๑ คืบช้างอีกตีน ๑
แล้วก็ไปจับบนต้นไม้ต้น ๑ สูง ๘๐๐
โยชน์ แต่ต้นไม้ต้นนั้นท่อน้ำหนักไม่ไหว
กิ่งก็สั่นจะหัก และเผอิญบนค่าคบ

ไม้นั้นมีพราหมณ์คนรูกำลังประชุม
กันบูชาอยู่หลายพันคน พญา
ครุฑเกรงว่าพราหมณ์จะเป็นอันตราย
จึงคาบกิ่งไม้ที่พราหมณ์ประชุมอยู่
นั้นด้วยปาก คงถือช้างและเต่าไว้
ด้วยตีน และบินไปจนถึงภูเขาแห่ง
หนึ่งในที่ไกลถิ่นมนุษย์ วางกิ่งไม้
ลงโดยดีแล้วจึงกินเต่าและช้างได้
โดยสะดวก

การกระทำของพญาครุฑ
ครั้งนี้เป็นที่พอใจของพราหมณ์คนรู
ได้กล่าวสรรเสริญพญาครุฑว่าเป็น
ผู้ทรงพลังรับรองภาระหนักไว้ได้
ควรได้นามว่า “ครุฑ” คือ ผู้แบก
ภาระอันหนัก เป็นอันว่าลูกนางวินตา
ได้นามว่า “ครุฑ” คราวนี้

สรุปเรื่องให้สั้น พญาครุฑ
ข้ามพ้นอันตรายต่างๆ อีกหลาย
อย่าง จนในที่สุดไปถึงพระจันทร์
ฉวยพระจันทร์ได้แล้วก็เอาซ่อนใต้
ปีกและบินกลับมา ได้พบพระอินทร์
ซึ่งตามมาขัดขวางกลางทาง แต่
พระอินทร์ไม่อาจต้านทานพญาครุฑ
ได้ วัชร*คู่พระหัตถ์ที่เคยปราบใคร
ต่อใครแพ้ราบมาแล้ว ก็เกิดอาเพศ
แตกหักร่อนถึงพระวิษณุต้องมาช่วย
แต่ก็ไม่อาจโค่นพญาครุฑได้ เมื่อ
ปราบกันไม่ลงก็ทำสัญญาเป็นมิตร
กัน โดยมีข้อสัญญากันว่า เวลานั้น
พญาครุฑต้องนั่งสูงกว่าพระวิษณุ

*วัชรหรือสายฟ้าของพระอินทร์นั้นว่าสร้างจากกระดูกของฤๅษีหิอิ (ทรยัญจะ)

แต่ในเวลาเดินทางไปไหนๆ ต้องให้พระวิษณุหรือพระนารายณ์ขี่ครุฑไป เหตุการณ์ตอนพญาครุฑไปเอาน้ำอมฤตนี้ มีเรื่องพิสดารมาก บางฉบับก็รวบรัด บางฉบับก็พรรณนาละเอียดละออ ตามฉบับของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ทรงเล่าว่าการรบแย่งน้ำอมฤตครั้งนั้น เหล่าเทพยดาเตรียมต่อสู้พร้อมแล้ว ไม่ช้าพญานกก็ไปถึงเหล่าเทพยดาเห็นพญานกบินมาแต่ไกลก็ตกใจอลหม่าน จนเกิดสู้รบกันขึ้นในพวกเดียวกัน ฝ่ายพญาครุฑครั้งบินไปถึงก็กระพือปีกพัดให้ฝุ่นตลบไปทั้งอากาศแล้วเข้าทำร้ายเหล่าเทพยดาด้วยเล็บด้วยปากและปีก จนเทพยดาได้รับความเจ็บปวดสิ้นฤทธิ์ไปเป็นอันมาก ฝ่ายพระอินทร์เมื่อเห็นฝุ่นตลบไปจนไม่เห็นตัวศัตรูก็ตรัสแก่พระพายว่า “ท่านจงพัดให้ฝุ่นกระจายไปโดยเร็วเถิด”

พระพายได้ฟังพระอินทร์ตรัสดังนั้น ก็พัดพาฝุ่นไปหมด เหล่าเทพยดาเห็นตัวพญานก ก็พากันเข้าต่อสู้ด้วยอาวุธต่างๆ พญานกรบสู้ด้วยอาวุธซึ่งมีอยู่ในตัว คือ เล็บ ปาก และปีก เทพยดาทั้งหลายสู้ไม่ได้ก็หนีกระจัดกระจายไป

ฝ่ายพญานก ครั้นเทพยดาเปิดทางให้แล้ว ก็ตรงเข้าไปยังที่เก็บอมฤตเห็นเพลิงกองล้อมอยู่รอบเพลิงนั้นมีเปลวร้อนเหมือนหนึ่งจะ

ไหม้พระอาทิตย์ให้เป็นผงไปได้ พญานกเห็นเช่นนั้นก็จำแลงกายเป็นนกใหญ่มีปากถึงแปดพันหนึ่งร้อยปาก แล้วบินไปอมน้ำในแม่น้ำซึ่งมีจำนวนเท่าจำนวนปาก กลับมาดับไฟที่ล้อมอมฤตอยู่นั้นได้ ครั้นไฟดับแล้วพญานกก็แปลงกายเป็นนกสีทองตรงเข้าไปจะถือเอาอมฤต พบจักรวาลหนึ่งซึ่งคมสุดจะหาที่เปรียบ จักรนั้นหมุนอยู่มิได้หยุดและย่อมจะตัดกายผู้พยายามจะลักอมฤตให้ขาดไปได้ พญานกเห็นดังนั้นก็แปลงกายเป็นนกตัวเล็กที่สุดแล้วโฉบลอดช่องซึ่งเห็นในจักรนั้นเข้าไปได้ด้วยความเร็ว ครั้นลอดพ้นจักรไปแล้วยังพบนาครสองตัวมีแสงเหมือนแสงไฟ มีลิ้นเหมือนฟ้าแลบ พ่นไฟพิษออกจากปากแลมีตาอันไม่กระพริบ ผู้ใดเข้าไปให้นาคทั้งสองเห็นได้ด้วยตา ผู้นั้นก็ย่อมจะเสียชีวิตไปในทันที พญาครุฑเมื่อเข้าไปพบนาครก็กระพือปีกให้เกิดฝุ่นเข้าตานาคทั้งสอง แล้วเข้าฉีกนาคเป็นท่อนเล็กท่อนน้อย

ครั้นสิ้นผู้รักษาแล้ว พญาครุฑก็เข้าถือเอาอมฤตแลพาบินขึ้นบนอากาศ แต่หาได้ดื่มอมฤตนั้นไม่ พญาครุฑบินไปตามทาง พบพระนารายณ์ ตรัสสรรเสริญพญาครุฑว่าผืนใจตนเองได้ไม่กลืนอมฤต จึงรับสั่งว่าจะประทานพรแก่พญานกเมื่ออยากได้อะไรก็ให้ขอเถิด

พญาครุฑทูลตอบว่า “ข้าพเจ้าขอยู้อยู่สูงกว่าพระองค์ ขอเป็นผู้ไม่มีเวลาตาย และไม่มีเวลาเจ็บ แม้ได้กินอมฤต”

พระนารายณ์ประทานพรแก่พญาครุฑตามประสงค์แล้ว พญาครุฑกลับทูลพระนารายณ์ว่า “ข้าพเจ้าจะถวายพรแก่พระองค์พรหนึ่ง”

พระนารายณ์ตรัสว่า “ถ้าเช่นนั้น ท่านจงให้พรคือยอมเป็นพาหนะของข้าแลข้าให้ท่านอยู่ที่เสารของข้า เพื่อท่านจะอยู่สูงกว่าข้าได้ตามประสงค์”

เมื่อเสร็จการให้พรแลรับพรกันดังนั้นแล้ว พญาครุฑก็ทูลลาพระนารายณ์บินต่อไป ความเร็วของนกเหยี่ยความเร็วของลมในอากาศ ขณะนั้นพระอินทร์ซึ่งเพิ่งทราบว่าน้ำอมฤตถูกขโมยได้ตามมาเอาวัชร*ขว้างถูกกายพญาครุฑ

พญาครุฑจึงหยุดพูดแก่พระอินทร์ว่า “ข้าพเจ้าถูกอาวุธของท่านไม่เจ็บปวดประการใด แต่ข้าพเจ้านับถืออาวุธของท่านแลนับถือท่าน เพราะฉะนั้นข้าพเจ้ายอมให้ชนร่ว่งไปชนหนึ่ง”

พญาครุฑพูดดังนั้นแล้วก็ปล่อยให้ชนตกลงดินชนหนึ่ง ชนทั้งหลายได้เห็นชนอันงามนั้น จึงกล่าวแก่กันว่า นกนี้จึงมีชื่อว่า “สุบรรณ” เพราะชนงามนัก พญาครุฑจึงมีชื่อว่าสุบรรณ อีกชื่อหนึ่งด้วย

ประการดังนี้

ฝ่ายพระอินทร์เมื่อเห็นดังนั้นก็ตรัสแก่พญาครุฑว่า “เราทั้งสองจะมีไมตรีแก่กันแต่บัดนี้ไป แลท่านจงบอกแก่ข้าว่ากำลังของท่านนั้นมีที่สุดเพียงไหน”

พญาครุฑตอบว่า “ท่านกับข้าพเจ้าจะเป็นมิตรกันตามปรารถนาของท่าน ส่วนกำลังของข้าพเจ้านั้นการอดตัวเองเป็นสิ่งที่นักปราชญ์ย่อมติเตียน แต่เราทั้งสองเป็นผู้มีไมตรีต่อกันแล้ว ข้าพเจ้าจะบอกท่านตามตรงว่า ขนของข้าพเจ้าขนเดียวอาจยกโลกขึ้นได้ แลข้าพเจ้าอาจพาโลกทั้งสามไปได้ตามปรารถนา”

พระอินทร์ยอมรับตรัสว่า “คำที่ท่านกล่าวนี้นี้เป็นคำจริงทุกประการ สิ่งใดที่ไม่มีผู้ทำได้ท่านก็อาจทำได้ บัดนี้ท่านกับข้าพเจ้ามีไมตรีต่อกันแล้ว แลท่านไม่มีที่ใช้อมฤต ท่านจงคืนมาให้ข้าพเจ้า เพราะเหตุว่าเหล่านาค ซึ่งท่านจะนำเอาอมฤตไปให้นั้นจะเป็นศัตรูปองร้ายเราเป็นแน่”

พญาครุฑตอบว่า “ข้าพเจ้าจำต้องนำเอาอมฤตนี้ไปให้แก่ฝูงนาคเพื่อรักษาความสัตย์ แต่ไม่จำเป็นจะต้องให้นาคได้กินอมฤตนี้ เชิญท่านตามข้าพเจ้ามา และเมื่อข้าพเจ้าวางอมฤตลงให้นาคแล้ว ท่านจงหยิบกลับไปเสีย อย่าให้นาคได้

ทันถูกต้องได้”

พระอินทร์ตรัสว่า “ข้าพเจ้ายินดีในคำที่ท่านกล่าวนี้นี้ แลจะให้พรแก่ท่านพรหนึ่ง ท่านมีประสงค์อะไรจงกล่าวเถิด”

พญาครุฑตอบว่า “ข้าพเจ้ามีอำนาจจะทำสิ่งใดได้ตามปรารถนาทุกสิ่งแล้วก็จริง แต่เมื่อท่านมีกรุณาจะให้พรข้าพเจ้าฯ ก็ขอรับเอาด้วยความเคารพ ท่านจงอำนวยให้นาคเป็นอาหารของข้าพเจ้าเถิด”

ครั้นพระอินทร์อวยพรตามพญาครุฑประสงค์แล้วก็ไปเฝ้าพระนารายณ์ ทูลความให้ทรงทราบ พระนารายณ์ทรงเห็นชอบ พระอินทร์ก็ทูลลาออกตามพญาครุฑไปตามที่นัดหมายกันไว้

ฝ่ายพญาครุฑเมื่อสนทนากับพระอินทร์แล้วก็รีบบินไปโดยเร็วจนถึงที่ซึ่งฝูงนาคคอยอยู่ พญาครุฑจึงกล่าวแก่ฝูงนาคว่า “ข้าได้นำอมฤตมานี้แล้ว แลจะวางลงบนที่ซึ่งมีหย้าคารองอยู่นี้ ท่านทั้งหลายจงชำระกายให้สะอาดแล้ว จึ่งกินอมฤต แลท่านจงยอมให้มารดาของข้าพ้นจากการเป็นทาสแต่เดี๋ยวนี้”

ฝูงนาคได้เห็นอมฤตก็มีความยินดี แลกล่าวยินยอมให้นางวินตาส่งนางจากความเป็นทาส แล้วพากันอาบน้ำชำระกายเพื่อจะกลับมากินอมฤต แต่ในขณะนั้นพระอินทร์ ได้ตามมาถึงและได้ยกหม้อ

อมฤตกลับคืนไปเสียแล้ว ฝูงนาคกลับมาไม่เห็นหม้ออมฤตก็พากันเลี้ยหย้าคาซึ่งเป็นที่รองหม้อ หย้าคาบาดล้นนาค แลงูทั้งหลายจึงมีลิ้นผาเป็นงามมาจนทุกวันนี้

คำสาปของพระอรุณที่ว่าโอโรสองค์ที่สองของนางวินตาคจะเป็นผู้ช่วยให้นางพ้นจากการเป็นทาสก็เป็นความจริงดังได้กล่าวมานั้น

ครุฑจับนาค

ชาวฮินดูนับถือพญาครุฑมาก เพราะเชื่อในพลังอำนาจว่าเหนือกว่างู ฉะนั้นชาวฮินดูจึงเชื่อกันว่า ถ้าออกนามพญาครุฑซ้ำๆ กันสามครั้งก่อนเข้านอนตอนกลางคืนแล้ว จะปลอดภัยจากงูทั้งหลายตามคติข้างไทยก็ถือว่าพญาครุฑคู่กับพระนารายณ์ในหนังสืออนารายณ์สิบปางฉบับคุณหญิงเลื่อนฤทธิ์กล่าวว่าพระนารายณ์เป็นผู้สร้างครุฑตั้งความว่า พระอิศวร “มีเทวโองการประสิทธิ์พรว่าท่านทั้งปวงและเทวดาองค์ใดๆ ตามแต่จะปรารถนาจะให้บังเกิดเป็นพาหนะขึ้นก็ตามปรารถนาเถิด ฝ่ายพระนารายณ์ผู้เป็นเจ้า ก็รับเทวโองการแล้วอุบาติตขึ้นให้เกิดเป็นครุฑมหิมาทรงสังวาลาภรณ์มงกุฎกุณฑลเป็นพาหนะ จึ่งมีนามปรากฏชื่อว่า พระหริภักษ์”

ดังนั้นจะเห็นว่าตำนานของครุฑมีกล่าวต่างๆ กัน แต่สรุปได้

ว่าพญาครุฑกับพระนารายณ์เป็นของคู่กัน ด้วยเหตุนี้เองตามภาพเขียนและภาพแกะสลักทั่วไป จึงเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ และเมื่อทำภาพครุฑก็มักจะต้องทำรูปนาคด้วย เพราะถือเป็นของคู่กัน หรือเป็นศัตรูกัน เมื่อพญาครุฑขอพรพระอินทร์ก็ขอ นาคเป็นอาหาร และพระอินทร์ก็ตกลงตามที่ขอ พญาครุฑจึงกินพวงนาคเป็นอาหารอย่างเดียว

ในหนังสือ “ปุณโณวาทคำฉันท์” ได้พรรณนาถึงสถานที่ที่พระบาทไวดอนหนึ่งว่า

“ห่างพื้นที่ฐานบัตร
เป็นครุฑอัครอุรามา
กรกมุสสุกริกราย
จะกระหยับเหยียบบิน”

ในกาพย์เห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้พรรณนาถึงเรือพระที่นั่งไว้ว่า

“เรือครุฑยุคนาคหัว
ลือลอมมาพาผืนผยอง
พลพายกรายพายทอง
ร้องไห้เห่ไอ้เห่มา”

รูปครุฑยุคนาคหัวหรือ “กรกมุสสุกริกราย” อย่างที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สมเด็จพระนารายณ์ทรงเปรียบว่าเหมือนครุฑหัวปั้นโตะใส่อาหารติดตัวไปด้วย

ก่อนที่จะกล่าวถึงวิธีการ

จับนาคโดยพิสดารต่อไป จะขอกล่าวถึงความเชื่อเรื่องขนาดร่างกายของครุฑเสียก่อน โดยจะนำหลักฐานจากคัมภีร์ต่างๆ มาให้เปรียบเทียบดังต่อไปนี้

ในสังยุตตอฎฐกถาได้กล่าวว่า ครุฑเป็นนกที่ใหญ่ที่สุดในบรรดานกทั้งหลาย และว่าอยู่ที่เขาสิเนรุ (หรือ สุเมรุ เป็นชื่อภูเขาในคัมภีร์ไตรภูมิโลกสันฐาน ถือว่าเป็นที่ตั้งแห่งเมืองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์) ภูเขาสิเนรุนี้มี ๕ ชั้น พญาครุฑอยู่ชั้นที่สอง ในชั้นที่สองของภูเขาสิเนรุนี้มีป่าไม้จิว เจ้าแห่งพญาครุฑมีร่างกายสูง ๑๕๐ โยชน์ ปีกทั้งสองข้างกว้างข้างละ ๕๐ โยชน์ หางยาว ๑๐ โยชน์ คอยาว ๓๐ โยชน์ ปากกว้าง ๙ โยชน์ ขายาว ๑๒ โยชน์ ในขณะที่ครุฑกำลังบินอยู่อำนาจของการกระพือปีกทั้งสอง บันดาลให้เกิดลมใหญ่พัดไปไกลถึง ๗๐๐-๘๐๐ โยชน์ และตามธรรมดาพญาครุฑต้องกินพวงนาคเป็นอาหาร

ในไตรภูมิพระร่วงบรรยายว่า “ดินเขาพระสุเมรุราชัน มีสระใหญ่อันหนึ่งได้ชื่อว่า สิมพลีสระ โดยกว้างได้ ๕๐๐ โยชน์ รอบนั้นเทียวย่อมป่าไม้จิวเป็นรอบ ปลายไม้จิวนั้นสูงเพียงกันดั่งแสวงปลูกและเห็นเขียวงามและพึงพอใจหนักหนาแลมีจิวใหญ่ต้นหนึ่ง โดยธรรมดาใหญ่เท่าไม้ชมพูทวีปเรานี้แล ดันจิวนั้น

ใหญ่ สูงจิวนั้นเป็นหนารอบฝั่งสระนั้นๆ เป็นที่อยู่แก่ฝูงครุฑทั้งหลายนั้น และสัตว์อันมีปีกจะเสมอด้วยครุฑหาบมิได้เลย ครุฑราชตัวเป็นพญาแก่ครุฑทั้งหลายนั้น มีตนนั้นใหญ่ได้ ๕๐ โยชน์ ขนปีกซ้ายก็ดี ขนปีกขวาก็ดี หางก็ดี คอก็ดี ย่อมยาว ๕๐ โยชน์ ปากนั้นยาวได้ ๙ โยชน์ และตีนทั้งสองยาวได้ ๑๒ โยชน์ แลเมื่อครุฑนั้นกางปีกไป ล้วงกลางหาเวดิมทีได้ ๗๐ โยชน์ มิเมื่อครุฑนั้นอำปิกออกให้เต็มทีได้ ๘๐ โยชน์ ตนครุฑนั้นมันใหญ่ดังนั้นเรียวแรงนักหนาแล มิแลเมื่อจะเฉี่ยวเอานาคในกลางมหาสมุทร น้ำสมุทรรันนั้นแตกออกทั้งรอบนั้นทุกแห่งได้แล ๑๐๐ โยชน์ มันจึงเอาเล็บรัดเอานาคนั้นพาบินไปกลางหาเวดิมทีได้ ๗๐ โยชน์ ไปยังที่อยู่แลก็กิน เมื่อครุฑราชเอานาคกินดังนั้นเอาแต่นาคอันเท่าตน และน้อยกว่าตนมิได้เอากินได้ แลใหญ่กว่าตนนั้นก็เอากินบมิได้แลฯ”

วิธีจับพวงนาคของพญาครุฑมีกล่าวไว้ในโกฏฐสมปิลิชาดกตอนหนึ่งว่า “มีพญาสุบรรณตนหนึ่งจำแลงกายให้ใหญ่ประมาณได้ ๑๕๐ โยชน์ กระพือปีกแหวกน้ำทำให้เป็นช่องลงไปในมหาสมุทร แล้วจับพวงนาคมีกายยาวได้พันวา คือ ๕๐ เส้น โดยตอนหาง ให้สำรอก

อาหารออกแล้ว คาบพาบินมาโดย
ส่วนเบื้องบนแห่งป่าตรงมายังต้น
โกฏลิมพลี ส่วนพญานาคเมื่อพญา-
สุบรรณจับห้อยหัวอยู่นั้น จึงดำริว่า
เรจักเปลื้องตนให้พ้นจากอันตราย
จึงกระหวัดรัดต้นไทรด้วยขนดกาย
ให้มัน ต้นไทรนั้นก็หลุดถอน ส่วน
พญานาคก็มิได้ปล่อยต้นไทร
สุบรรณก็จับพญานาคกับทั้งต้นไทร
บินไปถึงต้นจิว แล้วให้พญานาค
นอนอยู่ ณ หลังคาคบ จึงฉีกท้อง
ออกกินมันขึ้นเป็นอาหาร แล้วทิ้ง
ซากศพลงในมหาสมุทร”

ตามที่กล่าวอ้างมาข้างต้น
นั้นพอสรุปได้ว่า พญาครุฑจับนาค
มากินเฉพาะมันขึ้นเท่านั้น ส่วน
เนื้อหนังโยนทิ้งไป

วิธีที่พญาครุฑจับพญานาค
นั้น ในสมัยแรกที่เดียวพญาครุฑ
ยังไม่รู้จักวิธีจับ ในปัทมทราชาดกมี
เรื่องเล่าว่า ในอดีตกาลนานมา
แล้วมีเรือสำเภาไปแตกที่ท่ากระทุ่ม
(ท่าที่มีต้นกระทุ่ม-ท่ากัทัมพยะ) มี
คนรอดตายคนหนึ่งขึ้นอาศัยอยู่ที่
แห่งนั้น และโดยเหตุที่เหลือแต่ตัว
ไม่มีเสื้อผ้าติดตัว ประพฤติตนอย่าง
คนสมณะไม่ปรารภนาเครื่องนุ่งห่ม
จนมีคนเลื่อมใสศรัทธาปลุกอาศรม
ให้อยู่ และเรียกผู้มักน้อยนั้นว่า
กัทัมพโยเจโล (ซีเปลือยท่ากระทุ่ม)
มีคนไปมาหาสู่อยู่เสมอ แม้ปัทม
ทะนาคราชและพญาครุฑก็เคยมา

วันหนึ่งพญาครุฑได้มาที่
สำนักซีเปลือย เมื่อทำความเคารพ
แล้วจับอยู่ที่ข้างหนึ่ง จึงปรารภว่า
“พระคุณเจ้าคงไม่ทราบ พวกกระ
ผมเมื่อไปจับพวกนั้น ต้องจมน้ำ
ตายเสียมากต่อมาก เพราะไม่รู้วิธี
จับนาค ได้ยินว่าพวกนาคมีวิธีลับ
เฉพาะอย่างหนึ่ง พระคุณเจ้าพอจะ
มีวิธีลอบถามเอาความลับนั้นจาก
พวกนาคได้หรือไม่”

ซีเปลือยก็ตอบว่าได้สิ ครั้น
ถึงคราวที่พญานาคมาหา ซีเปลือย
ก็ถามว่า “เฮ้ยพญานาค เราได้ยิน
ว่าพวกพญาครุฑไม่อาจจับพวก
เจ้าได้ ต้องตายกันมากมาย ทำไม
ถึงเป็นอย่างนั้น”

พญานาคก็ตอบว่า “เรื่องนี้
เป็นความลับเฉพาะของพวกผม
ถ้าขึ้นบอกไปก็เท่ากับนำความตาย
มาให้หมู่ญาติ”

“อ้อ เจ้ากลัวว่าเราจะนำไป
บอกเล่ากับผู้อื่นหรือ ไม่เป็นเช่น
นั้นหรอก เราจะไม่บอกใครทั้งนั้น
ที่ถามนี้ก็เพื่อเป็นความรู้ส่วนตัว
เท่านั้น จงเชื่อเราเถิดไม่ต้องกลัว
อะไร”

พญานาคยังคงยืนยันว่า
บอกไม่ได้ แล้วก็ลาไป ครั้นเมื่อมา
ในวันที่สอง ซีเปลือยก็ถามอีก
พญานาคก็คงปฏิเสธ ถึงวันที่สามซี
เปลือยต่อว่าพญานาคว่า

“เราถามเจ้า เหตุไรเจ้าจึง

ไม่บอก”

“ที่ผมไม่บอก ก็เพราะกลัว
ว่าพระคุณเจ้าจะเอาไปบอกคนอื่น
พวกผมก็แย่”

“เหอะน่า เราไม่บอกใคร
หรอก อย่ากลัวไปเลย” ซีเปลือย
เร่งเร้า

พญานาคทนซีเปลือยเข้าซี
ไม่ได้ก็ขอให้ซีเปลือยอนุญาตว่าจะ
ไม่บอกใคร เมื่อซีเปลือยยอมให้
สัญญา พญานาคจึงขยายความลับ
ให้ฟังว่า “พวกผมกลืนก้อนหินเข้าไป
ไว้ในท้อง ทำให้ตัวหนักนอนอยู่
เมื่อพวกครุฑบินโฉบลงมา พวก
ผมก็ยื่นหน้าแยกเขี้ยวคอยกัด พอ
ครุฑเข้าจับศีรษะพยายามจะฉุดขึ้น
แต่ความหนักถ่วงไว้ยกได้ช้า น้ำก็
ท่วมทับครุฑตายอยู่ในน้ำนั่นเอง”

“เออ ฉลาดดี” ซีเปลือยชม
“แล้วทำอย่างไรครุฑถึงจะจับได้ล่ะ”

“ถ้าจะจับให้ได้ก็ต้องจับทาง
ขนดหาง ทำให้หัวต่ำลง อาหารที่
กลืนไว้ก็จะสำรอกออกมา หินที่กลืน
ไว้ก็ออกมาด้วย ตัวก็เบา ครุฑก็
จับได้ง่าย”

ซีเปลือยรู้ความลับของ
พญานาค แต่ไม่รักษาสัญญา เมื่อ
พญาครุฑมาถาม ซีเปลือยก็เล่าให้
ฟัง ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พญาครุฑ
และพวกครุฑก็จับนาคได้สะดวกขึ้น
ด้วยเหตุนี้ภาพจิตรกรรม
และสถาปัตยกรรมที่เป็นรูปครุฑ

จับนาค จึงทำเป็นรูปมือครุฑจับนาค
ทางหางชูขึ้น และเท้าจับทางหัวนาค
อยู่เบื้องล่าง

ถิ่นที่อยู่ของครุฑ

ตามเรื่องที่กล่าวมาข้างต้น
ว่า ครุฑมีที่อยู่อาศัยในชั้นที่สอง
ของเขาพระสุเมรุ ซึ่งเป็นป่าต้นจิว
ดังได้กล่าวแล้วว่า เขาพระสุเมรุมี ๕
ชั้น ชั้นแรกต่ำสุดต่อกับมหาสมุทร
ให้พวกนาคอยู่ ถัดขึ้นไปเป็นชั้นที่
สองพวกครุฑอยู่ ชั้นที่สามพวกกุม
ภภัณฑ์ ชั้นที่สี่พวกยักษ์ ชั้นที่ห้า
ท้าวจตุรมาหาราช

ครั้งหนึ่งพระอินทร์ปลอม
เป็นอสูรแก่ไปแย่งนางสุชาดาลูก
สาวท้าวเวปจิตตาสูร แล้วพาไป
ขึ้นรถพระที่นั่งเวษยันต์ซึ่งใหญ่โตถึง
๑๕๐ โยชน์ พระมาตุลีสารถีได้ขับ
รถเข้าไปในดงจิว (ซึ่งอยู่ชั้นเดียวกับดาวดึงส์) ความสะเทือนของรถ
พระที่นั่งทำให้บรรดาลูกครุฑบน
ต้นจิวตระหนกตกใจ พระอินทร์
เกรงว่าลูกครุฑจะตกลงมาตาย จึง
สั่งให้กลับรถ ไม่ให้ขับต่อไป

ส่วนในเรื่องของมลายูที่เล่า
มาในตอนต้นกลับกล่าวว่าพญาครุฑ
เคยมาอยู่ที่ลังกาบุรี ขุนวิจิตรมาตรา
กล่าวว่า ลังกาวีในสมัยดึกดำบรรพ์
เรียกว่า ลังกาบุรี ชาวพื้นเกาะเรียก
ว่า ลังกาวารี แล้วต่อมาจึงมาเรียก
ลังกาวิ ที่เรียกลังกาบุรีก็เพราะมี
นิยายปรับปรากล่าวว่าเป็นเกาะลัง-

กาของทศกัณฐ์ เมื่อเสร็จสงคราม
ทศกัณฐ์แล้ว เกาะลังกาหรือลัง-
กาวิได้เป็นนิवासสถานของพญาครุฑ
นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าที่อยู่
ของครุฑน่าจะอยู่ทางแหลมมลายู
เพราะแหลมมลายูโบราณเรียกว่า
ศาลมลิทวิป เขาว่าศาลมลิมาจาก
สุวรรณมาลีคีรี ซึ่งหมายถึงทิวเขา
ตะนาวศรี และสุวรรณมาลีคีรีนี้ก็
คือภูเขาศาลมลิที่คัมภีร์รามายณะ
กล่าวว่าเป็นที่อยู่ของครุฑ เมื่อครุฑ
อยู่ที่ยอดเขาภูเขาศาลมลิ และศาล
มลิทวิปคือแหลมมลายู ที่อยู่ของ
ครุฑก็ต้องเป็นแหลมมลายู เขาว่า
ที่เรียกแหลมมลายูว่า ศาลมลิทวิป
ก็เพราะเป็นดินแดนที่มีต้นศาลมลิ
(BOMBAX MALABARICUM) ซึ่ง
เขาเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า SILK
COTTON TREE ที่เขาสันนิษฐาน
ว่าครุฑอยู่ที่แหลมมลายูหรือศาล
มลิทวิปนี้ชอบกลหลายอย่าง ทั้งนี้
เพราะศาลมลินั้นตรงกับสมิพลีใน
ภาษามคร (เรามักเรียกกันเป็นสมิ
พลี) สมิพลีเป็นวิมานของพญาครุฑ

คำว่า สมิพลี หรือศาลมลิ
แปลเป็นไทยว่า ไม้จ้าวหรือไม้ที่มีบุญ
จึงตรงกับฝรั่งว่า SILK COTTON
TREE ซึ่งถ้าจะแปลก็ว่าไม้ไหมจ้าว
คืออาจจะเอาบุญจ้าวมาทำไหมได้
เช่นเดียวกับที่เอาเส้นใยสับประดมา
ทำไหมทอผ้า หรือทำหมวกชนิดที่
เราเรียกว่า ผ้าไหมสับประดหรือ

หมวกไหมสับประดะนั้น ครุฑอยู่
วิมานสมิพลีหรือศาลมลิ คือ ไม้จ้าว
จึงควรจะอยู่ที่แหลมมลายูได้

ในเรื่องสุสันธิดาตกมีกล่าว
ถึงพญาครุฑว่า พญาครุฑแปลงเป็น
มานพมาเล่นสกากับพระเจ้าตม-
พราช กรุงพาราณสี แล้วลักเอา
นางสุสันธิ ซึ่งเป็นนมहेสีไป พระเจ้า
ตมพราชให้อัคคะ ซึ่งเป็นคนขับ
ร้องติดตามไปสืบหานาง อัคคะโดย
สารสำเภาไปสุวรรณภูมิ สำเภาแตก
คลื่นซัดอัคคะไปถึงเมืองพญาครุฑ
ก็ได้พบนาง แล้วโดยสารสำเภา
กลับเมืองพาราณสีมาทูลพระเจ้า
ตมพราช วันหลังพญาครุฑแปลง
เป็นมานพมาเล่นสกากับพระเจ้า
ตมพราชอีก อัคคะเล่นพิณขับร้อง
เรื่องนางสุสันธิให้สลดใจพญาครุฑ
พญาครุฑก็นำนางสุสันธิมาส่งคืน
พระเจ้าตมพราช ตามเรื่องสุสันธิ
ชาตกนี้บ่งชี้ว่าพญาครุฑอยู่ทาง
สุวรรณภูมิ ข้อสันนิษฐานว่าพญาครุฑ
อยู่ที่แหลมมลายู โดยเฉพาะว่าอยู่
ที่เกาะลังกาวิ จึงเป็นเรื่องประหลาด
ชอบกลหนักหนา

พญาครุฑยุคการจองเวร

ดังได้กล่าวแล้วว่าเรื่องของ
ครุฑกับนาคมีกล่าวในคัมภีร์ต่าง ๆ
ฉะนั้นเรื่องราวย่อมมีผิดแผกกันไป
ในหนังสือ THE OCEAN OF STORY
เล่ม ๒ มีเรื่องแปลกที่กล่าวถึง
พญาครุฑยุคการจองเวรเลิกจับ

พญานาคเป็นอาหาร เป็นเรื่องใน
พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานที่
สอนให้แผ่เมตตากรุณาต่อสัตว์
และที่ขอแนะนำให้อ่านก็คือเรื่อง
ครุฑจับนาคชัมพูตวาหนะ ฉบับ “พะ-
ลายานนท์” แปลจากกลอนภาษาอังกฤษ
ซึ่งกระชับสั้นได้ความดี
จะขอเก็บความมาสรุปไว้ดังต่อไปนี้

บนยอดเขาหิมพานต์เป็นที่
สถิตของท้าวชัมพูตเกตุ เจ้าแห่ง
วิทยาร ท้าวเธอไม่มีโอรสจึงขอ
โอรสกับตันกัลปพฤกษ์ ก็ได้สม
ความปรารถนาประทานนามโอรส
ว่า ชัมพูตวาหนะ พระโอรสเป็นผู้มี
ความเมตตากรุณาเป็นอย่างยิ่ง ได้
ขอทรัพย์สินจากตันกัลปพฤกษ์ให้
แก่บรวิร เป็นเหตุให้พระประยูร-
ญาติรวมพลจะเข้ายึดตันกัลปพฤกษ์
ชัมพูตวาหนะได้ทูลพระบิดาว่าเมื่อ
เขาอยากได้ก็ให้เขาไป หม่อมฉัน
ยอมสละราชสมบัติ เข้าไปอยู่ในป่า
จะไม่สู้รบฆ่าฟันกับพวกคนเหล่านี้
ท้าวชัมพูตเกตุก็ตรัสว่าถ้าเช่นนั้นพ่อ
ก็ไปด้วย แก่ผมขาวอย่างนี้แล้วจะ
มาหวงอำนาจไว้ทำไม ตกลงต่าง
สละอำนาจและทรัพย์สมบัติออก
จากเมืองเข้าสู่ป่า อาศัยอยู่กับพวก
สัตว์และได้นางมलयวดีเป็นชายา

วันหนึ่งชัมพูตวาหนะเดินอยู่
ที่ฝั่งทะเลได้เห็นชายคนหนึ่งร้อง
บอกให้มารดากลับไปและทิ้งเขาไว้
ที่นั่น แต่มารดาไม่ยอมกลับมาเดิน

ร้องให้ตามมา ข้างหลังมีทหารเป็น
คนพาเขาขึ้นไปทิ้งไว้บนภูเขา ชัม-
พูตวาหนะจึงถามชายคนนั้นว่าเกิด
อะไรขึ้น ชายคนนั้นก็เล่าเรื่องเดิม
(คือเรื่องนางวินตากับนางกัทรุทาย
สีม้างได้เล่ามาแล้ว) ให้ฟัง และ
กล่าวเสริมว่าตั้งแต่นั้นพญาครุฑ
ก็ตามล่าผลาญพญานาคไม่เว้นวัน
วันละมาก ๆ พญาวาสูกิจจึงได้ขอเรื่อง
พญาครุฑว่าจะส่งนาคไปให้บนหาด
ทราย ไม่ต้องลงมาจับนาคถึงบาดาล
ทุกวันเลย พวกนาคจะสูญแล้ว
พญาครุฑเองก็จะหมด และด้วยข้อ
ตกลงนั้นพญาวาสูกิจ ก็จะส่งนาคมา
ให้พญาครุฑกินที่นั่นทุกวัน และตัว
ฉันเองก็เป็นนาคชื่อสังขะจุฑะถูก
ส่งมาให้เป็นอาหารของพญาครุฑ

เมื่อชัมพูตวาหนะได้ฟังดัง
นั้นจึงกล่าวว่า “ราชาของเจ้าขลาด
แท้ที่ส่งบรวิรมาตาย ไฉนตัวเอง
จึงไม่ยอมตายก่อน จงทำให้ดีเกิด
สหาย เราจะพลีกายให้ครุฑแทน
ท่าน”

แต่สังขะจุฑะไม่ยอมเป็น
เรื่องน่าละอายที่จะทำเช่นนั้น ขอ
ไปบูชาพระเป็นเจ้าก่อนแล้วจะ
กลับมาเมื่อสังขะจุฑะไปแล้วไม่นาน
พญาครุฑก็มาและโอบเอาร่างของ
ชัมพูตวาหนะ ทำให้โลหิตไหลหยด
ลงบนพื้นดิน

“เมื่อบินถึงจอมคีรีที่สูงที่สุด
แล้ว,

พญาปักซีก็เริ่มกินนาค
หาร

ทันใดนั้นฝนบุปผาก็ตกลง
มา

จากสวรรค์, ครั้นพญาครุฑ
เห็นดังนั้น

ก็ประหลาดใจ, ไม่ช้าพิชช
ก็กลับ

จากโคกวรรณเทวาลัย, และ
เมื่อได้เห็น

ศีลामรณะเปี่ยมไปด้วย
หยดโลหิต”

สังขะจุฑะก็รู้แน่แก่ใจว่า ชัม-
พูตวาหนะได้ถูกพญาครุฑพาไปแล้ว
จึงเดินตามไป

พญาครุฑเองก็ประหลาด
ใจที่เห็นดอกไม้ตกลงมาจากสวรรค์
จึงถามว่าเป็นใครชัมพูตวาหนะก็ตอบ
ว่าเป็นนุ ขอให้กินตามความต้องการ
เกิด ขณะนั้นสังขะจุฑะตามมาทัน
ร้องบอกพญาครุฑว่าผิดตัวแล้ว
นั้นเป็นเจ้าแห่งวิทยาร พญาครุฑ
ทราบความจริงคิดละอายใจ จะวิ่ง
เข้ากองไฟล้างบาป แต่ชัมพูตวาหนะ
ร้องห้ามไว้ว่าทำอย่างนั้นไม่เกิด
ประโยชน์อะไร ถ้าเลิกกินนาคนั้น
แหละจะแก้ความผิดได้ พญาครุฑ
เชื่อบินขึ้นไปบนสวรรค์นำน้ำทิพย์
มารักษาชัมพูตวาหนะ และประพรม
นาคที่ตายไปแล้วให้กลับมีชีวิตขึ้น
มาอีก

จากเรื่องนี้เป็น การกลับ

ความพยายามให้เป็นความไม่พยายามตามหลักพระพุทธศาสนา และจะเห็นว่าเรื่องครุฑที่ปรากฏในตำนานพระพุทธศาสนาจะเป็นการสอนให้มีความเมตตากรุณา ไม่มีความพยายามจองเวร เป็นการเปลี่ยนทัศนคติจากเรื่องเดิมในตำนานฮินดู ให้จบลงด้วยสันติภาพ

ครุฑสัญลักษณ์ทางราชการ

คนไทยรู้เรื่องของครุฑมาแต่ครั้งกรุงสุโขทัย มีรูปครุฑเป็นเครื่องประดับตามปูชนียสถานต่างๆ ส่วนการนำรูปครุฑมาใช้เป็นสัญลักษณ์ทางราชการในสมัยกรุงศรีอยุธยา นั้น เข้าใจว่าจะเริ่มด้วยพระราชลัญจกรนารายณ์ทรงสุบรรณก่อน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสันนิษฐานไว้ในเรื่องพระนามพระเจ้าแผ่นดินตอนหนึ่งว่า “เรื่องพระราชลัญจกรครุฑพ่าห์ ควรจะสังเกตว่าเมืองซึ่งใช้ตราครุฑเป็นตราเจ้าเมืองมาแต่ไหนแต่ไรมีอยู่สองเมือง คือเมืองพระตะบองและเมืองสุโขทัย จนสันนิษฐานได้ฤๅไม่ว่า เมืองพระตะบองนั้นอยู่ในแดนพระนครหลวง แต่หากเจ้าพระยาอภัยภูเบศรมาตั้งอยู่เสียพิศบอง ตราจึงติดมาอยู่เมืองพิศบอง หาไม่ก็จะอยู่พระนครหลวง เจ้าแผ่นดินในพระนครหลวงชื่อรามธิบดี น่าจะใช้ตราครุฑเป็นต้นเดิม ครั้นเมื่อพระร่วงसानะลอมตั้งตัวแข็งเมืองต่อพระ

นครหลวง แผ่นดินเขตลงมาข้างใต้ ฤๅทำให้เจ้าแผ่นดินในนครหลวงอยู่ในอำนาจได้แล้ว จะถือเอาตราครุฑนั้นไปใช้ จึงไปมีอยู่ที่สุโขทัยอีกแห่งหนึ่ง ครั้นเมื่อพระรามธิบดีปราบปรามได้เช่นกับพระร่วง จึงใช้ตราครุฑบ้าง แต่กลัวจะไปเหมือนสองเมืองที่เขายังคงใช้อยู่ เพราะเหตุว่าเขายังคงเป็นเจ้าอยู่ทั้งสองเมือง จึงแถมองค์พระนารายณ์ลงไปให้แปลกเสียกว่าสองเมือง แปลว่าเป็นใหญ่ยิ่งกว่าสองเมืองนั้นกระมัง”

ดังนั้นแสดงว่าทางขอมจะได้ใช้พระราชลัญจกรครุฑพ่าห์มาก่อน และทางสุโขทัยรับมาใช้ต่อ ภายหลังทางกรุงศรีอยุธยาจะใช้บ้างจึงเปลี่ยนเป็นพระราชลัญจกรนารายณ์ทรงสุบรรณ เพื่อแสดงว่าเป็นใหญ่กว่าพระนครหลวงและสุโขทัย

พระราชลัญจกรพระครุฑพ่าห์ดังกล่าวได้ใช้สืบต่อมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ กรุงรัตนโกสินทร์ จึงโปรดให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงเขียนถวายใหม่ โดยให้เขียนเฉพาะตัวครุฑไม่มีองค์พระนารายณ์ เพื่อให้สมกับชื่อที่เรียกว่า “พระครุฑพ่าห์” สมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์นั้นได้ทรงเขียนรูปครุฑรำตามแบบครุฑนารายณ์ทรงของเขมรทูลเกล้าฯ ถวายก็ขอบพระราชหฤทัยได้โปรดให้ทำขึ้นใช้สำหรับ

ประทับประจำพระปรมาภิไธย แทนตราแผ่นดินเดิม (ตราอาร์ม) พระครุฑพ่าห์ ที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงเขียนขึ้นใหม่นั้นพื้นทำเป็นรูปเปลวไฟ ไม่ทำเป็นนกทองของเดิม ทรงอธิบายว่านกนั้นเป็นต้นไม้ขึ้นในอากาศไม่ได้ ทรงได้ความคิดมาจากหนังสืออนิรุทธคำฉันท์ ซึ่งมีกล่าวไว้ว่า “ฤทธิครุฑคือเพลิงเผาผลาญนาคราชประหาร” ส่วนที่รูปครุฑในพระราชลัญจกรเป็นอย่างครุฑปีกสั้นนั้น ก็เพื่อให้ครุฑตัวโต ใดๆ ก็ตามพระราชลัญจกรองค์นี้ได้ใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เท่านั้น

ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชลัญจกรพระครุฑพ่าห์ขึ้นใหม่ โดยให้เลียนแบบดวงเดิมแล้วเพิ่มพระปรมาภิไธยตามขอบรอบพระราชลัญจกร แบบเดียวกับตราอาร์มในสมัยรัชกาลที่ ๕ และได้ถือเป็นแบบอย่างต่อมา ในรัชกาลที่ ๗ และในรัชกาลปัจจุบันก็ใช้พระราชลัญจกรพระครุฑพ่าห์เหมือนกันทุกรัชกาล เปลี่ยนแต่พระปรมาภิไธยที่ขอบพระราชลัญจกรให้ตรงตามรัชกาลเท่านั้น

อนึ่ง เครื่องหมายประจำรัชกาลที่ ๒ ก็ทำเป็นรูปครุฑ เท่าที่เข้าใจกันทั่วๆ ไปนั้น ว่าเนื่องมาจากพระนามเดิม “ฉิม” ซึ่งตีความไปถึงฉิมพลีอันเป็นวิมานของพญา

ครุฑ จึงได้ทำเป็นเครื่องหมายครุฑ และโดยเหตุที่ครุฑมีอาหารเป็นนาค มีอำนาจเหนือนาค ฉะนั้นเมื่อจะเขียนหรือปั้นแกะสลักรูปครุฑจึงมักทำเป็นรูปครุฑยุคนาค ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น แต่ตามทัศนะของหม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล ท่านทรงอธิบายว่า “พอถึงรัชกาลที่ ๒ เชื่อว่าแบ่งภาคมาจากพระนารายณ์ ตราแผ่นดินจึงเป็นครุฑและเป็นตราราชการอยู่จนทุกวันนี้ เพราะว่าครุฑนั้นเป็นพาหนะของพระนารายณ์”

ภาพครุฑในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเป็นภาพครุฑหน้าอัดคือหน้าตรง มีอีกอย่างหนึ่งทำเป็นครุฑหน้าเลี้ยวจับนาค ในหนังสือเงินตราสยามของนายเลอเมย์กล่าวว่า ตราครุฑเลี้ยวเป็นแบบที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวสร้างถวายเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังมีครุฑในเอกสารทางราชการของไทย มีรูปครุฑที่หัวกระดาดเป็นต้น ซึ่งแต่ก่อนใช้พิมพ์ด้วยสีแดง ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ลัทธิคอมมิวนิสต์แพร่หลายมากขึ้น รัฐบาลในสมัยนั้นแอนตี้ลัทธินี้ซึ่งเรียกกันว่าลัทธิแดง ทำให้ไม่ชอบสีแดงไปด้วย จึงได้เปลี่ยนสีครุฑแดงเป็นสีดำนานถึงทุกวันนี้

แม้ในรูปร่างของครุฑก็เปลี่ยนแปลงมาหลายยุคหลายสมัย เริ่มจากครุฑราตอนปลายรัชกาลที่ ๕ มาจนถึงภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปีกครุฑเริ่มกางออกมากขึ้นๆ ซึ่งจะเห็นในปกหนังสือเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ และปกหนังสือราชกิจจานุเบกษา ตั้งแต่เล่มที่ ๒๘ รัตนโกสินทรศก ๑๓๐ เป็นต้นมา

ตราตั้งห้าง

เพื่อให้เรื่องครุฑสมบูรณ์ ขอผนวกเรื่องตราตั้งห้างไว้ด้วย เพราะมีผู้ต้องการทราบว่า เหตุใดบริษัทห้างร้านจึงนำรูปครุฑซึ่งเป็นตราของทางราชการไปประดับที่ร้านของตน ธรรมเนียมการขอพระราชทานตราตั้งห้างนี้ ได้มีมาแต่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งในสมัยนั้นใช้ตราแผ่นดินชนิดที่เป็นตราอาร์ม นอกจากนี้ยังมีตราของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมารอีกด้วย ซึ่งสุดแท้แต่ว่าใครจะได้รับพระราชนุญาตหรือได้ทำงานติดต่อราชการทางฝ่ายใดมากเป็นพิเศษ แต่ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๖ เมื่อตราแผ่นดินเปลี่ยนมาใช้ตราครุฑ ตราตั้งห้างก็เปลี่ยนมาเป็นรูปครุฑดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้

ตราตั้งห้างเป็นรูปครุฑหน้าอัดทรงเทริด มีคำว่า “โดยได้รับ

พระบรมราชานุญาต” อยู่ที่เบื้องล่างแห่งดวงตรานั้น ถ้าเป็นห้างร้านบริษัทในต่างประเทศจะใช้คำเป็นภาษาอังกฤษว่า By Appointment to His Majesty the King of Siam แทนภาษาไทยก็ได้ นี่เป็นระเบียบเก่าที่วางไว้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๗ แม้ต่อมาจะได้เปลี่ยนแปลงระเบียบการบ้างก็ยังคงถือหลักการเดิมคือ ผู้ขอคือห้างร้านบริษัทใดประสงค์จะขอพระราชทานตราตั้ง จะต้องอยู่ในฐานะนิติบุคคลหรือจดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมาย มีฐานะการเงินดี เป็นที่เชื่อถือของมหาชนมาเป็นเวลานาน และเคยติดต่อกับกรมกองต่างๆ ในราชสำนักมาก่อน ฯลฯ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๖ หน้า ๔๑๘ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๘๒)

เมื่อบริษัททำหนังสือขอพระราชทานตราตั้งห้างยื่นต่อสำนักพระราชวังและได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ออกตราตั้งให้

เรื่องของครุฑ พยานกผู้ทรงพลังที่กล่าวมาแต่โดยย่อ แต่ก็พอจะทราบเรื่องราวได้เกือบครบถ้วน ที่ไม่ได้นำมากล่าวก็เพียงเรื่องเบ็ดเตล็ดเกร็ดย่อยบางประการ เช่นความแตกต่างของรูปครุฑในประเทศต่างๆ เท่านั้น

สุนทรภู่ กวีเอก พุดำถึง ประชาชน

กำกับผู้ทรงคุณวุฒิ สวัสดิฤกษ์ ณ อยุธยา

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเรียบเรียง และรวบรวมประวัติและงานประพันธ์ของสุนทรภู่ กวีเอกของไทย เท่าที่ทรงค้นหาได้ในระยะเวลาหลายสิบปีมาแล้ว พระองค์ทรงใช้ชื่อเรื่องว่า “ประวัติสุนทรภู่” งานพระนิพนธ์เรื่องนี้เป็นหลักให้นักวรรณคดีรุ่นหลังได้อาศัยค้นคว้า ให้ก้าวหน้าพิสดารออกไปดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ในเรื่อง “ประวัติสุนทรภู่” นี้ สมเด็จพระพุทธเจ้าทรงพระนิพนธ์ ทรงกล่าวไว้ในตอนต้นของบทที่ ๗ ว่า

“บรรดาผู้ที่ชอบอ่านบทกลอนภาษาไทย ดูเหมือนจะเห็นพ้องกันว่า สุนทรภู่เป็นกวีวิเศษสุด ถ้าจะลองให้เลือกกวีไทยบรรดาที่มีชื่อเสียงปรากฏในพงศาวดาร คัดเอาแต่กวีวิเศษสุดเพียง ๕ คน ใครๆ ก็เห็นจะเอาชื่อสุนทรภู่ไว้ในกวี ๕ คนนั้นด้วย ข้อวิเศษของสุนทรภู่

ที่แปลกกว่าคนอื่นนั่นคือ ในกระบวนกลอนอย่างหนึ่ง กับสำนวนกระบวนกล่าวความอย่างปากตลาดอีกอย่างหนึ่ง ในกระบวนเหล่านี้จะหาตัวสุสฺนทรภู์แทบไม่มี...”

ความในพระนิพนธ์ที่เชิญมานี้ มีเหตุผลสำคัญอยู่ ๒ ข้อ ที่ทรงชี้ให้เห็นว่า เหตุใดสุสฺนทรภู์จึงเป็นกวีวิเศษแปลกกว่ากวีอื่น หากจะลองขยายเหตุผล ๒ ข้อ ของสมเด็จพระยาตำราธิราชออกให้แจ่มแจ้ง คงต้องเขียนเป็นหนังสือได้ ๑ เล่ม ดังนั้นบทความสั้นๆ ซึ่งท่านกำลังฟังอยู่นี้ จึงต้องขอล่าวขยายความแต่พอควรให้เหมาะกับเวลาอันน้อย

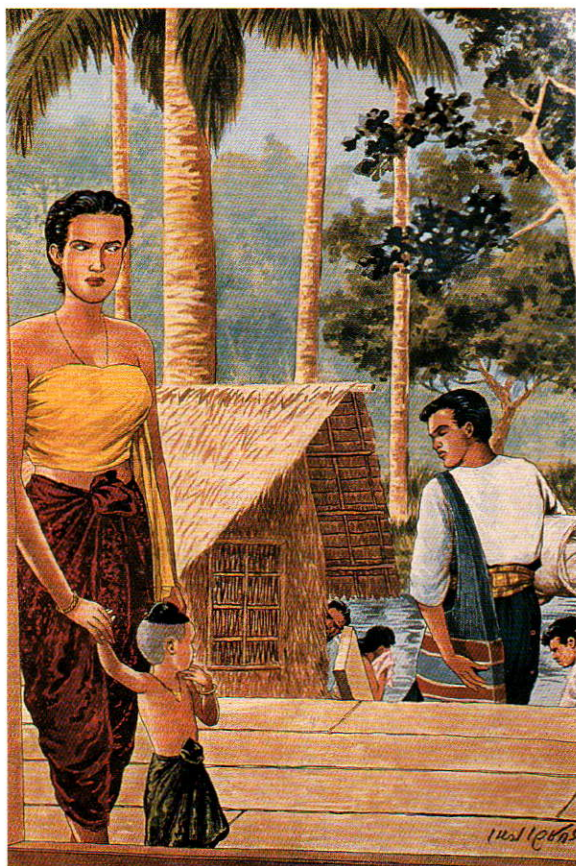
เหตุผล ๒ ข้อ ที่สมเด็จพระยาตำราธิราช ทรงชี้ให้เห็นความวิเศษและพิเศษของบทนิพนธ์ของสุสฺนทรภู์มีดังนี้

ข้อ ๑. “ในกระบวนกลอนอย่างหนึ่ง”

ข้อ ๒. “กับสำนวนกระบวนกล่าวความอย่างปากตลาดอีกอย่างหนึ่ง” และ “ในกระบวนเหล่านี้ จะหาตัวสุสฺนทรภู์แทบไม่มี”

๑. คำสั้นๆ ว่า “ในกระบวนกลอนอย่างหนึ่ง” นั้น สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ผู้ทรงนิพนธ์ “ประวัติสุสฺนทรภู์” คงทรงหมายถึง ความพิเศษในการที่สุสฺนทรภู์นิยมใช้กลอนแต่ง บทนิราศ นิยาย บทละคร เสภา สุภาษิต ของท่านมากกว่าบทฉันท์ลักษณะประเภทอื่น กลอนที่กล่าวถึงนี้คือ กลอนแปดประเภทกลอนเพลงยาว หรือแต่ก่อนเรียกว่า กลอนตลาด ปัจจุบันเรียกว่า กลอนสุภาพ กลอนเพลงยาวหรือกลอนสุภาพนี้ นับว่ากำเนิดขึ้นในปลายสมัยอยุธยาแพร่หลายมากในรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ตลอดมาถึงต้นรัตนโกสินทร์สมัยสุสฺนทรภู์มีชีวิตอยู่ เพราะประชาชนหนุ่มสาวทั่วไปและกวีบางคนนิยมแต่งเพลงยาวสื่อสารความรักแบบจดหมายรัก นักวรรณคดีกล่าวว่า กลอนเพลงยาวมีมาแล้วในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เพราะท่อนหนึ่งจารึกไว้บนพระที่นั่งจันทร์พิศาล ในพระนารายณ์ราชนิเวศน์ จังหวัดลพบุรี แต่ได้พบในหนังสือเพลงยาวของเก่าว่าเป็นท่อนต้นเพลงยาวของเจ้าฟ้าจืด ในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ กลอนแปดหรือกลอนเพลงยาวอาจเกิดในสมัยเดียวกันกับกลอนบทละคร คือกลอนหกกลอนเจ็ด สำหรับแต่งบทละครในในราชสำนักกับบทละครนอกที่เรียกว่า จักร ๑ วงศ์ ๑ ซึ่งชาวบ้านแต่งในปลายสมัยอยุธยา

กลอนบทละครนอก (จักร ๑ วงศ์ ๑) ก็ดี กลอนเพลงยาวก็ดี ใช้ถ้อยคำไทยง่ายๆ ที่เป็นภาษาระดับชาวบ้านร้านตลาด ประชาชนสามัญใช้พูดกันในชีวิตประจำวัน เป็นภาษาปากที่ไม่ใช่ภาษาสูงอย่างภาษาทางการ หรือภาษาที่ใช้ในราชสำนักอันเรียกว่าภาษามาตรฐาน แต่ก็ไม่ใช่ภาษาต่ำหรือภาษาหยาบ ประชาชนทั่วไปนิยมอ่านและฟังกลอนเพลงยาวและกลอนบทละครนอกมากกว่า โคลง ฉันท์ กาพย์ อันเป็นคำประพันธ์ชั้นสูงใช้ถ้อยคำยาก ฟังยากกว่ากลอน คนไม่รู้หนังสือก็อาจว่ากลอนสดได้ เพราะวิสัยคนไทยกับภาษาไทยนั้น นิยมพูดคำคล้องจองกันอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน

สุนทรภู่เคยเป็นคนสามัญ มีชีวิตตกยากลำบากมาแต่เยาว์วัย ถึงจะมาได้มีชื่อทำราชการอยู่ในกรมพระอาลักษณ์ในรัชกาลที่ ๒ แต่สิ้นแผ่นดินก็ต้องตกยากจนแรพเนจร มีชีวิตอยู่กับประชาชนสามัญอีก ชีวิตของท่านขึ้นๆ ลงๆ ตลอดมา ท่านจึงเข้าใจชีวิตจิตใจของคนสามัญด้วยกันดี สุนทรภู่มีสติปัญญาสูง รู้หนังสือถึงขั้นแต่งได้มาแต่หนุ่มๆ ช่างสังเกตรอบตัว ช่างคิด ช่างฝัน ช่างค้นคว้าจดจำ มีความเป็นตัวของตัวเองอยู่มาก ประสบการณ์ชีวิตอย่างสามัญชน ชีวิตในราชสำนัก ชีวิตตกยาก ช่วยให้ท่านเป็นพหูสูตร ผู้ไม่อยู่เปล่า มักขีดเขียนบันทึกเรื่องราวต่างๆ ทั้งข้อเท็จจริง และจินตนาการเป็นเรื่องราว ท่านถนัดในการแต่งเพลงยาวมีฝีมือเป็นที่ถูกใจของประชาชนในสมัยของท่าน ทั้งท่านยังภูมิใจในฝีมือปากกลอนของตนเอง เขียนยกย่องฝีมือของตนเอง ทำนายชื่อเสียงของตนในเชิงเป็นนักกลอนฝีมือดีไว้ในเพลงยาวถวายเป็นอาวาทว่า

“อย่างหม่อมฉันนั่นทีดีและชั่ว ถึงลับตัวแต่ก็ชื่อคน
ลือฉาว

เป็นอาลักษณ์นักเลงทำเพลงยาว เขมรลาวลือเลื่องถึง

เมืองนคร”

สุนทรภู่อ้างเลือกแต่งเรื่องราวด้วยกลอนสุภาพ เพื่อให้สามัญชนได้ฟังฝีมือปากกลอนของท่าน เป็นที่ติดหู ติดใจตลอดมาจนปัจจุบัน คติสอนใจบางบทถึงขนาดท่องจำติดปากคนไทยมาแล้วเป็นร้อยปี เช่น ภาษิตสอนหญิงซึ่งก็ยังมีผู้คิดว่าเป็นของสุนทรภู่ มีคติติดปากประชาชนว่า “มีสสิ่งพึงประจบให้ครบบาท” หรือถาขีสอนสุดสาครว่า “รู้อะไรก็ไม่วินิจฉัย รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี” บทนิพนธ์ของท่านแพร่หลายไปในหมู่ชนไทยยิ่งกว่าของกวีอื่นใด ท่านแต่งบทโคลงและกาพย์ไว้แต่ก็น้อย คงรู้ตัวว่าไม่ถนัด และไม่สนุกเท่ากลอนแปด ซึ่งจะเล่นสนุกกับคำ กับเสียงสัมผัส กับความที่บรรจุไว้ได้เต็มคำ เต็มวรรคมากกว่าคำประพันธ์อื่น เป็นคำง่าย ๆ ที่เข้าใจง่าย คຸณหຸประชาชนง่าย

สุนทรภู่อัจฉริยวิทยาทางสังคมโดยการสังเกตสังคมของบุคคลต่างๆ รู้ดีเท่าๆ กับเรียนจากตำราในสมัยปัจจุบัน ท่านรู้ธรรมชาติของเสียงในคำภาษาไทย และเสียงในคำประพันธ์ที่ใช้สัมผัสโดยเฉพาะในคำกลอนนั้น ว่าทำขึ้นแต่ขึ้นเพื่อให้อ่านดังๆ ให้สัมผัสกระทบหู จะช่วยชูอรรถรสของเนื้อความให้จับหูจับใจยิ่งขึ้น เราอารมณ์ผู้อ่านผู้ฟังให้เกิดขึ้น ให้คล้อยตามคำกลอนจนซาบซึ้ง ตี๋มด้าในคำง่าย ๆ ที่กินความกินใจ ถึงกับยอมเชื่อ

และก่อให้เกิดภาพนิมิตในใจตามคำกลอนพรรณนา ท่านจึงใช้วิธีเร้าหูด้วยสัมผัสในอันมีทั้งสัมผัสสระและพยัญชนะในกลอนแต่ละวรรค ปรับปรุงกลอนเก่าที่ถือแต่สัมผัสนอกและเนื้อความ อ่านแล้วไม่จับหูจับใจ มาเป็นกลอนสุภาพลักษณะใหม่สมบูรณ์ งามด้วยคำและไพเราะด้วยเสียง สุนทรภู่จึงได้ชื่อว่าเป็นครูแห่งกลอนสุภาพ

แต่การแต่งกลอนให้มีแต่เสียงไพเราะอย่างเดียว ไม่คำนึงถึงการใช้ถ้อยคำเรียบเรียงให้ได้เนื้อถ้อยกระแทกความนั้นยังไม่พอ ผู้แต่งกลอนดีต้องรู้จักหยิบคำมาใช้ให้มีค่า สุนทรภู่มิอิดีระและอำนาจยังนักในการที่จะเลือกหยิบคำมาใช้แต่ละคำ บังคับให้แต่ละคำมีค่าใส่ไว้ในกลอนถูกต้องตามที่ของคำ ใครจะเปลี่ยนใหม่หรือถอดคำใดของท่านออกแทบจะไม่ได้เลย กลอนของท่านจึงจับหู จับใจประชาชนคนสามัญ ตลอดจนผู้ศึกษาสูงๆ ลองสังเกตคำ เสียงของคำ และ ความ ที่สุนทรภู่ใช้พรรณนาภาพพลาญงามตัวน้อยเดินลัดป่า มาตามลำพัง แล้วเราจะเห็นว่าคำที่สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงฯ ทรงกล่าวไว้ว่า “ในกระบวนเหล่านี้ จะหาตัวสุนทรภู่ว่าไม่มี” นั้นเป็นความจริงโดยแท้

“ถึงโคกช่องหนองสะพานบ้านกะเหรี่ยง	เห็นโรงเรียงไรฝ้ายทั้งซ้ายขวา
พริกมะเขือเหลืองงามอร่ามตา	สาริกาแก้วกินแล้วบินฮือ
เห็นไก่เตี้ยเขี่ยคุ้ยที่ขุยไผ่	กระชอกไล่ลดเลี้ยวมันเปรี้ยวปรือ
พบนกยูงใหญ่ไล่กระพือ	มันบินหวือให้ร้องคะนองใจ”

สัมผัสในทั้งสัมผัสสระและพยัญชนะ แล่นไล่กระทบอยู่ทุกวรรคกลอน คำที่ท่านใช้บรรยายนั้นเล่า ก็สร้างภาพชีวิตป่าที่มีบรรยากาศสดใส มีความสมจริงของชีวิตที่สุนทรภู่ใส่ให้แก่เด็กน้อยพลาญงาม ซึ่งเห็นฝูงนกยูงก็เข้าวิ่งไล่ต้อนตามประสาเด็กจนฝูงนกยูงแตกฮือ ส่งเสียงร้องเข้าหูผู้อ่านผู้ฟัง

ใครจะให้ท่านผู้อ่านได้อ่านกลอนเพลงยาวของเก่าสมัยอยุธยา เทียบกับกลอนของสุนทรภู่ เป็นกลอนเพลงยาว ซึ่ง “คำให้การขุนหลวงหาวัด” บอกไว้ว่าเป็นของพระพุทธเจ้าเสือ (ศรีสรรเพชญ์ที่ ๘)

“...ออกพระธรณีจะเป็นบ้าฟ้าจะเหลือง	ผีป่าก็จะวิ่งเข้าสิงเมือง
ผีเมืองก็จะออกไปสู่ไพร	พระกาลจะมาผลาญเป็นธุลี
อกแม่พระธรณีจะเป็นไข้	

เป็นกลอนที่ใช้คำขาดๆ เกินๆ สัมผัสคำซ้ำ เสียงกลอนขาดความไพเราะแต่สมัยนี้ก็มีผู้เลียนแบบเพื่อแนวแปลกๆ ต่อไปนี้ขอให้ฟังเพลงยาวอีกสักท่อนหนึ่ง ซึ่งแต่งก่อนสุนทรภู่เกิดประมาณ ๑๐๐ ปี

“นี่สุดหมายที่จะมาดสูมัลย์สมาน	สุดหาญที่จะเดินเวหาศห้อง
สุดคิดที่จะเข้าเคียงประคอง	สุดสนองใจสนิทเสน่ห้กัน
ไฉ่นั้นนับทวีแต่ทวษ	จะต้องนองชลเนตรกรรแสงคล้ย

จะแล้ลับเหมือนหนึ่งดับเดือนตะวัน เมื่อเลี้ยวเหลี่ยมสัณฐาน์คันทันธร”

เป็นกลอนเพลงยาวพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) แผ่นดินพระเจ้าบรมโกศ พระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าพระองค์นี้ก็ดี พงศาวดารจดหมายเหตุเก่าๆ วรรณคดีและหนังสือเรื่องเก่าในสมัยอดีต ที่เหลือมาจากกรุงศรีอยุธยาที่ดี ตลอดจนหนังสืออื่นของเก่า เช่น พระคัมภีร์ไบเบิลที่มีอยู่ในหอหนังสือหลวงในกรมพระอาลักษณ์ พระบรมมหาราชวังนั้น เมื่อสุนทรภู่รับราชการในกรมนี้ย่อมอ่านหมด

๒. คำที่สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงกล่าวไว้ว่า “กับสำนวนกระบวนความกล่าวอย่างปากตลาดอีกอย่างหนึ่ง...จะหาตัวสุนทรภู่แทบไม่มี” คำนี้คงทรงหมายถึง ถ้อยคำสำนวนโวหารที่สุนทรภู่บรรยายเนื้อเรื่องด้วยกลอนสุภาพนั้น เป็นถ้อยคำสำนวนง่ายๆ เป็นภาษาพูดระดับชาวบ้านร้านตลาด เนื้อเรื่องเช่นนิยายกลอนท่านก็ใช้รูปแบบของหนังสือจกๆ วงศ์ๆ แต่มีแนวแปลกใหม่ มีรสสนุกน่าติดตาม และก็อยู่ในแนวที่คนนิยมชมชอบ ไม่ยากหรือสูงเกินหัวคนสามัญซ้ำมีคติต่างๆ สอนใจ ซึ่งสุนทรภู่ดึงออกมาจากธรรมชาติรอบตัว เช่น โคลน เลน ปู ปลา ตามชายน้ำ เพราะท่านใช้เรื่องเดินทางเมื่อตกยาก หรือลิ่ง ค้าง ในป่าเมื่อท่านเดินป่า ชาวบ้านย่อมคุ้นกับสิ่งเหล่านี้ เมื่อเอาธรรมะเข้ามาสอนอุปมาด้วยสิ่งเหล่านี้ ประชาชนย่อมเข้าใจ จำไปสอนลูกหลานได้คล่องปากเพราะจับใจ และติดปากติดใจ เช่น

“เขาวัว ลิงจองหอมมันพองขน”

หรือ “ไอ้กระแสนแควเดียวที่เดียวหนอ มาเกิดก่อเกาศันต์สะกิดหน้า
แล้วแยกคลองออกเป็นสองช่องคงคา กระนี้หรือคนมีน้ำเป็นสองใจ”

ได้กล่าวแล้วว่าคำว่า “กล่าวความอย่างปากตลาด” ก็คือ ใช้ภาษาปากที่ชาวบ้านร้านตลาดพูด นักภาษาเรียกว่า ภาษาระดับกึ่งมาตรฐาน ซึ่งเป็น “ภาษาตลาด” มิใช่ “ภาษาต่ำ” หรือ “หยาบ” คำว่า “ปากตลาด” ปัจจุบันแปรความหมายกลายเป็น “ปากจัด ด่าทอเก่ง” ขออาศัยคำของศาสตราจารย์ เจื้อย สตะเวทิน นักปราชญ์ทางวรรณคดี สุนทรภู่รุ่นแรกๆ ผู้ล่วงลับไปแล้วมาอธิบายคำว่า “กระบวนความกล่าวอย่างปากตลาด” ดังนี้ “งานของท่าน (สุนทรภู่) จะพบ “ความง่าย” ในทุกทาง ศัพท์ยากจริงๆ ไม่มี เพราะต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย ต้องการเอาใจประชาชน สำนวนโวหารของท่านเป็นปากตลาดทั้งสิ้น ขอให้สังเกตว่ารัชกาลที่ ๒ ทรงพระราชนิพนธ์ “ไกรทอง” ขึ้น เพื่อแข่งกับสุนทรภู่ในเรื่องกระบวนสำนวนปากตลาด...”

สุนทรภู่เปรี๊ยะปราดอย่างยิ่งในด้านการใช้แนวคิดอันแปลกใหม่ ช่างดัดแปลงความรู้จากความเป็นพหูสูตรของท่าน จากประสบการณ์ สุขทุกข์ในชีวิตของท่านทั้งเมื่อเป็นคนสามัญ เมื่อเป็นขุนนางในราชสำนัก ชีวิตบุคคลทั้งสูงและต่ำ ทั้งมิตรและศัตรูมาผูกพันประสมประสานเป็นเรื่องนิยายอันมีรสชาติ มีจินตนาการที่เป็นจริงได้ในอนาคต

เพราะแปลงจากความรู้เรื่องราวของบ้านเมืองทั้งในและนอกประเทศในสมัยของท่านได้อย่างน่าชม สุนทรภู่มีแนวเขียนตรงใจจับใจผู้อ่านที่ดี

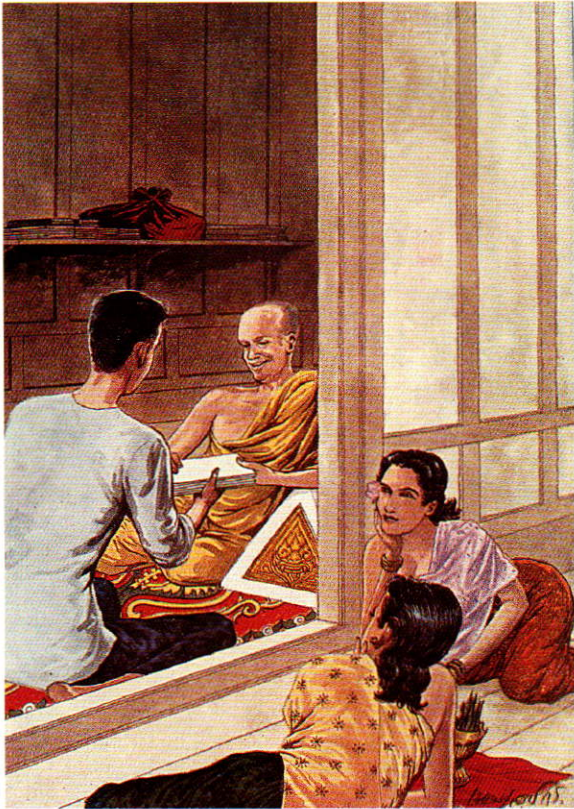
รูปแบบของบทนิราศเป็นบันทึกชีวิต ใช้ตัวเองเป็นตัวเอกของเรื่อง จิตวิทยาอันสูงน่ายกย่องช่วยให้ท่านเลือกใช้บทโคลงแต่งพรรณนาแต่ความทุกข์โศก ชัดเซตจนแรงถูกกลืนเกลี้ยง ไม่เป็นธรรมดา พบแต่ความผิดหวังทั้งในความรักทั้งในโชคชะตา เช่น ถูกขโมย ลักของ หรือพระธาตุเสด็จหนียากจน ต้องก้มหน้าเจียมตัวเจียมใจ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงในชีวิตของท่าน ประพันธ์ด้วยศิลปะการสร้างเรื่องให้สมจริง ใช้กวีศิลป์บรรยายทุกข์ของท่านให้ประทับใจคน มากกว่าเล่าถึงความสุข ถ้าจะเล่าถึงความสุขในอดีตบ้างก็เล่าด้วยความอาลัยเสียดาย คนอ่านคนฟังย่อมซาบซึ้งสงสารมากกว่าฟังเรื่องที่เป็นสุข หลงคำ หลงความ หลงเสียงกลอน อย่างดีมีค่าจนเชื่อคำและเคียดแค้นแทนก็มีเพราะซึ่งใจและเห็นใจ

“สิ้นแผ่นดินขอให้สิ้นชีวิตบ้าง อย่ารู้ร้างบงกช
บทศรี”

หรือ “โอสุธาหนาแน่นเป็นแผ่นพื้น ถึงสองหมื่นสี่แสนทั้งแดนไตร
เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก็เท่านี้ ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย
ล้วนหนามเหน็บเจ็บแสบคับแคบใจ เหมือนนกไร้รังเร่อยู่เอย” (นิราศภูเขาทอง)
หรือ “อยู่หลัดหลัดพลัดพราวไปฟากฟ้า ให้ดินโดยโหยหานิจจาเอ๋ย
ถึงชาตินี้พี่มิได้บุญไม่เคย ขอขึ้นเชยชาติหน้าด้วยอาวรณ์” (รำพันพิลาป)
นิราศเอก คือนิราศภูเขาทองนั้น คนอ่านตั้งใจ สงสารปานน้ำตาจะไหล มาตลอดเรื่อง แต่ในตอนท้ายก่อนจบ สุนทรภู่ท่านบอกว่า

“อันพริกไทยใบผักชีเหมือนสีกา ต้องโรยหน้าเสียสักหน่อยอร่อยใจ
ได้เล่าความตามจริงทุกสิ่งสิ้น มิได้นินทาแหม่งแก่งไคน
นักเลงกลอนนอนเปล่าก็เศร้าใจ จึ่งรำไรเรื่องร้างขึ้นบ้างเอย” (นิราศภูเขาทอง)
คนอ่านคนฟังต้องตาสว่าง หยุดโศกเศร้า เหมือนอ่านนิราศหวานเศร้าของเจ้าฟ้า
ธรรมธิเบศร แล้วต้องพลอยระทมใจ ซึ่งใจในคำหวานหยดย้อยที่ท่านทรงพรรณนาถึง
หญิงที่ต้องทรงจากมาทั้งที่แสนจะทรงเสน่ห์หาอย่างดูดีมีค่า แต่แล้วท่านก็ทรงจบนิราศแสน
เศร้านั่นว่า

“จบเสร็จคร่ำครวญกาพย์ บทพิลาปถึงสาวศรี
แต่งตามประเพณี ไซ้เมื่อยรักจักจากจริง”

คนอ่านอดจะหัวเราะอย่างเก้อเขินไม่ได้ กวีเอกจึงเหมือนละครเอก เห็นได้ปานฉะนี้

เรื่อง “รำพันพิลาป” ของสุนทรภู่ เป็นบันทึกชีวิต ภารกิจสุนทรภู่ในสมณเพศและเป็นคนผ้นอันสูงสุดที่เยี่ยมยอดที่สุดในความรู้หลายด้าน ทั้งความลับในหัวใจให้คนอ่านตีความหมายของความผ้นที่ท่านรำพันไว้ ชวนให้คิดว่าท่านหมายสูง คิดจะเด็ด “ดอกฟ้า” เจ้าของวัดเทพธิดา เหมือนเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร กรมพระราชวังบวรสถานมงคล เอี่ยม “เด็ดดอกฟ้าของหลวง” จนต้องพระราชอาญาทิวงคต แต่สุนทรภู่มิได้ลงเอยชีวิตอย่างเจ้าฟ้าพระองค์นั้น มิฉะนั้นบทนิพนธ์ของสุนทรภู่จะแพร่หลาย ขยายขจรเป็นอมตะยิ่งกว่าบทพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรมากนัก โดยเฉพาะ “พระอภัยมณี” นโยบายกลอนอันเป็นที่ชื่นชมของประชาชน มาตลอดร้อยกว่าปีนั้นแน่ใจว่าจะต้องยืนยงอยู่ตลอดกาล เพราะหุ่นกระบอก นาฏกรรมที่สวยงามน่ารักน่าเอ็นดู

วังเวงเยือกเย็นด้วยเสียงซออุ้ที่บรรเลงเพลง “สังขาร” ยังกังวาลอยู่มิได้ขาดในเมืองไทย ยิ่งตอนที่นางผีเสื้อสมุทรอกแตกตายด้วยความรักพระอภัยมณีนั่น ยังจับใจประชาชนชาวไทยให้นึกถึง “พระอภัยมณี” ของสุนทรภู่อยู่มิได้จิตจาง คำของพระราชธรรมนิเทศ ประมวลภาพชีวิตของสุนทรภู่ กวีเอก ๒๐๐ ปี ของไทยปัจจุบันไว้ได้ตลอด

“สุนทรภู่ครูกวีมีชื่อนัก

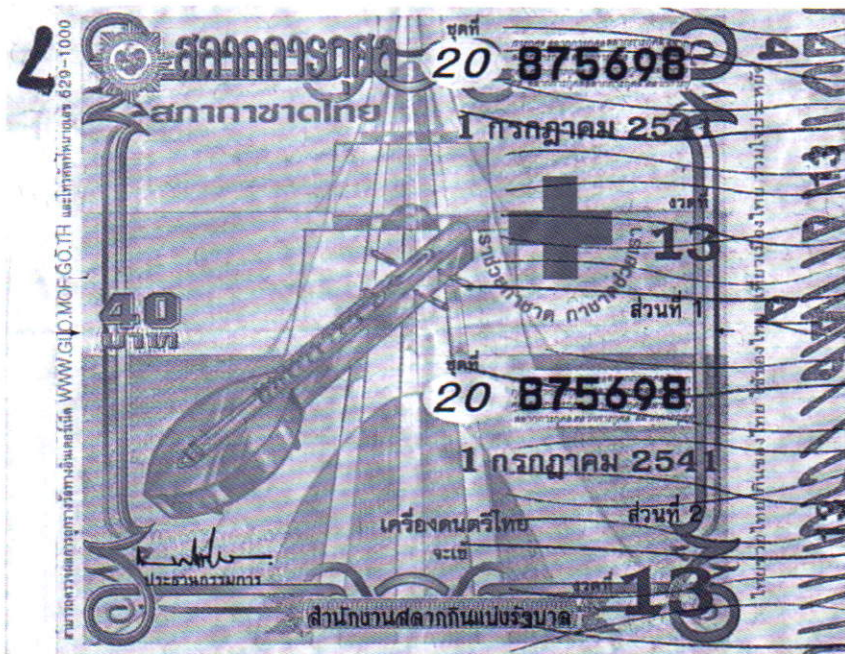
ทั้งเมาเหล้าเมารักเมาอักษร

ถึงสามเมาเข้าอิงสิงสุนทร

ไม่มีวันพักผ่อนหย่อนใจกาย”

และคำในพระนิพนธ์ “ประวัติสุนทรภู่” ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพที่ว่า “จะหาตัวสุนทรภู่แทบไม่มี” เป็นความจริงที่มีค่าอย่างยิ่ง

สุนทรภู่จึงเป็นกวีเอกผู้เข้าถึงประชาชน และน่าจะเป็นกวีของประชาชนยิ่งกว่ากวีอื่นใดในพงศาวดารของไทย ชื่อของสุนทรภู่จักอยู่คู่ประเทศไทยตลอดนิรันดร์กาล

สลากกินแบ่งรัฐบาล

เป็นกิจการของรัฐที่หมอมเมาประชาชนหรือไม่

เนื่องจากขณะนี้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลกำลังปรับปรุงวิธีการออกสลากกินแบ่ง สลากกินแบ่งรัฐบาลดังกล่าวตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ ถือเป็นการพนันอย่างหนึ่ง โดยนัยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดจัดให้มีการเล่น ซึ่งตามปกติยอมพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นแก่กัน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นจัดให้มีขึ้นเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งตน และผู้ใดเข้าเล่นอยู่ด้วยก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นพนันเอาเงินหรือทรัพย์สิน

อย่างอื่น” แต่ทำไมจึงจัดให้มีการเล่นการพนันสลากกินแบ่งกันอยู่ไม่เฉพาะรัฐบาลไทย แม้นานาประเทศก็ถือเป็นกิจกรรมหลักที่หารายได้เข้ารัฐหรือเพื่อการกุศลอันเป็นสาธารณประโยชน์ต่างๆ กันอยู่อย่างมากระดังจะเห็นได้จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและสัมมนา ระหว่างประเทศที่เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา ระหว่างวันที่ ๑-๕ ตุลาคม ๒๕๓๘ (World Meet-๑๙๙๖) ได้มีประเทศต่างๆ เข้าประชุมรวม ๖๕ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย แต่ละ

สุธ อากาศฤกษ์

ประเทศมีประวัติในการจัดกิจกรรมสลากกินแบ่งมายาวนานเป็นแรมปี ซึ่งล้วนมีข้ออ้างและเหตุผลเพื่อหารายได้ไปบำรุงท้องถิ่นและเพื่อการกุศลด้วยกันทั้งสิ้น ขึ้นชื่อว่าการพนันย่อมมีการเสี่ยง คือมีทั้งได้ทั้งเสีย บางประเทศพัฒนาถึงขั้นจัดให้มีการเล่นเป็นบ่อนคาสีโนใหญ่อย่างเมืองลาสเวกัสของมลรัฐเนวาดาสหรัฐอเมริกา ซึ่งเดิมเป็นเมืองที่เป็นถิ่นกันดารเพราะพื้นที่เป็นทะเลทรายทั้งหมด รัฐบาลแห่งมลรัฐได้จัดให้เป็นแหล่งคาสีโนขนาดใหญ่ มีการเล่นกันตั้งแต่สลอตมาซิน ไพ่แบคคะรา ชลย และ ล็อตโต (Lotto) หรือสลอตเตอร์ ซึ่งเวลาไม่นานนัก เมืองลาสเวกัสก็กลายเป็นเมืองสวรรค์บนดินของคนทั้งหลายที่จะไปเที่ยวพักผ่อนและหาความสำราญกัน และได้นำรายได้เข้ามลรัฐและท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก ฉะนั้น ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงวิธีการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลของรัฐบาลไทย ซึ่งจะได้นำเอาระบบอัตโนมัติ (On Line)

มาใช้ในการจำหน่ายสลากเพื่อการกุศล ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสียมาเผยแพร่ให้เกิดความเข้าใจ ผู้เขียนเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ให้ทั้งความรู้และความเข้าใจต่อประชาชน เป็นส่วนรวม เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ เพราะการเล่นสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นทางเลือกที่ไม่มีใครบังคับ จะรวยขึ้นหรือจนลงเป็นเรื่องของความเสี่ยง ถ้าไม่มากนัก ไม่หลงมัวเมาไปกับการเล่น โชคดีอาจเป็นของตน “...ชีวิตไม่ใช่ลูกจันทน์ ทุกคนมีสิทธิจะฝันได้เป็นธรรมดา” ดังเนื้อร้องเพลงหนึ่งของเพลงลูกทุ่งที่ตั้งอยู่เวลานี้ ก็เป็นเรื่องของทางเลือก ทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะใช้ดุลพินิจของตัวเองได้

เกี่ยวกับเรื่องสลากกินแบ่งรัฐบาลดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนได้มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับในฐานะประธานคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกผู้แทนจำหน่ายและจ่ายรางวัลสลากบำรุงการกุศลแบบอัตโนมัติ (ระบบ On Line) ตามคำสั่งคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล ที่ ๑๖๗/๒๕๓๙ ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๙ และ

คำสั่งที่ ๒๑๔/๒๕๓๙ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๓๙ จึงเห็นควรเขียนบทความเกี่ยวกับเรื่องนี้ขึ้นเพื่อเผยแพร่ให้เป็นความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วไป ฉะนั้น ก่อนอื่นคงจะต้องนำประวัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมากล่าวไว้ให้ทราบเสียก่อน

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

กิจการสลากกินแบ่งรัฐบาลเริ่มมีขึ้นครั้งแรกในปีพุทธศักราช ๒๔๑๗ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เดิมสลากกินแบ่งรัฐบาลเรียกว่า “สลอตเตอร์” ชาวอังกฤษชื่อ “ครูอัลบาสเตอร์” เป็นผู้นำวิธีการออกรางวัลแบบนี้เข้ามาเผยแพร่เป็นครั้งแรก โดยในครั้งนั้น รัชกาลที่ ๕ ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้กรมทหารมหาดเล็กรอกสลอตเตอร์เป็นครั้งแรกในประเทศไทย เนื่องในวโรกาส พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของพระองค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือพ่อค้าชาวต่างชาติที่นำสินค้ามาร่วมแสดงในการจัดพิพิธภัณฑ์ (โรงมิวเซียม)

ที่ตึกกองคาเตีย ในพระบรมมหา-
ราชวัง (ศาลาสหทัยสมาคม) ต่อ
จากนั้นการออกรางวัลสลากกินแบ่ง
รัฐบาล ยังคงดำเนินตลอดมาแต่
เป็นไปอย่างไม่สม่ำเสมอสุดแต่วัตถุ-
ประสงค์และความจำเป็น ซึ่งส่วน
มากเป็นการหารายได้ เพื่อการ
สาธารณกุศลและการสาธารณ
ประโยชน์

จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๘๒
โดยมติของคณะรัฐมนตรีให้จัดตั้ง
สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลขึ้น
ตรงต่อกระทรวงการคลัง ถือเอา
วันที่ ๕ เมษายน ๒๔๘๒ เป็นวัน
สถาปนา การออกรางวัลเป็นไป
อย่างสม่ำเสมอ กิจกรรมสลากกิน
แบ่งรัฐบาลเจริญก้าวหน้ามาเป็น
ลำดับ และตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗
สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล
ดำเนินกิจการภายใต้พระราช-
บัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่ง
รัฐบาล มีฐานะเป็นนิติบุคคล มี
วัตถุประสงค์เพื่อออกสลากกินแบ่ง
รัฐบาล จัดการโรงพิมพ์อันเป็น
อุปกรณ์การพิมพ์สลากกินแบ่ง
รัฐบาล หรือสิ่งพิมพ์อื่นที่คณะ
กรรมการให้ความเห็นชอบ และ
กระทำการอื่นใดที่เกี่ยวข้อง หรือ
ที่เป็นประโยชน์แก่การดำเนิน
กิจการสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยให้
จัดสรรรายได้จากการจำหน่าย
สลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นเงิน

รางวัลร้อยละ ๖๐ เป็นรายได้แผ่นดิน
ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๘ และ
เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน
รวมทั้งเป็นค่าใช้จ่ายในการจำหน่าย
สลากกินแบ่งรัฐบาลได้ไม่เกินร้อย
ละ ๑๒

การบริหารงานของสำนักงาน สลากกินแบ่งรัฐบาล

ในการบริหารงานของ
สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้น
อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ
สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล
พ.ศ. ๒๕๑๗ แบ่งอำนาจการบริหาร
ออกเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. การกำกับ สำนักงาน
สลากกินแบ่งรัฐบาล บริหารงาน
ภายใต้การกำกับของรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการคลัง ทั้งนี้ เป็น
ไปตามนัยมาตรา ๑๐ แห่งพระราช-
บัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่ง
รัฐบาล พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งกำหนดให้
รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่กำกับโดย
ทั่วไป เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย
ของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรี

๒. การควบคุม ในการ
บริหารงานนั้น สำนักงานสลากกิน
แบ่งรัฐบาล นอกจากจะอยู่ภายใต้
การกำกับด้านนโยบายของ
รัฐมนตรีแล้ว ผู้ที่จะควบคุมการ
บริหารงานให้เป็นไปตามนโยบาย
และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสำนัก-

งานฯ คือ “คณะกรรมการสลากกิน
แบ่งรัฐบาล” โดยมีอำนาจหน้าที่ควบคุม
ดูแลกิจการและวางนโยบาย
ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล
รวมทั้งการออกระเบียบและข้อ
บังคับต่างๆ เพื่อให้การบริหารงาน
เป็นไปตามวัตถุประสงค์

๓. การบริหาร ในการ
บริหารงานของสำนักงานสลากกิน
แบ่งรัฐบาลนั้น คณะกรรมการ
สลากกินแบ่งรัฐบาลจะพิจารณา
แต่งตั้งผู้อำนวยการโดยความเห็น
ชอบของคณะรัฐมนตรีให้เป็นผู้
บริหารของสำนักงานสลากกินแบ่ง
รัฐบาล ภายใต้การกำกับของ
รัฐมนตรีและภายใต้การควบคุม
ของคณะกรรมการสลากกินแบ่ง
รัฐบาลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
ทั้งนี้ สำนักงานสลากกินแบ่ง
รัฐบาลได้จัดรูปแบบการบริหารงานโดย
กำหนดโครงสร้างการแบ่งส่วนงาน
และอัตรากำลังดังนี้

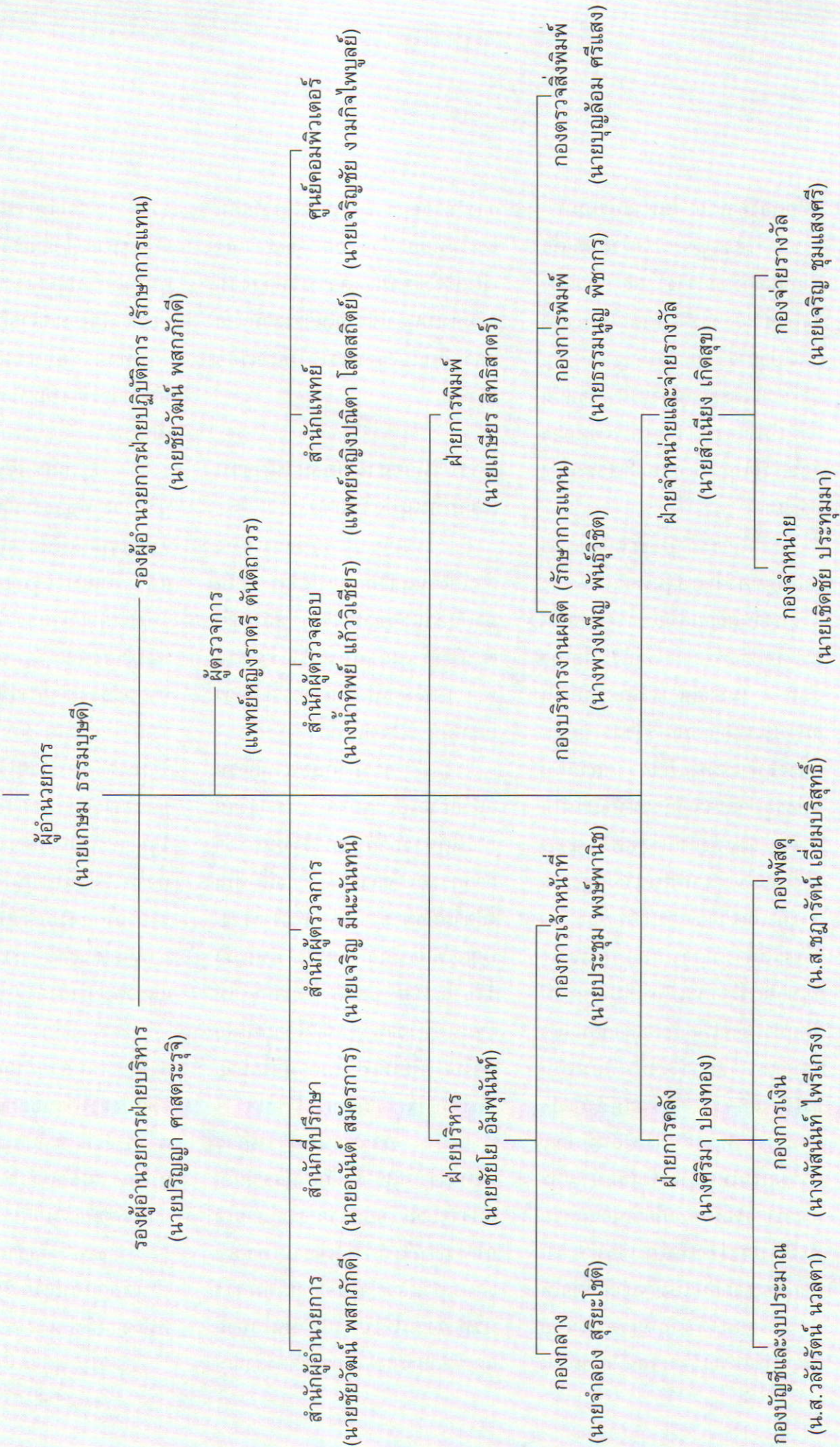
๓.๑ การแบ่งส่วนงาน
สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้
จัดแบ่งส่วนงานออกเป็นหน่วยงาน
ต่างๆ ดังนี้ ระดับกอง จำนวน ๑๐
หน่วยงาน ๑ ศูนย์ ๕ สำนัก และ ๔
ฝ่าย (ตามแผนภูมิ)

๓.๒ อัตรากำลัง สำนัก-
งานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีอัตรา
พนักงานทั้งสิ้น ๘๑๖ คน

(โปรดดูแผนภูมิหน้าต่อไป)

ผังส่วนงานของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

คณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล

ในการแถลงถึงกิจการของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลไทยในที่ประชุมสัมมนา World Meet ๑๙๙๖ ที่เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๓๙ ท่านประธานคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล นายอนุเทพ อุเทนสุด ได้กล่าวแถลงการณ์ในนามของผู้แทนจากประเทศไทยว่า “ส่วนหนึ่งของรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลร้อยละ ๖๐ เหลือให้แก่ผู้ถูกรางวัลร้อยละ ๒๘ ส่งเป็นรายได้ของแผ่นดิน หรือส่งเข้ากองทุนเพื่อการกุศลสาธารณะร้อยละ ๙ เป็นรายได้ของตัวแทนจำหน่ายและร้อยละ ๓ เป็นค่าบริหารกิจการของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล...” ท่านประธานคณะกรรมการฯ ยังได้กล่าวต่อไปว่า สลากกินแบ่งรัฐบาลมีมูลค่าฉบับละ ๔๐ บาท และผู้ถูกรางวัลที่ ๑ จะได้รับรางวัลมูลค่า ๓ ล้านบาท ในจำนวนชุดที่พิมพ์สลากออกจำหน่ายในปัจจุบันมีจำนวน ๓๗ ชุด (เป็นสลากปกติ ๑๔ ล้านฉบับ สลากเพื่อการกุศล ๒๓ ล้านฉบับ) และถ้าผู้ใดซื้อสลากครบชุดจะมีมูลค่ารางวัลที่ ๑ ที่จะได้รับเป็นเงิน ๑๑๑ ล้านบาท หรือ ๔.๔ ล้านเหรียญอเมริกัน

สลากกินแบ่งรัฐบาลพิมพ์ออกจำหน่ายล่วงหน้า ๑ เดือนก่อนวันออกสลากและออกเดือนละ ๒

ครั้ง คือ วันที่ ๑ และ ๑๖ ของแต่ละเดือน ผู้แทนจำหน่ายจะต้องจ่ายเงินสดซื้อสลากไปล่วงหน้าและนำออกขายตามงวดของสลาก ทั้งนี้เป็นความรับผิดชอบของตัวแทนจำหน่ายจะขายสลากหมดหรือไม่ จะต้องรับผิดชอบต่อเงินตัวเอง ผู้แทนจำหน่ายมีสิทธิจะได้ส่วนลดในอัตราร้อยละ ๙ ฉะนั้นในกรณีที่มีการไปห่วยหรือตัวเลขเด็ดๆ หรือมีการรวมชุดเลขเหมือนกันหลายชุด ผู้ขายจะขึ้นราคาทำให้รัฐไม่อาจควบคุมราคาขายตามที่กำหนดได้ จึงมีการขายเกินราคาอยู่เป็นประจำ ยุ่งยากต่อการแก้ไข คณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาลอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ. สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ๒๕๑๗ มาตรา ๑๓ (๗) จึงได้กำหนดวิธีการขายสลากการกุศลเพื่อวัตถุประสงค์แก้ปัญหายาขายสลากเกินราคาและลดต้นทุนการพิมพ์ การคละสลากและการจำหน่ายให้แก่ตัวแทนจำหน่าย โดยวิธีนำเอาระบบจำหน่ายและจ่ายเงินรางวัลแบบอัตโนมัติ (ระบบ On Line) เข้ามาเป็นการเริ่มต้นในกิจการสลากกินแบ่งของรัฐบาลเช่นเดียวกับอีกหลายประเทศเกือบจะทั่วโลก ได้พัฒนากิจกรรมด้านนี้ไปไกลแล้ว ส่วนกิจกรรมการพิมพ์สลากปกติงวดละ ๑๔ ล้านฉบับ ยังคงไว้ตาม

ระบบเก่า คือมีการให้ตัวแทนจำหน่ายรับไปจำหน่ายตามที่ปฏิบัติรวมทั้งคนพิการก็จะได้สิทธิรับไปจำหน่ายเช่นเดิม วิธีการแบบอัตโนมัติ (ระบบ On Line) ดังกล่าวในการเริ่มต้นรัฐไม่อาจจะลงทุนได้เอง เพราะต้องลงทุนไม่ต่ำกว่า ๒๕๐๐ ล้านบาท ปัญหาสำคัญก็คือทางราชการยังขาดอัตรากำลังด้านเทคโนโลยีอย่างมากและต้องใช้เวลามากหลายปีกกว่าจะเริ่มใช้ระบบ On Line ได้ ทางคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาลจึงได้ประกาศ

รับข้อเสนอของตัวแทนบริษัทที่มีความชำนาญและประสบการณ์ในด้านนี้มาติดตั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ของระบบคอมพิวเตอร์ On Line แทน โดยทางราชการจะพิจารณาส่วนลดเป็นเปอร์เซ็นต์ให้แก่ตัวแทนผู้รับผิดชอบติดตั้งเครื่อง ทำนองเดียวกันกับการให้ส่วนลดแก่ตัวแทนที่รับสลากกินแบ่งไปจำหน่าย ส่วนเปอร์เซ็นต์ของส่วนลดจะมากหรือน้อยกว่าปัจจุบันเป็นเรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ในการนี้ทางสำนักงาน

สลากกินแบ่งรัฐบาลจะลดภาระใน
ค่าใช้จ่ายลงได้อย่างมากไม่ต่ำกว่า
งวดละ ๑๐ ล้านบาท และสามารถ
แก้ไขการขายสลากกินแบ่งเกิน
ราคาได้ เนื่องจากการจำหน่ายที่
จะเปลี่ยนเป็นการใช้เครื่องแบบ
อัตโนมัติ (ระบบ On Line) นี้ ผู้ซื้อ
จะต้องไปซื้อโดยตรงกับเครื่อง
จำหน่ายที่ติดตั้งไว้ตามท้องที่หรือ
ตำบลต่างๆ ที่กำหนด ซึ่งประมาณ
ไว้ขณะนี้ว่าจะติดตั้งไม่ต่ำกว่า
๓,๐๐๐ หน่วย ในจำนวนนี้ร้อยละ
๒๕ รัฐจะเป็นผู้กำหนดสถานที่
ตามความเหมาะสม นอกนั้น
ตัวแทนติดตั้งระบบ On Line จะ
เลือกสถานที่เอง ซึ่งต่อไปคงจะ
ต้องกำหนดโดยอำนาจรัฐ ไม่ให้ตั้ง
หน่วยจำหน่ายอัตโนมัติในที่ใกล้
โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย วัด หรือ
สถานที่ชุมนุมของเยาวชน ผู้ซื้อจะ
ต้องอยู่ในวัยอันสมควร ในการนี้
ประเทศสิงคโปร์กำหนดไว้ว่า ผู้ซื้อ
จากจุดจำหน่ายจะต้องอายุไม่ต่ำกว่า

๑๘ ปีบริบูรณ์ และห้ามขายแก่
นักเรียนในเครื่องแบบ เครื่องระบบ
On Line นี้ไม่ได้อนุญาตให้ใคร
ก็ได้เป็นผู้กดแป้นหรือคีย์ตัวเลขเอง
เป็นแต่ให้อิสระแก่ผู้ซื้อที่จะเลือก
ตัวเลขโดยเขียนในแบบฟอร์มเอง
หรือให้เครื่องเลือกเลขให้ แล้วเจ้า
หน้าที่คุมเครื่องจะกดแป้นพิมพ์
เครื่องจะพิมพ์สลากจากเครื่องออก
มาโดยอัตโนมัติ มีรหัสและบาร์โคด
กันสลากปลอม ทุกครั้งที่คีย์ตัวเลข
บนแป้นข้อมูลดังกล่าวจะถูกส่งไป
ยังศูนย์ควบคุมของระบบ On Line
และในการออกสลากยังคงใช้ระบบ
เดิมคือการหมุนด้วยวงล้อ เมื่อผล
ปรากฏออกมาอย่างไรแล้ว ตัวเลข
ของสลากที่ถูกรางวัลจะถูกส่งตาม
ระบบการสื่อสารเข้าไปยังเครื่อง
อัตโนมัติที่จุดขาย และต่อไปจะ
พัฒนาไปถึงขั้นจ่ายเงินรางวัล ณ
จุดนั้นได้ทันที โดยไม่ต้องถูกหักค่า
ส่วนลดของเงินรางวัลที่แผงขาย
ล็อตเตอรี่ทั่วไปปฏิบัติอยู่ ซึ่งในการ

นี้ทุกๆ กระบวนการบริษัทตัวแทน
ที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องลงทุน
ทั้งเครื่องมืออุปกรณ์และฝึกอบรม
เจ้าหน้าที่กับค่าใช้จ่ายในการส่ง
ข้อมูลสื่อสารด้วยตนเอง สำนักงาน
สลากกินแบ่งรัฐบาลจะเป็นเพียงผู้
ควบคุมและบริหารตามนโยบาย
ของรัฐ โดยตรวจสอบการปฏิบัติ
งานของบริษัทตัวแทนอยู่ทุกระยะ

ตามนัยนโยบายของคณะ
กรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาลที่จะ
เปลี่ยนแปลงไปนี้ จะมีผลกระทบ
เกิดขึ้นหลายด้านโดยเฉพาะขณะนี้
สมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจ สำนัก
งานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ร้อง
เรียนดังคำร้องขอในเชิงคัดค้านที่
อาจนำมากล่าวโดยสรุปได้ดังนี้ คือ
เป็นการมอมเมาประชาชน พนักงาน
งานจะว่างงานกันเป็นจำนวนมาก
ทำให้พนักงานของสำนักงานสลาก
กินแบ่งรัฐบาลเดือดร้อน รายได้
ประจำจะลดน้อยลง (เพราะไม่มี
Over Time) ทำให้อำนาจหน้าที่
ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล
ถดถอย เพราะมอบอำนาจให้บริษัท
เอกชนเข้าดำเนินกิจการแทน (และ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งยี่ปัวผู้เป็น
ตัวแทนจำหน่ายจะขาดรายได้
เพราะไม่สามารถขายสลากกินแบ่ง
หรือล็อตเตอรี่ได้เหมือนตามปกติ)
เรื่องนี้ผู้เขียนได้ตอบข้อหารือใน
เชิงคัดค้านดังกล่าวแล้วว่า ให้ออ

คณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล ดำเนินการแก้ไขปัญหาต่อไป เพราะรู้ดีถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และกรณีอย่างเดียวกันนี้เคยเกิดขึ้น ในบางประเทศ เช่น ประเทศสิงคโปร์ มาแล้ว รัฐบาลสิงคโปร์ได้แก้ไข ปัญหาตามลำดับและขั้นตอน จนใน ปัจจุบันนี้ปัญหาความเดือดร้อนของ องค์การหรือคณะบุคคล ตลอดจน เอกชนที่เกี่ยวข้องหมดไป การนำ เอาระบบ On Line มาใช้แทนการ พิมพ์สลาก ปัจจุบันกลับกลายเป็น ที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ดังผู้ เขียนจะนำกรณีการแก้ปัญหาของ ประเทศสิงคโปร์มากล่าวโดยสังเขป กล่าวคือ ที่เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศ แคนาดา (WORLD MEET. ๑๙๙๖) ระหว่างวันที่ ๑-๕ ตุลาคม ๒๕๓๙ ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าชมพบฟังการ ประชุมและสังเกตการณ์ด้วย ประเทศสิงคโปร์ โดย Mr.Charles Chan ผู้แทนได้กล่าวแถลงในนาม ตัวแทนของประเทศในหัวข้อว่า “สิงคโปร์กับการพัฒนาในรอบ ๑๐ ปี ของกิจการลอตเตอรี่ (Singapore Pools - Growth And Development Over The Last Decade)” ว่าปัจจุบันมีเกมการเล่นสลากกิน แบ่งในสิงคโปร์ถึง ๔ แบบ หรือ ๔ ชนิด คือ

ToTo :- Lotto-Type Game : ๖/๔๒ ออกทุกๆ วันเสาร์และ

อาทิตย์

๔-D :- ๔ Digit Numbers Game ออกทุกๆ วันเสาร์และ อาทิตย์

๔-D SWEEP :- ๔ Digit Numbers Game based on results of the Singapore Sweep ออก ทุกวันพุธสัปดาห์ที่ ๑ ของเดือน และ

Manual Game : The Singapore Sweep (Passive Lottery)

ประเทศสิงคโปร์มีพื้นที่ ๖๔๖ ตารางกิโลเมตร พลเมือง ๓,๐๑๔,๗๐๐ คน ภาษาทางราชการ ใช้ภาษามาเลย์ จีน ทมิฬ และ ภาษาอังกฤษ ประชาชนมีอายุใน เกณฑ์เฉลี่ย ชาย ๗๔.๒ ปี หญิง ๗๘.๗ ปี สิงคโปร์ได้นำเอาระบบ On Line มาใช้ในเกมการเล่นขณะนี้ ๓ ชนิด ส่วน Manual Game หรือ The Singapore Sweep (Passive Lottery) ยังคงใช้แบบพิมพ์ตามเดิม ระบบอัตโนมัติ หรือ On Line นี้ ได้เริ่มต้นในปี ๑๙๘๖ (พ.ศ. ๒๕๒๙) โดยเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ขณะนั้นมีคนงานอยู่ ๔๐๐ คน ใน จำนวนนี้มีที่คัดค้านถึง ๗๕% แต่ วิธีการของสิงคโปร์ก็มิได้เปลี่ยนแปลงวิธีการทั้งหมด ยังคงมีการ พิมพ์สลากจำหน่ายคู่กันไป คนงานก็ยังมียานทำเหมือนเดิมสำหรับ คนงานที่คัดค้าน มีทางเลือกใน ทางสายอาชีพ คือ ให้ได้รับการ

ฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์หรือมี ฉะนั้นก็ลดจำนวนลง ซึ่งก็ปรากฏ ว่าคนงานเหล่านั้นมีโอกาสก้าวหน้า ในวิชาชีพที่ได้รับ การฝึกอบรมดีขึ้น ระบบ On Line เริ่มขึ้นในปี ๑๙๘๖ (พ.ศ. ๒๕๒๙) ด้วยการออกสลาก ๒ แบบคือ แบบ

๑. a ๕/๔๙ lotto ซึ่งเรียกว่า ToTo

๒. a passive ล็อตเตอรี่ ซึ่งเรียกว่า Singapore Sweep

ToTo จำหน่ายปีละ ๑๔ ล้านเหรียญ Singapore Sweep ปี ละ ๖๗ ล้านเหรียญ รวมสลากสอง ชนิด ๘๑ ล้านเหรียญต่อปี ขณะที่มีการเปลี่ยนระบบออกสลากนั้น สิ่งที่ได้เรียนรู้คือต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ และเข้าใจ วิธีการเล่นอย่างดี และการเปลี่ยน ระบบครั้งนี้ได้รับการช่วยเหลือจาก ประเทศแคนาดาและออสเตรเลีย ในฐานะพันธมิตรด้วยดีตลอดมา โดยเฉพาะ British Columbia Lottery Corporation Tattersalls และ South Australia Lotteries Commission นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากประเทศมาเลเซีย เป็นอย่างดีด้วย

ข้อห้ามที่สำคัญของจุตขาย สลาก On Line ก็คือ ต้องไม่ใกล้ กับโรงเรียน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทาง ศาสนา และที่ชุมนุมเยาวชน และ

แนวความคิด ใหม่แก้วิกฤต ค่าเงินบาท

ดร.เฝ้า หาดหวี

- สร้างเอกราชให้เงินบาทต้องปรับความคิดใหม่
- ดัดอาชีพนักเก็งกำไรค่าเงิน

อ่านบทความนี้แล้วจะพบคำตอบ

ในขณะที่เขียนบทความนี้ อัตราการแลกเปลี่ยน ๑ ดอลลาร์อเมริกัน เท่ากับ ๕๓-๕๔ บาท ซึ่งเท่ากับลดค่าลงมาจากอัตราก่อน “ลอยตัว” กว่า ๑๐๐% แล้ว และยังไม่มีท่าทีว่าจะยุติเพราะนักเก็งกำไรค่าเงินจะหาข้ออ้างข้อแล้วข้อเล่ามาสับสนุน ความไม่มั่นใจในสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ/การเมือง แล้วกดค่าเงินให้ต่ำลงเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

ขณะนี้เขาเหล่านั้นกำลังจับ

ตามองการตั้ง “ธนาคารดี” กับ “ธนาคารเลว” ถ้าพบจุดอ่อนก็จะกดค่าเงินให้ต่ำลงไปอีก

นอกจากนั้น ค่าของเงินบาทก็ผูกพันกับค่าเงินของประเทศอื่นๆ ในแถบเอเชียที่กำลังมีปัญหาด้วยกัน เช่น เงินรูเปียของอินโดนีเซีย เงินวอนของเกาหลี เงินริงกิตของ

มาเลเซีย ซึ่ง ณ บัดนี้ได้ลดค่าลง
ไปแล้ว ๒๐๐% ๘๐% และ ๗๐%
ตามลำดับ เมื่อเงินของประเทศเหล่านี้นั้นถูกกดลงไปได้สำเร็จ ก็จะไม่พยาย
ยดิงค่าเงินบาทให้ตกต่ำลงไปด้วย

IMF ก็หมดความสามารถ
ที่จะช่วยแก้ปัญหาไทย และประเทศ
อื่นๆ เหล่านั้น เพราะถ้าไม่ถูกจุด
และใช้วิธีการล้าสมัยไม่เหมาะกับ
ยุคใหม่ อาจมีข้อยกเว้นอยู่บ้างก็คือ
เกาหลี ซึ่งได้รับความช่วยเหลือ
พิเศษจากสหรัฐอเมริกา เพราะผล

ประโยชน์เขามีมากที่นั่น เงินวอน
จึงเริ่มลดการตกลงไปบ้าง

ความพยายามใดๆ ที่
รัฐบาลไทยกำลังทำอยู่ในขณะนี้
ไม่อาจยับยั้งการตกอย่างต่อเนื่อง
ของค่าเงินบาทได้ เพราะไม่ได้แก้
ปัญหาตรงจุดที่เป็นสาเหตุ แต่เป็น
การแก้เพียงเฉียดๆ ซึ่งจะได้ผล
ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของการเก็งกำไร
มีสูงเกินที่ใครจะสามารถระบ
ยับยั้งได้ มีการเก็งกำไรจากการค้า
เงินตราทั่วโลก และนักเก็งกำไร
เหล่านั้นมีเครื่องมืออันทรงอำนาจ

ของยุคโลกาภิวัตน์ คือ ระบบสาร
สนเทศยุคใหม่เพียง “กดปุ่ม” ก็
สามารถโยกย้ายเงินเป็นแสนล้าน
บาทได้ในพริบตา การห้าม หรือ
ป้องกันการเก็งกำไรทำได้ยากมาก
หรือได้ผลน้อยมากเพราะเงินคือ
“ปัจจัยการผลิต” มีลักษณะเป็น
“สินค้า” (Commodity) ประเภท
หนึ่ง เช่นเดียวกับ หุ่น น้ำตาล น้ำ
มัน ทองคำ ฯลฯ ซึ่งนำมาซื้อขาย
กันได้ เมื่อซื้อขายได้ก็มีการเก็งกำไร
ได้ เก็งกำไรได้เหมือนสินค้าตัวอื่นๆ
ทั้งนี้เพราะการเก็งกำไรเป็นเรื่อง
ปกติในธุรกิจทั้งหมด แต่แน่นอน
เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องพยายาม
ทุกวิถีทาง เพื่อลดการเก็งกำไรให้
เหลือน้อยที่สุดในกิจการที่อาจก่อ
ให้เกิดความเสียหายต่อประชาชน
ซึ่งรวมการเก็งกำไรค่าเงินดังที่เกิดขึ้น
อยู่ในขณะนี้

ตามหลักการทางวิชาการ
ค่าของเงินแต่ละสกุล ควรสะท้อน
สถานะทางเศรษฐกิจของประเทศ
และนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้
บริหารประเทศในขณะนั้น พุดง่ายๆ
ก็คือ ถ้าประเทศนั้นมีความสามารถ
ในการผลิตและส่งออกสินค้าได้มาก
และนำเข้าสินค้าน้อย มูลค่าของ
เงินสกุลนั้นก็สูงขึ้น หรือแข็งขึ้น
เมื่อเทียบกับเงินสกุลหลัก เช่น
ดอลลาร์อเมริกัน แต่ถ้าสถานการณ์
กลับกันค่าของเงินก็จะอ่อนตัวหรือ

ลดลงเช่นเดียวกัน ถ้ารัฐบาลนโยบาย
ทางเศรษฐกิจที่ดี เช่น ส่งเสริม
การลงทุนด้วยวิธีการที่ดึงดูดนักลงทุน
จากต่างประเทศได้มาก เงิน
ดอลลาร์ก็จะไหลเข้ามามาก เงิน
บาทก็จะแข็งตัวขึ้น แต่ถ้ารัฐบาล
วางนโยบายผิดพลาดไม่มีประเทศ
ใดเชื่อถือ เงินดอลลาร์ก็จะไหลออก
เช่น เงินกู้เป็นดอลลาร์ถูกเขาทวง
คืนเพราะไม่เชื่อถือเครดิตค่าของ
เงินบาทก็จะอ่อนตัวลงทันที

แต่เหตุการณ์กลับไม่เป็น
ไปตามทฤษฎี จะเห็นได้จากการ
ทรุดตัวของค่าเงินบาท ในระยะ
แรกๆ ทุกคนรอการช่วยเหลือจาก
IMF แต่เมื่อ IMF เริ่มช่วยจริงเงิน
กลับทรุดลง ทุกคนรอดูรัฐบาลว่า
จะจัดการกับสถาบันการเงิน ๕๖
แห่งอย่างไร แต่เมื่อรัฐบาลดำเนิน
การแบบเฉียบขาดน่าเชื่อถือ เงิน
บาทก็ยังคงทรุดลงต่อไป คราวนี้
ทุกคนหันมาสนใจการจัดตั้ง GOOD
BANK กับ BAD BANK ในขณะ
เดียวกัน เมื่อเงินตราต่างประเทศ
เช่น รูเปีย วอน รึงกิต ฯลฯ ลดค่า
ลงที่ไร เงินบาทก็ลดตามลงทุกครั้ง
ไป ผลก็คือ เงินบาททรุดตัวลงโดย
ตลอด แม้ตัวเลขการนำเข้าและส่งออก
ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้
ประกาศมาเป็นลำดับว่า ดุลบัญชี
เดินสะพัดเป็นบวกแล้วเป็นครั้งแรก
ในเวลานานมาก และการส่งออก

ของเราก็ได้เปรียบการนำเข้าแล้ว ในระยะเวลาไตรมาสสุดท้ายของปี ๒๕๔๐ ข้อมูลเหล่านี้ก็ได้ช่วยให้ค่าของเงินบาทเมื่อเปรียบเทียบกับดอลลาร์ กระเดื่องขึ้นแต่อย่างใด ยิ่งมีการประกาศว่าเศรษฐกิจของอเมริกันดีขึ้น ค่าของเงินบาทก็ยิ่งตกต่ำลงไปอีก

เป็นที่ชัดเจนว่าค่าของเงินบาทที่ทรุดต่ำลงอย่างรวดเร็ว มิได้สะท้อนความเป็นจริงทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่เป็นอิทธิพลของการเก็งกำไร นักลงทุนต่างชาติ กำลังจับตามองสถานการณ์อย่างใกล้ชิด ว่าเมื่อใดค่าของเงินบาทจะถึงจุดที่ต่ำสุด และเริ่ม “ดีกลับ” ถ้าแนวโน้มเป็นที่ชัดเจนว่า เงินบาทจะไม่อ่อนตัวลงไปอีกแล้ว เมื่อนั้นเงินดอลลาร์ก็จะกลับเข้ามาใหม่ ทั้งนี้คงต้องพิจารณาควบคู่กับนโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลด้วยว่าจะมีข้อได้เปรียบหรือเสียเปรียบอย่างไร เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในแถบนี้ การรอของนักลงทุนต่างชาติเหล่านี้ย่อมเกิดจากการเก็งกำไรทั้งสิ้น ซึ่งเป็นเรื่องปกติ เพราะใครๆ ก็จะทำเหมือนกัน

อย่างไรก็ตาม ถ้าจะพิจารณาสถานการณ์ให้ถ่องแท้ จะเห็นได้ว่าการเก็งกำไรค่าเงินไม่ใช่สาเหตุที่แท้จริงของวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น

การเก็งกำไรเป็นเพียงผลสืบเนื่องจาก **ปฐมเหตุ** ซึ่งยังไม่มีใครกล่าวถึง และเป็นสิ่งที่ต้องยอมรับว่าการเก็งกำไรได้สร้างความเสียหายมหาศาลแก่ระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา ระหว่างประเทศ ซึ่งส่งผลเสียหายรุนแรงต่อธุรกิจการค้าทั้งระหว่างประเทศ และในประเทศ ทำให้เกิดเงินเฟ้อ การกักตุนสินค้า การล่มสลายของธุรกิจ การว่างงาน ฯลฯ สรุปว่าเป็นภยันตรายร้ายแรงที่คุกคามประชาชนทุกระดับโดยทั่วถึงกัน และในสภาวะที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าค่าของเงินได้ตกลงแบบ “ควงสว่านดิ่งลงเหว” ซึ่งยังมองไม่เห็นกันเหว

อันตรายร้ายแรงที่ตามมาอีกประการหนึ่งคือ ผลเสียหายทางจิตวิทยา กล่าวคือ คนจะเกิดความเคยชิน เมื่อแรกเริ่มการลดค่าเงินจาก ๒๖ บาท ไปสู่การลอยตัวใกล้ ๓๐ บาท คนตกใจกันมาก เมื่อเพิ่มจาก ๓๐ บาท ถึง ๓๕ บาทก็เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองรุนแรง ไม่นานรัฐบาลก็ต้องลาออก เมื่อเกิน

๔๐ บาท ในสมัยรัฐบาลปัจจุบันคนได้แต่พิมพ์ด้วยความไม่พอใจ แต่ไม่มีอะไรรุนแรง แต่เมื่อเกิน ๕๐ บาทคนกลับเจียบเพราะเริ่มเคยชิน แต่เกิดความกลัวลึกๆ เพราะมองไม่เห็นทางออกในการแก้ไขปัญหานี้ ความยุ่งยากที่จะตามมาคือ ถ้ารอนานไปไม่แก้ปัญหานี้ให้จบลงโดยเร็ว ก็เป็นเรื่องยากที่จะลดค่าเงินเพื่อของค่าเงินบาท ซึ่งเป็นไปได้อย่างยิ่งที่จะดิ่งต่อไปสู่ ๖๐-๗๐-๘๐ แม้กระทั่ง ๑๐๐ หรือเกิน ๑๐๐ บาท !! จะดิ่งลงกลับมาที่ ๓๐-๔๐ บาท ไม่ได้อีกแล้ว

ถึงเวลาแล้วที่จะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนเกี่ยวกับ **“ปฐมเหตุ”** อันเป็นที่มาของการเก็งกำไรค่าเงินซึ่งเป็นสาเหตุรอง เพราะถ้าเราเข้าใจปฐมเหตุได้ชัด เราก็ย่อมสามารถแก้ไขปัญหที่ปฐมเหตุได้ ปัญหารองอื่นๆ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องก็จะผ่อนคลาย หรือ หหมดไป ทั้งนี้เพราะเหตุทั้งหลายเหล่านั้นแท้จริงก็เกิดจากการสร้างขึ้นจากความคิดของมนุษย์ทั้งสิ้น มิได้เกิดขึ้นเองในธรรมชาติแต่ประการใด

ปฐมเหตุที่ว่านี้ แท้จริงคือ **“แนวความคิด”** หรือ **“ความคิดรวบยอด”** หรือ **“สังกัป”** หรือ **“มโนคติ”** ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า **“CONCEPT”** ของ **“เงิน”** ซึ่งโดยหน้าที่คือ **“สื่อกลางในการแลก**

เปลี่ยน" (MEDIUM OF EXCHANGE) สื่อกลางในการแลกเปลี่ยนย่อมจะต้องสะท้อนสถานะที่แท้จริงทางเศรษฐกิจ และนโยบายของรัฐบาล ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น แต่สื่อกลางนี้มีอาจทำหน้าที่ของมันได้ เพราะถูกบิดเบือนจากการเก็งกำไร จึงนำไปสู่ปัญหาข้างต้น แต่ถ้าจะพิจารณาต่อไปก็จะเห็นได้ทันทีว่า เหตุที่สื่อกลางถูกนำไปเก็งกำไรก็คือ นักเศรษฐศาสตร์ นักธุรกิจ นักการเงิน ตลอดจนรัฐบาล และประชาชนทั่วโลก ยินยอมให้ "เงิน" มีสภาพเหมือน "สินค้า" หรือ COMMODITY กล่าวคือสามารถนำมาซื้อขายได้เหมือนสินค้าอื่นๆ เงินจึงกลายเป็น "วัตถุเก็งกำไร" อย่างหนึ่งเหมือนสินค้าตัวอื่นๆ เช่น หุ่นทองคำ ฯลฯ ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น

เนื่องจาก "เงิน" เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เงินจึงทำหน้าที่เป็น "มาตรฐาน" ไปด้วยในขณะเดียวกัน โดยกฎของมาตรฐานมาตรฐานทุกประเภทต้องได้รับการพิทักษ์คุ้มครองให้ คงเส้นคงวา ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานความยาว น้ำหนัก อุณหภูมิ กติกาการแข่งขัน ต่างๆ ตลอดจนกฎหมายหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ มาตรฐานต่างๆ จะต้องถูก แยกออกมาให้ชัดเจนจากสิ่งที่ถูกมาตรฐานเข้าไปใช้วัด เปรียบเทียบ หรือบังคับใช้ ถ้าเมื่อใดมาตรฐานถูกนำมาบิดเบือนได้ เปลี่ยนแปลงไปมาได้ความเป็นมาตรฐานก็จะหมดไป ความสับสนวุ่นวายก็จะตามมาทันที

- ในการเล่นฟุตบอล (SOCCER) กติกาคือ ห้ามใช้มือแตะลูก แต่ถ้าผู้เล่นบางคนเปลี่ยนมาตรฐานโดยผลการ เช่น ใช้มือรับลูกในเมื่อตนมิได้เป็นผู้รักษาประตู ก็เล่นเกมกันไม่ได้

- กระบองลิตรที่ใช้ดวงข้าวสาร ถ้ามีการยินยอมให้ผู้ผลิตขายทำขนาดเล็กลง เพื่อเอาเปรียบผู้ซื้อได้ การค้าก็ย่อมถูกบิดเบือน ความสับสนวุ่นวายก็จะเกิดขึ้น

- กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ถ้ายินยอมให้มีการยกเว้น หรือ ไม่บังคับใช้ให้ถูกต้องได้ก็จะเกิดปัญหาระหว่างประเทศ ดังที่เคยเกิดขึ้นแล้วและกำลังเกิดขึ้นอยู่ในหลายประเทศ

เมื่อใดสิ่งที่เป็นมาตรฐานถูกบิดเบือนได้ เมื่อนั้นความเป็นธรรมย่อมหมดไป ประเทศที่อ้างว่ารักความเป็นธรรม เช่น สหรัฐอเมริกา และยุโรป น่าจะมีบทบาทในการช่วยผดุงความเป็นธรรมได้ ดังเช่นที่เขาพยายามมากในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา แต่นั่นเพราะเขาเสียผลประโยชน์จึงดิ้นรนมากในเรื่องนี้

แต่วิกฤตการณ์ทางการเงินในภูมิภาคนี้ ผู้เสียประโยชน์ไม่ใช่อเมริกา หรือ ยุโรป แต่เป็นประเทศต่างๆ ในแถบนี้ เขาคงจะไม่พยายาม

มาเกี่ยวข้อง เพราะเขาได้ประโยชน์ มีหน้าซ้ำเขาจะพยายามกดราคาสินค้าที่ซื้อจากเราให้ต่ำลงไปอีก โดยอ้างว่าค่าของเงินลดลง แต่ไม่กล่าวถึงค่าของวัตถุดิบนำเข้าที่สูงขึ้น เงินที่เฟ้อมากขึ้น คนที่จนลงมากขึ้น ตกงานก็เพิ่มขึ้น และเดือดร้อนมาก

ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ครั้งนี้ต้องอาศัยหลักการ “พึ่งตนเอง” แต่การที่พึ่งตนเองดังกล่าวนี้ไม่อาจจะกระทำได้โดยประเทศใดประเทศหนึ่งตามลำพัง เพราะอัตราการแลกเปลี่ยนเงินตรา มีความผูกพันกันระหว่างประเทศ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเป็นเจ้าภาพเชิญประเทศต่างๆ ที่กำลังถูกวิกฤตการณ์คุกคามอยู่ในขณะนี้มาร่วมประชุมกันโดยด่วน เพื่อตกลงกันในแนวทางดังต่อไปนี้

๑. ทำความเข้าใจร่วมกันว่า เงิน ต้องไม่ใช่สินค้าที่ซื้อขายได้โดยเสรี เงินจะต้องไม่ใช่ “วัตถุเชิงกำไร” แต่ต้องมีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสมร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารของกลุ่มตลอดเวลา เรียกว่า จัดให้มีระบบบริวัตรเงินตราระหว่างประเทศ ขึ้นในกลุ่มประเทศที่ประสบวิกฤตการณ์ในครั้งนี้

๒. ประเทศสมาชิกของกลุ่มมีสิทธิเปลี่ยนแปลงค่าของเงิน

ของตนเองได้ หากเห็นสมควรเพื่อสะท้อนนโยบายของรัฐบาลในการบริหารประเทศ

๓. ให้มีการปรับปรุงระบบการจัดเก็บข้อมูลทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะตัวเลขการนำเข้าและส่งออกสินค้าให้มีประสิทธิภาพ แม่นยำ รวดเร็ว และโปร่งใส เพื่อให้สามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับอัตราแลกเปลี่ยนที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจได้ใกล้เคียงที่สุด อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศอาจถูกปรับทุกเดือน ทุกไตรมาส หรือในระยะเวลาอันเหมาะสมให้สอดคล้องกับสภาวะทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปได้ แต่ไม่หิวหรือหวาดที่เป็นอย่างอยู่ในขณะนี้ ความมีเสถียรภาพก็จะเกิดขึ้นได้

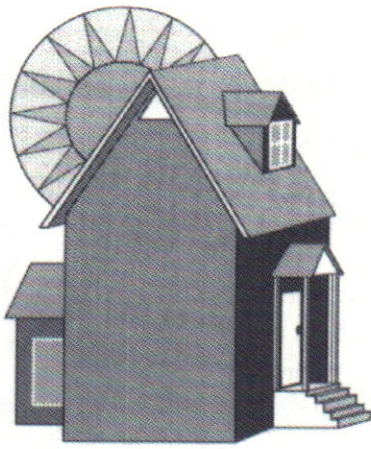
มาตรการข้างต้นโดยเฉพาะข้อ ๑. และ ๒. อาจใช้เป็นมาตรการเร่งด่วนชั่วคราวเพื่อแก้วิกฤตการณ์ด่วน และอาจปรับเข้าสู่ระบบลอยตัวแบบปัจจุบันได้เมื่อสภาวะเศรษฐกิจการเมือง และสังคมมีความแข็งแกร่ง และมั่นคงดังที่เป็นอยู่ในประเทศในซีกโลกตะวันตก

บทเรียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือ ประเทศที่พัฒนาแล้วในซีกโลกตะวันตก มีความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จึงไม่มีใครคิดโจมตีค่าเงินดังเช่นประเทศไทย

และประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ จนเกิดวิกฤตการณ์ดังในปัจจุบันนักเก็งกำไรค่าเงินก็เปรียบเสมือนเชื้อโรค ซึ่งจะเข้าโจมตีร่างกายของมนุษย์ได้ ถ้ามีจุดอ่อนให้โจมตี แต่ถ้าเราพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง เชื้อโรคก็จะทำอะไรไม่ได้ เราจะลอยตัวค่าเงินบาทก็ไม่เกิดปัญหาอะไร แต่ถ้าเรามีจุดอ่อน การลอยตัวค่าเงินจึงประสบกับชะตากรรมดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น

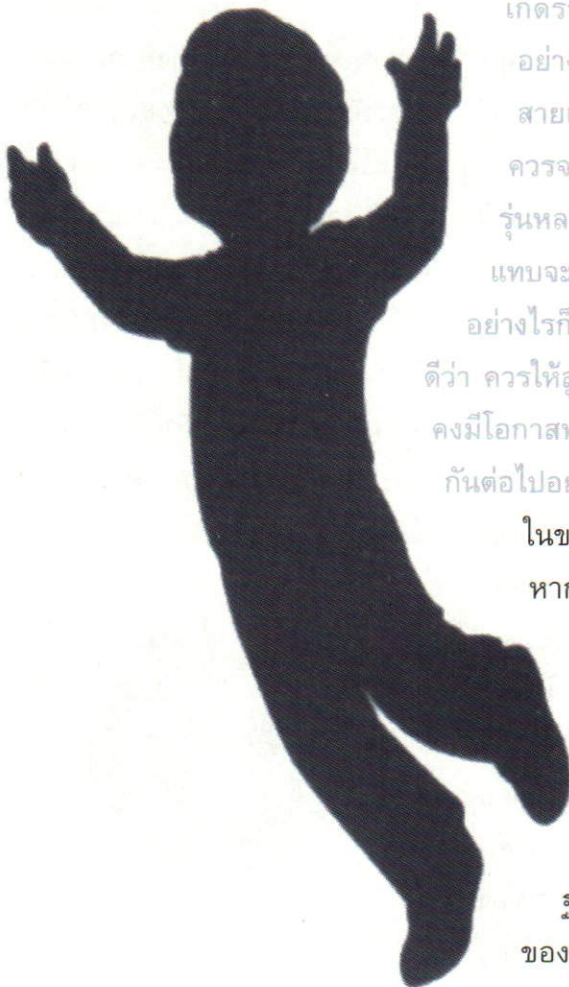
ดังนั้น การเลือกผู้นำประเทศ และรัฐบาลที่มีความรู้ความสามารถมาสร้างความเจริญ และมั่นคงให้แก่ประเทศในทุกด้าน จึงเป็นหน้าที่ของพลเมืองทุกคนที่จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์ของตนเอง การบริหารประเทศที่ผิดพลาดหรือไม่ถูกต้องเหมาะสม จะก่อให้เกิดจุดอ่อนนำมาสู่ความหายนะได้ง่ายๆ ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ซึ่งอะไรก็เปลี่ยนแปลงได้โดยรวดเร็วอย่างไม่น่าเชื่อ

กลับบ้านเราเถอะ ลูกรัก

ศาสตราจารย์ ธีรพี สาคริก

“กลับบ้านเราเถอะลูกรักในดวงใจ - พ่อกับแม่ของเจ้าเฝ้ารอแล้วรอเล่า ด้วย
วิญญาณที่ห่วงใยลูกมาโดยตลอดไม่ว่ามันจะนานแค่ไหนเราไม่เคยท้อถอย โดยเหตุที่เรา
เกิดร่วมสายเลือดเดียวกัน อีกทั้งตัวเจ้าก็คือสายเลือดของเราโดยแท้
อย่างไรก็ตาม แม้ในอดีต เจ้าจะหลงเชื่อ ในกลอุบายจากการถูกคนต่าง
สายเลือดหลอกล่อใช้เป็นเครื่องมือมาโดยตลอด แม้มีอะไรในครอบครัวซึ่ง
ควรจะรักและห่วงแหน ก็ชนไปขายให้เขาจนแทบไม่หลงเหลือไว้ถึงรุ่นลูก
รุ่นหลาน กระทั่งตัวเจ้าเองซึ่งควรจะรักศักดิ์ศรีของตนก็เอาไปให้เขาจน
แทบจะหมดทั้งเปลือกและเนื้อในด้วย เพียงเพื่อหวังสิ่งซึ่งเขานำมาล่อเท่านั้น
อย่างไรก็ตาม พ่อกับแม่ย่อมนึกถึงคุณธรรมของความเป็นผู้ใหญ่ โดยที่เข้าใจ
ดีว่า ควรให้ลูกหลานเรียนรู้ด้วยตัวเองจึงรอดูต่อมาโดยที่เชื่อว่า มีวันใดก็วันหนึ่ง
คงมีโอกาสพบความจริงทำให้หวนกลับมาไม่ว่าจะเร็วหรือช้า แล้วเราคงจะอยู่
กันต่อไปอย่างมีความสุข”

ในขณะที่สภาวะเศรษฐกิจกำลังทรุดหนัก และหนักมากยิ่งขึ้น มองที่ไร
หากรู้ถึงปัญหาได้ลึกซึ้งพอสมควรก็จะพบความจริงว่า ยังคงลงไปอีก
แม้ภายในสภาพบรรยากาศของสังคมปัจจุบันจะเต็มไปด้วยคำพูด
หลอกลวง เช่น ผักชีโรยหน้า แต่ผู้ซึ่งมองได้ลึกกว่าย่อมรู้เท่า
ทันจึงไม่ตกเป็นเหยื่อให้จำต้องหลงตามไปจนกระทั่ง สูญเสีย
ความเป็นคนลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีก

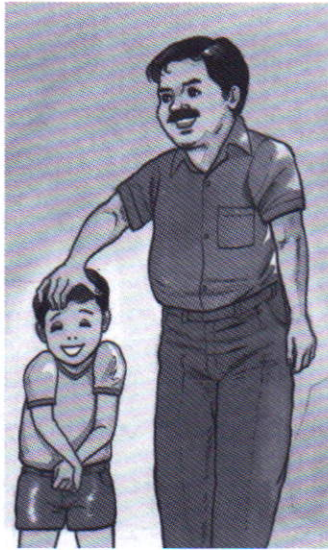
ฉันหันกลับไปมองชนรุ่นลูกรุ่นหลานหลายต่อหลายคน ยังมี
ฐานะซึ่งยังลืมหืมตาอ้าปากไม่ค่อยจะได้ และพบว่าครั้งหนึ่ง เพื่อนชีวิต
ของฉันเหล่านี้เคยปลุกข้าวปลุกผักและเลี้ยงสัตว์หาปลามาให้เราได้กิน
จากหยาดเหงื่อแรงใจและแรงกายจากเขา และเราเองก็มีแรงเลี้ยงเขาได้

โดยไม่ต้องมีหนี้สิน

หลังจากนั้นมา ภาพความจริงก็ค่อยๆ ปรากฏชัด และชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ลูกหลานของเราซึ่งอยู่ในระดับล่างและทุ้มเทาทำงานเสมือนแบกเอาการดำรงชีวิตของเราไว้บนบ่า แต่กลับถูกคนในกลุ่มเราเองเล่นไม่ซื่อ โดยรู้เห็นเป็นใจกับชนต่างถิ่น นำเอาอิทธิพลวัตถุเข้ามาครอบงำทำลาย อีกทั้งใช้กลยุทธ์ทั้งหลายทั้งหลอกล่อให้จำต้องตกเป็นเครื่องมือจนกระทั่งทั้งที่ทั้งนั้นออกไปรับใช้พวกเขา แทนที่จะรู้สึกนึกถึงบุญคุณและมีความจริงใจที่จะพัฒนาให้เจริญเติบโตขึ้นมาบนพื้นฐานความเป็นคน โดยที่ที่มีความฉลาดและเฉลียวรู้ทันคนอื่น

แม้ว่าตัวฉันจะเกิดในกรุงเทพฯ หากนับชาติตระกูลก็คงมีหลายคนรู้สึกว่า ชีวิตคนคนนี้มาจากผู้ดี ซึ่งมีบรรพบุรุษทำงานอยู่ในวังในวังมาแล้วอย่างน้อยสามชั่วคน แต่ตนกลับรู้สึกเบื่อบรรยากาศในเมืองหลวงมาแต่เล็กแต่น้อย ในช่วงถัดมา ประสบการณ์ชีวิตซึ่งเกิดจากการรกร้างในระดับพื้นดินมาโดยตลอด ได้สอนให้ฉันมองเห็นสิ่งต่างๆ ทั้งสองด้านชัดเจนยิ่งขึ้น จึงทำให้รู้ว่าการที่ตนสนใจบรรยากาศธรรมชาติมากกว่าในกรุง คงจะมีผลมาจากความรู้สึกในตัวเองร่วมกับการมีโอกาสสัมผัสแบบอย่างจากพ่อซึ่งชัดเจนมาโดยตลอด

ดังนั้นพอสบโอกาสมักออกไปใช้ชีวิตในชนบท แม้ใครจะเอาอะไรมาล่อให้อยู่ในเมืองก็ไม่ฟังทั้งนั้น ฉันจึงเป็นคนหนึ่งซึ่งมีโชคดี เพราะได้พบความจริงว่าเพื่อนของตนเองแทบจะทั้งหมดในกลุ่มที่อยู่ด้วยกัน แม้ชนรุ่นลูกหลานเท่าที่มีโอกาสสัมผัส มักสะท้อนความคิดทำให้รู้สึกว่ามีเป้าหมายชีวิตอยู่ในเมืองแทบทั้งนั้น ถึงกับบางคนพูดระบายความรู้สึกออกมาตรง ๆ

ว่า “ถึงเป็นนก กูก็จะไม่ขอบินกลับมาอีก”

“ขณะนั้นฉันฟังแล้วมองเห็นภาพอะไร คงไม่มีใครทราบ เพราะคิดว่ายังไม่ถึงเวลาที่จะพูดออกมา”

แม้ในช่วงนั้น ป่ายังมีสภาพที่ค่อนข้างเขียวขจีเสมือนยาอายุวัฒนะซึ่งซบจิตใจฉันให้มีชีวิตชีวามากขึ้นอย่างไม่อาจระบายออกมาเพียงด้วยคำพูดไม่ว่ายามไหน เริ่มตั้งแต่รุ่งอรุณ ยามสาย ป่าย เย็น กระทั่งช่วงค่ำคืน มันสอนให้รู้ถึงการเปลี่ยนแปลงอันเป็นสัจธรรมที่ลึกซึ้ง อีกทั้งมองเห็นว่าแต่ละช่วงยามมีทุกสิ่งทุกอย่าง

อย่างซึ่งเป็นองค์ประกอบอยู่ในจิตวิญญาณของมันเองอย่างอิสระ

นอกจากป่าอันเขียวขจี ร่วมกับปุยมะเข้ตัดแสงตะวันส่งด้วยกระแสมบ่น ทำให้มีการแปรเปลี่ยนรูปลักษณะเรื่อยไปอย่างมีชีวิตชีวา จนทำให้ฉันเกิดจินตนาการและแสดงออกมาเป็นเพลงและบทประพันธ์ “ชมไพร” แล้ว ยังสังเกตเห็นบรรดาเพื่อนร่วมโลกโดยที่ตนไม่มีกรอบอยู่ในความรู้สึก และเฝ้าดูเขาเหล่านั้นทำไรไถนา บ้างก็ปลูกผักนานาชนิดอย่างมีความสุข เนื่องจากยังมีความเชื่อมั่นในตัวเองค่อนข้างชัดเจน

ดินยังมีสภาพที่สมบูรณ์อยู่มากทีเดียว ทำให้คนเหล่านั้นไม่ค่อยจะพูดถึงเรื่องราวของปุ๋ยยี่งปุ๋ยวิทยาศาสตร์ซึ่งคนต่างถิ่นคิดค้นขึ้นมาก่อน หลังจากน้ำลดดูจะมีหลายคนเริ่มกระป๋องเปร่าที่จะใช้พื้นดินซึ่งในช่วงฤดูฝนมีน้ำท่วมเพื่อปลูกพืชผลที่มีอายุไม่นานนัก เพราะคงจะรู้ว่าตรงนั้นมีอาหารต้นไม้ซึ่งมาตามธรรมชาติ ทำให้ “ฤดูกาลมีความหมายลึกซึ้งยิ่งขึ้นในหัวใจของแต่ละคน”

ฉันก็นำมาสรุปในช่วงนั้นได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างยังคงมีการสานกระแสถึงกันบนพื้นฐานธรรมชาติให้

เห็นได้ชัดเจนพอสมควร ในสายตาและความคิดของผู้ซึ่งอยู่อย่างมีสติ ซึ่งสนใจพิจารณาทุกสิ่งทุกอย่างและนำมาคิดค้นหาเหตุผล แต่ก็เริ่มเห็นแววจากความคิดของบรรดาเพื่อนๆ รวมทั้งชนรุ่นลูกหลานแล้วว่า มีเป้าหมายชีวิตที่มุ่งความสนใจไปที่ไหน

ภาพที่เห็นชัดยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ล้วนมุ่งออกจากตัวเอง แล้วผลซึ่งพบจากการปฏิบัติเป็นความจริงติดตามมาก็คือกระแสที่มุ่งเข้าเมืองกรุง เพื่อหวังสิ่งซึ่งแต่ละคนคิดว่าเป็นโชคอันประเสริฐ อันได้แก่ทรัพย์สินเงินทอง เกียรติยศและชื่อเสียง ความมีหน้ามีตาที่ได้รับจากคำสรรเสริญและยกยอปอปั้น ไม่ว่าตนเองต้องตกเป็นทาสรับใช้ใครได้ทั้งนั้นและถนนเส้นนี้เองก็มีสะพานข้ามน้ำข้ามทะเลซึ่งอีกด้านหนึ่งสร้างไว้รอรับอยู่แล้ว ล้วนคือความเห่อเหิม เป็นสิ่งสอนสัจธรรมให้ฉันรู้ว่า “เพราะมีความเห่อเหิมจึงขาดความเฉลียวใจในกลอุบายเหล่านั้น”

ฉันเฝ้าดูเพื่อนร่วมแผ่นดินและบรรดาลูกหลานซึ่งตนหวังมานานแล้วว่า เขาทั้งหลายน่าจะสืบทอดมรดกซึ่งชนรุ่นปู่ย่าตาทวดได้มอบไว้ให้ร่วมกันสร้างสรรค์สืบทอดต่อไปสู่นาคต แต่ภาพที่พบเห็นเป็นความจริงกลับทิศทางไปในด้านตรงข้าม ครั้นหวนกลับไปมองที่ไร่นาซึ่งเคยเป็นที่รักและวางแผนเพื่อฝากชีวิตตัวเองรวมถึงชนรุ่นหลังก็ยิ่งใจหาย เนื่องจากลูกหลานของแต่ละคนซึ่งเป็นความหวังของพ่อกับแม่รวมทั้งเครือญาติละทิ้งถิ่นฐานบ้านช่องไปแสวงหาสิ่งอื่น

อย่างไรก็ตาม เท่าที่ชีวิตฉันเองผ่านพ้นมาแล้วโดยไม่เคยลืมหดห่อซึ่งเข้าไปนอนอยู่ในกันบังของหัวใจจากเสียงของปู่ย่าตายายซึ่งยังคงก้องอยู่ในหูเรื่อยมาว่า “ฉันเตือนแกแล้วไม่ฟัง - จะไปไหนก็ไปเถอะ แล้วก็คงต้องหวนกลับมาอีก”

มาถึงบัดนี้ทำให้นึกเอาคำพูดดังกล่าวมาตีความได้อย่างลึกซึ้ง ทำให้เข้าใจความหมายว่า พ่อแม่ปู่ย่า

ตายายย่อมว่ากล่าวตักเตือนด้วยความรักลูกรักหลานเป็นธรรมดา แต่ก็มิละทิ้งความเป็นผู้ใหญ่ที่เข้าใจสัจธรรมของชนรุ่นลูกหลานจึงไม่มีการขบไล่ไสส่ง และพร้อมที่จะให้อภัย ซึ่งถือเป็นสัจธรรมในการเรียนรู้ความจริงของมนุษย์

ฉันเป็นคนมีนิสัยไม่ละความพยายามที่จะค้นหาความจริงอย่างต่อเนื่องกันมาโดยตลอด จึงให้ความสนใจเรียนรู้ต่อไปอีกว่า “บรรดาเพื่อนๆ และลูกหลานเหล่านั้นเขาไปทำอะไรกัน” ในที่สุดภาพมันก็ค่อยๆ ปรากฏชัดยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ว่า จุดสุดท้ายอยู่ที่ดินแดนซึ่งชนต่างสายเลือดและความมีอิทธิพลลงรากฝังลึกอยู่แล้ว โดยอ้างว่าต้องการไปหาความรู้ใส่ตัวเพื่อกลับมาช่วยบ้านเมืองหลายคนตะเกียกตะกายขึ้นไปจนถึงระดับสูงสุดก่อนที่จะหวนกลับบ้าน มีบางรายพูดค่อนข้างชัดเจนมากเสมือนसारภาพความจริงว่า “ต้องการไปชุบตัว”

พอหวนกลับบ้านก็พบว่า บรรดาเพื่อนๆ ฉันหลายต่อหลายคนและดูเหมือนจะเป็นส่วนใหญ่ แสดงความชื่นชมยินดีโดยที่ไม่รู้ว่าสิ่งซึ่งเข้าไปแฝงอยู่ข้างในและนำติดกลับมาด้วยนั้นมันคืออะไร หากมองเห็นความจริงย่อมพบเองว่า มันมีอิทธิพลอยู่เหนือรากฐานความคิดลูกหลานของเราเอง ซึ่งปากว่าจะกลับมาช่วยพัฒนาท้องถิ่นอันเป็นมาตุภูมิและปิตุภูมิของตน แต่คิดครึ่งใดส่วนใหญ่ส่งผลสนองประโยชน์แก่ชนต่างถิ่นต่างสายเลือดให้เห็นได้ ยิ่งเรื่องใดมีความลึกซึ้งด้วย จึงทำให้ “ทรัพย์สินในดินสินในน้ำ” ซึ่งควรถือว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่าของแผ่นดินตัวเอง จำต้องถูกถ่ายเทไปสนองประโยชน์ชนต่างถิ่นหรืออาจกล่าวว่า “สนองผลผลิต”

ในที่สุด ภาพความจริงก็ปรากฏชัดยิ่งขึ้นเป็นลำดับว่า ปากก็หมดเร็วขึ้น ดินก็เสื่อมโทรมเร็วขึ้น น้ำก็สูญหายไปจากที่ทางของมันมากขึ้น อากาศก็เป็นพิษเพิ่มขึ้น สภาพลมฟ้าอากาศก็แปรวนแปรอย่างจับทิศทางให้เตรียมตัวเตรียมใจได้ยากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ

อิทธิพลซึ่งแต่ก่อนเคยเกิดจาก
ชนต่างสายเลือดก็ได้รับการถ่ายทอดมา
อยู่ในรากฐานลูกหลานเราเองและมีผล
ทำลายปิตุภูมิมาตุภูมิรวมทั้งผลงานซึ่ง
บรรพบุรุษของเราเองได้มุ่งมั่นสั่งสมไว้
ให้แก่ผืนแผ่นดิน อีกทั้งลูกหลานมาถึงรุ่น
ลูกหลานเหลนซึ่งเกิดทีหลังและหวังพึ่ง
แต่จำต้องตกเป็นเหยื่อทำให้หลายคน
ไปติดอยู่ใต้อิทธิพลโรงงานผลิตวัตถุซึ่ง
ชนรุ่นพี่รุ่นพ่อของเขาทั้งหลายไปนำเข้า
มาเอง โดยที่ภายใต้สิ่งเหล่านี้หาใช่ว่ามี
เลือดที่เปี่ยมล้นด้วยอุดมการณ์จริง

แผ่นดินและบ้านนั้นสำคัญไฉน

ถ้าจะให้ตอบคำถามดังกล่าวขอบอกว่า คือ สัจ-
ธรรมซึ่งอยู่ในชีวิตของแต่ละคนอย่างครบถ้วนแล้ว

“บุคคลผู้มีความรักความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินและบ้าน ย่อมอ่านถึง
สัจธรรมได้ว่ามีความรักความซื่อสัตย์ต่อตนเองและมีรากฐานความ
คิดที่เปิดกว้าง ช่วยให้เห็นสัจธรรมของสรรพสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง
จึงมีลักษณะมองการณ์กว้างและไกลอย่างเป็นธรรมชาติ”

หากใครพบได้เองย่อมรู้ได้จริง ถ้าจะให้บอกก็คงลงได้
ไม่ลึกซึ้งถึงแก่น ยิ่งผู้ซึ่งตกลงไปวนเวียนอยู่ในกระแส
เท่าที่ได้กล่าวมาแล้วคงไม่อาจเข้าใจได้ ส่วนผู้ซึ่งรับได้
ย่อมหมายความว่า ตนมีสัจธรรมอยู่แล้ว

แต่ละคนหาใช่มีแต่ร่างกายไม่หากมีวิญญาณซึ่ง
ผูกพันอยู่กับสิ่งซึ่งทำหน้าที่รองรับการเกิดและดำเนิน
ชีวิตตัวเองเป็นธรรมชาติ ดังนั้น ชีวิตคนซึ่งถูกวัตถุ

ครอบงำย่อมมีผลทำลายวิญญาณโดยที่
ได้รับการปรับเปลี่ยนมาอยู่ในสภาพเช่น
เดียวกันกับเครื่องจักรกล โดยที่มี
อิทธิพลเหนือกว่าสามารถกำหนด ให้
ทำอะไรก็ได้ตามแต่ตนจะพึงปรารถนา
หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวว่า “อิทธิพล
วัตถุมีเหตุมีผลทำลายความเป็นคน” หาก
ทุกอย่างมุ่งไปสู่ทิศทางเดียวให้ปรากฏ
ชัดเจนยิ่งขึ้น

บุคคลผู้มีความรักความซื่อสัตย์ต่อ
แผ่นดินและบ้าน ย่อมอ่านถึงสัจธรรม

ได้ว่ามีความรักความซื่อสัตย์ต่อตนเองและมีรากฐาน
ความคิดที่เปิดกว้าง ช่วยให้เห็นสัจธรรมของสรรพ
สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง จึงมีลักษณะมองการณ์กว้าง
และไกลอย่างเป็นธรรมชาติ “บุคคลผู้รู้และเข้าถึงธรรม
จึงคาดการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งมีความเข้าใจ

ใจคนด้วยตนเอง ยิ่งเป็นชนรุ่นลูกหลานจึงไม่มีการถือสา
หากมองเห็นโอกาสที่ดีกว่า ในอนาคตจึงพร้อมที่จะให้
อภัยในความผิดพลาดได้เสมอ”

เมตตาธรรมจึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับ
บุคคลผู้เป็นผู้ใหญ่อย่างแท้จริง และเมตตาธรรมย่อมมี
ความจริงใจเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ผู้ซึ่งเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ดุจพ่อและแม่ โดยปราศจาก

กรอบส่วนตัวซึ่งเข้าไปแฝงเป็นเงื่อนไขอยู่ในรากฐาน

บุคคลผู้มีรากฐานหยั่งลงลึกซึ่งถึงแผ่นดินและบ้านตนเอง หรืออาจกล่าวว่า มีแผ่นดินและบ้านอยู่ในหัวใจย่อมอ่านได้จากภาพสะท้อนซึ่งมีธรรมชาติที่ให้ความรักความสนใจสัมผัสกับพื้นดินและเพื่อนมนุษย์ในระดับล่างอย่างมีความสุขไม่ว่าตนจะเติบโตขึ้นสูงถึงระดับไหนแม้ใครอื่นจะมองว่าเป็นภาพของความเห็นดีเห็นงาม เพราะสมาธิมิได้มุ่งที่สภาวะกายตนเอง และจริงๆ แล้วถ้าสมาธิมุ่งที่ร่างกายตัวเองย่อมไม่ถือว่าเป็นสมาธิ หากหมายถึงความเห็นแก่ตัว จึงทำให้สิ่งซึ่งแสดงออกขาดความคงทนอยู่ได้

บุคคลผู้ปฏิบัติได้ชัดเจนย่อมอ่านความจริงได้ว่า มีแนวความคิดที่ใช้แก้ไขปัญหายังรากลงถึงความจริงย่อมสามารถพิจารณาแก้ไขปัญหาด่างๆ อย่างได้ผลสมตามเป้าหมาย ดังที่คนรุ่นก่อนเคยกล่าวไว้ว่า “ขอให้รากฐานความคิดถึงพื้นดินเป็นพอ”

ในปัจจุบัน สิ่งซึ่งสารภาพความจริงว่า เราไม่อาจแก้ไขปัญหาด่างๆ อย่างได้ผลจริงจัง โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจหากฝากความหวังไว้กับกลุ่มบุคคลซึ่งอยู่ด้านบน เนื่องจากภาพสะท้อนที่สารภาพความจริงซึ่งมองเห็นได้ในขณะนี้ มีคำตอบอยู่ในตัวเองแล้ว

เราจะพบกับสังขรณ์ว่า คนจำนวนมากซึ่งเกิดบนแผ่นดินนี้ หลังจากชีวิตเติบโตยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นวัยวุฒิและระดับการศึกษาซึ่งเป็นผลจากการจัดการ รวมทั้งภาวะการเติบโตในด้านทรัพย์สินและตำแหน่งหน้าที่การงานมักมีแนวโน้มชวนให้อ่านได้ว่า ภายในส่วนลึกของจิตวิญญาณลึบความสำคัญของพื้นดินอันควรถือว่าเป็นถิ่นเกิดของชีวิตตัวเอง

เมื่อหันมามองที่ส่วนประกอบ มักพบกับบ้านหลังใหญ่เกินเหตุเกินผล อีกทั้งรถยนต์ราคาแพงแข่งกันแข่งแม้อาจลงสู่พื้นดินก็ต่อเมื่อต้องการประโยชน์จากคนระดับล่าง โดยที่ขาดจิตวิญญาณจึงขาดความเสมอ

ตันเสมอปลายหรือมีความเป็นธรรมชาติ

อิทธิพลจากคนกลุ่มดังกล่าว ทำให้ลูกหลานทั้งหลายจำต้องหลงใหลกับเครื่องมือซึ่งนำมาหลอกล่อให้รากฐานจิตใจซึ่งควรมีอิสระที่จะพัฒนาตนเองขึ้นอย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จำต้องมุ่งไปสู่ความเป็นทาสรับใช้กลุ่มคนในเมืองซึ่งมีธรรมชาติที่รับใช้ชนต่างสายเลือดอยู่แล้ว โดยที่ไปนำเอาอิทธิพลจากต่างถิ่นเข้ามาลงบนผืนแผ่นดิน ซึ่งแต่ละคนมีส่วนร่วมกันรักษาให้ทุกสิ่งอยู่ได้อย่างอิสระเพื่อชนรุ่นหลัง

เท่านั้นยังไม่เพียงพอ มีอีกด้านหนึ่งซึ่งส่งคนไปขายแรงงานบนแผ่นดินชนต่างชาติโดยตรง ซึ่งแน่นอนที่สุดถ้าเข้าใจสังขรณ์ชีวิตซึ่งมีเหตุมีผลผูกพันอยู่กับท้องถิ่นย่อมพบคำตอบได้เองว่า “โดยทั่วๆ ไปแล้ว ไม่มีชนชาติไหนที่จะจริงใจกับคนต่างถิ่นมากไปกว่าคนซึ่งเกิดและอยู่ร่วมแผ่นดินเดียวกันกับตน โดยเฉพาะมีสายเลือดเดียวกันเป็นธรรมชาติ”

ฉันได้กลัวไม่เป็นครูสอนให้เห็นสังขรณ์

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งขณะนั้นฉันเองมีอายุเพียง ๒๕ ปี หลังเรียนจบจากมหาวิทยาลัยแล้วก็ตัดสินใจออกไปทำงานในถิ่นซึ่งมีสภาพยังห่างความเจริญในด้านวัตถุ แต่ในด้านธรรมชาติยังคงเห็นได้ชัดเจนถึงความสมบูรณ์พร้อมพอสมควร อีกทั้งยังเป็น

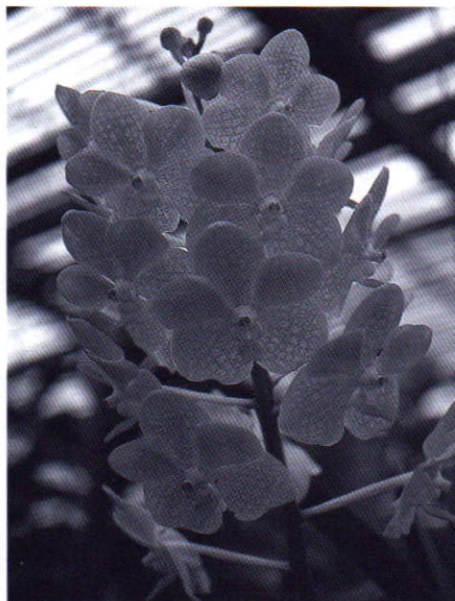
ถิ่นซึ่งอยู่กลางดงกล้วยไม้พันธุ์ธรรมชาติ

ณ จุดนั้นเอง เมื่อหันกลับไปมองที่ชีวิตคนในกรุงยั้งในกรุงเทพฯ ทำให้พบความจริงซึ่งรู้สึกท้าทายที่จะลงมือทำเพื่อพิสูจน์อะไรบางอย่างจากรากฐานความรู้สึกของตน

ภาพแรกที่พบเห็นทำให้เกิดคำถามขึ้นในใจว่า “ทั้งๆ ที่บ้านเราคือแหล่งกำเนิดของกล้วยไม้พันธุ์

ธรรมชาติแต่เหตุใดคนในกรุงจึงไม่เหลียวแลอีกทั้งดูถูกว่าเป็นของต่ำ สู้กล้วยไม้ซึ่งสั่งมาจากเมืองนอกไม่ได้ และมีการแสดงออกว่าเป็นของสูง ถ้าใครมีไว้ดูจะได้รับการยกย่องกันเป็นพิเศษ” ถึงกับบางครั้งหลุดปากออกมาจากคนกลุ่มนี้ว่า “นี่คือต้นไม้จากเมืองนอกเขี้ยวเนะ”

เพราะความอยากรู้อยากเห็นที่ชัดเจนมาก มีส่วนนำตัวเองออกไปเที่ยวได้ชุดค้นหาความจริงจากแทบทุกแห่งหน จนในที่สุดก็พบว่า มีชาวบ้านรายหนึ่งซึ่งอยู่กลางดงกล้วยไม้ในท้องถื่น จ้างชาวบ้านออกไปไล่เก็บกล้วยไม้หลายชนิดจากป่า ส่งไปให้คนในกรุงเทพฯ ซึ่งส่งไปขายให้ชนต่างชาติเพียงราคาต้นละไม่กี่บาท ทำให้กล้วยไม้ท้องถื่นแม่เคยอยู่ในป่า กลับมีโอกาสไปเที่ยวเมืองนอกโดยได้รับทุนการเดินทางซึ่งคิดเฉลี่ยแล้วต้นละไม่กี่บาทที่สดางค์ หากนำมาเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ซึ่งชนต่างชาติได้รับในภายหลัง สำหรับคนไทยซึ่งอยู่ร่วมแผ่นดินเดียวกันกับกล้วยไม้ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นลูกหลานตัวเอง โดยที่ถูกปล่อยให้ไร้รากฐานขาดความเข้มแข็งถึงระดับหนึ่ง แม้เห็นเงินเพียงเล็กน้อยก็กะทนไม่ไหว แล้วก็มีคนชาติเดียวกันแต่อยู่ในด้านมีอำนาจออกมาไล่พิฆาตกันเอง

ภาพดังกล่าวแล้ว ผุดขึ้นมาในหัวใจหลังจากค้นพบความจริงว่า กล้วยไม้ดอกซึ่งมีผู้สั่งเข้ามาขายให้แก่กลุ่มผู้ที่มีเงินด้วยราคาแพงลิบลွ่นั้น จริงๆ แล้วหลายชนิดก็คือผลสำเร็จรูปซึ่งผลิตมาจากพันธุ์ธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นบนผืนแผ่นดินซึ่งเราทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของนั่นเอง

ในช่วงนั้น ฉันใช้เวลาว่างจากงานประจำอย่างมีความสุขอยู่กับทั้งสองด้าน ด้านหนึ่งมุ่งมันศึกษาหาความรู้จากกล้วยไม้พื้นบ้านจากสภาพซึ่งแทบจะมีแต่มือเปล่าๆ แต่ก็เชื่อว่าตนมีจิตวิญญาณ และสมอง อีกทั้งมีร่างกายอย่างผสมกลมกลืนกันไปเป็นธรรมชาติ เพราะถ้าคิดจะหาความรู้จากตำราหรือคนชี้แนะก็แทบมองไม่เห็น แม้เงินทองในมือก็คงมีเพียงเงินเดือนจากช่วงเริ่มเข้าทำงานเพียงไม่กี่บาท ซึ่งนับเป็นสิ่งดีโดยที่มีโอกาสพิสูจน์ ให้ตัวเองเห็นสัจธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น อีกด้านหนึ่ง ฉันให้ความสนใจพบปะกับคนที่เกี่ยว ข้องกับกล้วยไม้ แม้ผู้ซึ่งเก็บรวบรวมกล้วยไม้ป่าส่งไปขายคนกรุงเทพฯ เพื่อส่งต่อไปเมืองนอกฉันก็สนใจไปคุยด้วยเป็นช่วงๆ ตามแต่โอกาสจะอำนวยให้ เพื่อค้นหาความจริงลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพราะรู้สึกว่าในด้านส่วนตัวแล้ว คนเราเกิดมาเมื่อมีโอกาสรู้จักกันก็ควรสร้างคุณความดีไว้แก่กัน ส่วนเรื่องของส่วนรวมหากไม่เห็นด้วยก็น่าจะมีศิลปะที่จะปฏิบัติโดยไม่ให้คนอื่นรู้สึกเดือดร้อนเกินเหตุ

ลูกหลานที่รักทุกคนเธออาจสงสัยว่าเหตุผลจริงๆ นั้นอยู่ที่ไหนและมีอะไรเป็นเครื่องวัด ฉันขออนุญาตกล่าวกับเธอว่า ก่อนอื่นควรยอมรับความจริงว่า “คน

เราอยู่ด้วยกัน ถ้าเรารู้จักเคารพและทำดีกับเขาอย่างจริงใจ โดยไม่คิดปลิ้นปล้อนหลอกลวง เขาย่อมเคารพและทำดีต่อเรา ถือเป็นธรรมชาติของมนุษย์” กับอีกสิ่งหนึ่งถ้าเราสนใจค้นหาเหตุและผลที่ตนเองก่อขึ้น สิ่งซึ่งนำมาปฏิบัติย่อมอยู่กับเหตุและผลด้วย

ลูกหลานที่รักทุกคน ระหว่างนั้นฉันเริ่มลงมือปฏิบัติจากรากฐานแนวคิดความเชื่อในสัจธรรมซึ่งมีอยู่ในตนเองอย่างแน่วแน่เรื่อยมา ทำให้กระแสดังกล่าวย่อมแพร่กระจายออกไปด้วยตัวของมันเองอย่างเป็นธรรมชาติ แล้วในที่สุดตัวเองก็ได้ครูซึ่งถือว่ามีคุณค่าขึ้นมาอีกจุดหนึ่ง กล่าวคือกลุ่มบุคคลผู้ซึ่งรับใช้ผลประโยชน์ของคนต่างถิ่นโดยที่เป็นฝ่ายส่งกล้วยไม้จากเมืองนอกเข้ามาขายเผยแพร่ง่ายแก่คนท้องถิ่น เริ่มสร้างกระแสใส่ร้ายป้ายสีด้วยรูปแบบต่างๆ อีกทั้งมีการรวมตัวกันเหนียวแน่นมากขึ้น แม้ฉันเองจะได้ยินได้ฟังคำกล่าวให้ร้ายอย่างชัดเจน แต่ก็ไม่ได้ถือสาหาความกับใคร โดยที่คิดว่า สิ่งเหล่านั้นจะเป็นภาพหลอกเท่านั้น ส่วนเป้าหมายจริงคือสิ่งซึ่งฉันมองมาแต่แรก จึงมุ่งมั่นรักษาเอาไว้ให้ชัดเจนอยู่เสมอโดยไม่ยอมให้สิ่งอื่นใดมากลบกลบเลื่อนไปได้แม้แต่หน่อย

“ระหว่างนั้น ขณะที่ฉันมองกล้วยไม้พันธุ์ธรรมชาติ ซึ่งเกิดร่วมท้องถิ่นกับชีวิตเราจากวิญญานทำให้รู้สึกซึ่งใจอยู่ในส่วนลึก ถ้าใครหยั่งรู้ใจฉันได้คงได้ยินเสียงดังก้องออกมาอย่างเป็นธรรมชาติว่า “กลับบ้านเราเถาะลูกรัก ทำไมเจ้าต้องไปรับใช้คนอื่นทั้งๆ ที่ตัวเองก็มีแผ่นดินอยู่อย่างน่าภูมิใจ อีกทั้งมีพ่อแม่พี่น้องเครือญาติทั้งหลายสืบทอดกันมาเป็นเวลานานแสนนานแล้ว”

ฉันลงมือทำอย่างมุ่งมั่นโดยที่ตนได้ยินเสียงเตือนและย้ำจากหัวใจตัวเองดังอยู่เสมอ มันทำให้มองเห็นคุณค่าจากรากฐานชัดเจนยิ่งขึ้นเป็นลำดับ โดยที่สัจธรรมจากอีกด้านหนึ่งซึ่งเกิดปัญหานั้นนานาชนิดหรือ

อาจกล่าวได้ว่าทุกทิศทางซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เนื่องจากการช่วยให้ฉันสามารถเชื่อมโยงไปรู้ความจริงได้ทุกเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งซึ่งน่าจะถือว่าสำคัญที่สุดคือ “ช่วยให้รู้ความจริงจากคนทุกรูปแบบอย่างลึกซึ้ง”

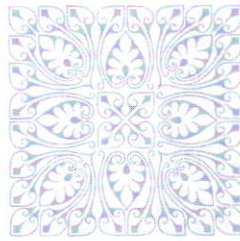
แถมยังทำให้ฉันมองเห็นสัจธรรมอีกสิ่งหนึ่งซึ่งบอกตัวเองว่า “หากเจ้าหยุดทำงาน ตัวเจ้าเองนั้นแหละจะสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้ซึ่งธรรมชาติได้มอบมาให้กับชีวิตตัวเองแล้ว”

แม้ว่าหลังจากช่วงนั้นมาแล้ว ผลงานจะทำให้กล้วยไม้พันธุ์ธรรมชาติของท้องถิ่น หวนกลับมารับใช้คนทั้งหลายภายในชุมชนท้องถิ่นของเราเอง กับอีกด้านหนึ่งก็ช่วยให้ตัวฉันมีโอกาสนับรู้สัจธรรมจากเพื่อนร่วมแผ่นดินลึกซึ้งยิ่งขึ้น แต่เรื่องราวก็ยังไม่จบสิ้น แค่นั้น เพราะปัญหาต่างๆ ซึ่งสะท้อนกลับมาอย่างต่อเนื่อง บอกให้รู้ว่าเพื่อนฉันส่วนใหญ่หาได้นำมาใช้ประโยชน์จากความรักที่แท้จริงไม่ แต่เป็นเพราะเห็นแก่เงินมากกว่า

ซึ่งปัญหาที่พบได้จากทุกเรื่อง ทำให้ฉันสานความสนใจต่อไปยังเรื่องราวต่างๆ ซึ่งอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันอย่างทั่วถึง จึงทราบได้ว่า “ไม่ว่าใครสนใจจับงานเรื่องอะไรก็ตาม ถ้าให้ความสำคัญแก่คนเหนือกว่าสิ่งนั้น และทุ่มเททำงานอย่างมั่นคงแน่วแน่เพื่อประโยชน์สุขของทุกคน ย่อมเชื่อมโยงความรู้ถึงได้ทุกเรื่อง ไม่ว่าเรื่องวัฒนธรรม และการศึกษา สังคม การเมือง กระทั่งเรื่องราวของเศรษฐกิจซึ่งเป็นปลายสุด อีกทั้งยังรู้ความจริงว่าถ้าเราแต่ละคนยึดติดอยู่ตรงปลาย ย่อมทำให้สังคม มีการปรับเปลี่ยนตัวเองจากปัญหาซึ่งหวนกลับมาให้บทเรียนอย่างรุนแรงจนถึงที่สุดแล้ว”

หวังจากการทำงานค่อยๆ กว้างออกไปเรื่อยๆ โดยที่เชื่อมโยงไปถึงสิ่งอื่นเรื่องอื่น ฉันก็มีโชคดียิ่ง เพราะมีเพื่อนร่วมแผ่นดินรวมถึงลูกหลานส่วนใหญ่ มองด้วยความรู้สึกที่ “ฉันออกไปทำนอกเรื่อง” บ้างก็

ถามว่า “ฉันยังทำเรื่องกล้วยไม้อยู่หรือเปล่า” ทำให้มองเห็นภาพจากด้านในของเธอทั้งหลายว่า “กำลังตกอยู่ในสภาพอย่างไร และกำลังคิดอะไรอยู่”

เสียงดังกล่าวเหมือนบอกความจริงให้รู้ว่า วิถีทางซึ่งหลายคนกำลังมุ่งไปหานั้น มีอะไรเป็นเป้าหมาย มันทำให้ฉันสนใจติดตามค้นหาความจริงอย่างไม่รู้จักความเหน็ดเหนื่อยเมื่อไหร่เลย เนื่องจากเห็นว่า ณ จุดนี้เองที่ทำให้รู้สึกได้ถึงคุณค่าของครูเหล่านี้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ในที่สุดก็มาถึงจุดซึ่งมองเห็นสัจธรรมอีกด้านหนึ่งชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อมีโอกาสครั้งใดมักกล่าวว่า “ฉันได้เพื่อนมนุษย์เป็นครูอันประเสริฐสุด ยิ่งชนรุ่นหลังและผู้ซึ่งชีวิตยังคงอยู่กับพื้นดิน รวมถึงผู้ซึ่งมีโอกาสเติบโตขึ้นมาแล้วแต่ก็ยังรู้สำนึกถึงความสำคัญของพื้นดินอย่างเด่นชัดด้วย” อย่างไร

อย่างไรก็ตาม หากเชื่อว่าตนจะรังเกียจหรือมองเห็นผู้ซึ่งเติบโตขึ้นมาแล้ว ขาหลุดจากพื้นดินไม่ ในเมื่อฉันเองก็ต้องเรียนรู้จากรอบด้านเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นภายในองค์ความรู้ซึ่งหวังว่า น่าจะนำไปสู่จุดครบถ้วนเป็นหนึ่งเดียวกันได้ในที่สุด จึงเห็นว่าบนพื้นฐานส่วนตัว เราควรเคารพกันด้วยเหตุและผล แทนที่จะคิดร้ายต่อกันและลอบทำร้ายกันเองซึ่งเห็นว่ามันน่าจะเป็นมงคลแก่ตัวเองเลย หากกลับเป็นผลเสียเนื่องจาก “ตนเป็นผู้ทำลายตัวเองด้วยตนเอง”

ฉันรู้สึกว่าคุณมีโชคดียิ่งอีกครั้งหนึ่งในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจทรุดหนักมากขึ้น

หลังจากที่ฉันเฝ้าดูเพื่อนๆ ร่วมแผ่นดินและลูกหลานทั้งหลาย ละทิ้งบ้านช่องซึ่งเคยเป็นที่อยู่อาศัยและให้ความอบอุ่นทางใจ ออกไปแสวงหาเหยื่อซึ่งมีคนต่างถิ่นนำมาล่อจนยึดติดกันงอมแงม อีกทั้งหลายคนซึ่งขึ้นไปอยู่ที่สูงยังหวนลงมา ทำลายสิ่งอันทรงคุณค่า

ของท้องถิ่นจนกระทั่งกลายเป็นนิสัยอย่างฝังได้ยาก ลูกหลานมาถึงการทำลายคุณค่าชีวิตลูกหลานร่วมแผ่นดินของตัวเอง อีกทั้งยังวกกลับมาถึงลูกหลานส่วนตัวเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

อย่างไรก็ตาม ขณะที่เฝ้ามองเพื่อนร่วมทั้งบรรดาลูกหลานซึ่งไหลเข้าเมืองกันอย่างต่อเนื่องอีกทั้งรวดเร็วยิ่งขึ้น แม้กลุ่มคนที่ขึ้นไปอยู่ด้านบนซึ่งตกลงไปในกระแสน้ำและจมดิ่งลงไปจนแทบมองไม่เห็นอะไร จะใช้วิธีนำเอาอิทธิพลซึ่งเข้ามาครองเมืองอยู่แล้วในรูปโรงงานสารพัดชนิด ออกมาไว้ในท้องถิ่น กลับมองเห็นภาพเหมือน ตามพิฆาตกันจนถึงบ้านและเรือกวานไร่นากันเลยทีเดียว

ได้กล่าวมาแล้วว่า “บรรดาเพื่อนและลูกหลานร่วมแผ่นดินทุกคนคือพื้นฐานพลังทางเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด สำหรับผู้ซึ่งมองเห็นสัจธรรมได้ชัดเจนพอสมควร” ดังนั้นภาพซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นเป็นความจริงว่า มีคนระดับล่างหลงใหลวิ่งขึ้นไปหวังที่จะเกาะระดับบน และกลุ่มคนระดับบนซึ่งจิตสำนึกห่วงพื้นดินขึ้นไปเรื่อยๆ ย่อมขาดความจริงใจที่จะมองด้วยความรู้สึกซึ่ง “เห็นคนเป็นคน” คงเหลือแต่เจตนาที่จะใช้เป็นทาสแรงงานมากกว่า

ถือได้ว่าเป็นบุญอย่างหนึ่งโดยเหตุที่ฉันยังพอจะรู้จักตนเองอยู่บ้างไม่มากนักน้อย แม้ว่าด้านหนึ่งจะสนใจเฝ้าดูบรรดาเพื่อนร่วมแผ่นดินและลูกหลานหลังไหลเข้าเมือง และพบว่าบ้างก็เข้าไปเป็นลูกจ้างตามโรงงาน บ้างก็ต่อไปเป็นทาสแรงงานถึงแผ่นดินคนต่างถิ่น บ้างก็ไปมั่วสุมยาเสพติดจนกระทั่งไปถึงขั้นเป็นอาชญากร แต่ตนเองก็ไม่ได้นั่งดูตายที่จะนำตัวลงไปทำงานสัมผัสกับพื้นดินเพื่อรักษารากฐานสัจธรรมเอาไว้ให้มันคงอยู่ได้ ไม่เช่นนั้นแล้วไม่วันใดก็วันหนึ่งอาจตกลงไปอยู่ในกระแสได้ไม่ยาก

“จากประสบการณ์ชีวิตของตัวเองได้ทำให้ฉันเชื่อหลักธรรมชาติอย่างชัดเจน โดยที่รู้ว่าฉันไม่ได้เป็นคนเดียวในโลก รวมทั้งทุกสิ่งหาได้เป็นไปเช่นภาพที่พบเห็นทั้งหมด” จึงเชื่อว่าภาพซึ่งตนเห็นย่อมมีเพื่อน ๆ ส่วนหนึ่งมองเห็นได้ และน่าจะมีบางคนสามารถเห็นได้ลึกซึ้งกว่าฉันด้วย แต่ผู้ที่เห็นจริงแล้วย่อมเข้าใจจึงมองด้วยความรู้สึกเมตตามากกว่ามุ่งจับผิด จากอีกมุมหนึ่งฉันมักใช้เวลาว่างนั่งเขียนบทความซึ่งแทรกไว้ด้วยแง่คิดที่มุ่งสู่สัจธรรมเป็นเป้าหมาย โดยจับจากเรื่องราวต่างๆ ซึ่งอยู่ในชีวิตประจำวัน ดังเช่นที่ผู้ใหญ่บางคนเคยกล่าวชี้แนะลูกหลานว่า “จงเริ่มต้นจากสิ่งซึ่งอยู่ใกล้ตัวตัวเองไปก่อน” ซึ่งจริงๆ แล้วก็คือการฝึกฝนตัวเองให้พร้อมอยู่เสมออย่างไม่ประมาท

หลังจากปัญหาเศรษฐกิจตึงเครียดมากขึ้น ซึ่งแน่นอนที่สุด “ชีวิตคนซึ่งในกรุงย่อมได้รับผลกระทบรุนแรงมากกว่า” วันหนึ่งมีคนถามฉันว่า “ขณะนี้ปัญหาเศรษฐกิจจืดจางมากขึ้นจนแทบจะไปไม่รอด จึงคิดหันมาปลูกผักสวนครัวใช้เองภายในบ้านโดยไม่ต้องไปจับจ่ายใช้เงินที่ไหน จึงขอยกถามว่าจะปลูกอะไรดี ?” ตนจึงตอบไปว่า “อะไรก็ได้ที่อยู่ใกล้ๆ ตัวและต้องการใช้ในชีวิตประจำวัน” เช่น โหระพา กะเพรา พริก มะเขือ และผักพื้นบ้าน นอกจากไม่ต้องไปหาซื้อแล้วยังไม่ต้องห่วงสารพิษด้วย ยิ่งปลูกกับมือตัวเองย่อมมีความภูมิใจและ

เป็นแบบอย่างให้ลูกหลานรักบ้านมากขึ้น

ถัดมาอีกช่วงหนึ่งฉันได้ทราบว่า มีการปลดคนงานซึ่งทำงานอยู่ในโรงงาน รวมทั้งบริษัทห้างร้านออกเป็นเรือนพันเรือนหมื่น หากจะว่าสงสารก็สงสาร หากจะว่าดีใจก็ดีใจด้วย เพราะลูกหลานเหล่านี้ เติบโตออกจากสิ่งซึ่งเคยเป็นพื้นฐานจริงของชีวิตตัวเองมาแล้วอย่างไม่มีใครจะรังไว้อยู่ แทนที่จะฝากรากฐานไว้กับพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดสายเลือดแท้ๆ ของตัวเอง กลับนำชีวิตไปฝากไว้กับคนอื่นเสมือน “คนเดินหลงทาง โดยที่เชื่อว่า นี่คือนิเวศที่ถูกต้องสำหรับพวกฉัน และหันมามองบรรพบุรุษด้วยความรู้สึกถูกกักอยู่ในใจอีกด้วย”

ใคร่อนุญาตอัญเชิญพระราชนิพนธ์ของในหลวงรัชกาลที่ ๖ มาเสนอให้พิจารณา โดยที่คิดว่าน่าจะให้สติได้บ้างไม่มากนักน้อย สำหรับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ใครมาเป็นเจ้าเข้าครอง

คงจะต้องบังคับขับไล่

เคี้ยวเชืดยื่นคำรำไป

ตามวิสัยเชิงเช่นผู้เป็นนาย

เขาจะเห็นแก่หน้าคำซื้อ

จะนับถือพงศ์พันธุ์นั้นอย่าหมาย

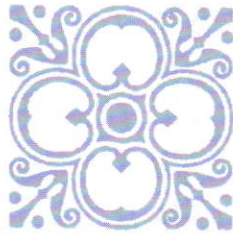
ไหนจะต้องเหนื่อยยากลำบากกาย

ไหนจะอายุทั่วทั้งโลกา

สัจธรรมซึ่งพบได้ในขณะนี้ก็คือ เมื่อภาวะเศรษฐกิจมาถึงจุดซึ่งเขาจะต้องสูญเสียผลประโยชน์ สิ่งซึ่งสะท้อนความจริงออกมาปรากฏชัดก็คือ “มีข้ออ้างต่างๆ นานาที่จะต้องปฏิบัติในลักษณะซึ่งคนแต่ก่อนเรียกกันว่า ตัดหางปล่อยวัด” มีเสียงสะท้อนออกมาทำให้ทราบได้ว่า “หลายคนมุ่งกลับบ้านไปเริ่มต้นทำเกษตรใหม่”

ภาพรวมทั้งหมดมันสอนให้ฉันมีโอกาสเรียนรู้ และเชื่อมั่นในสัจธรรมชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าเก่า และคิดว่าพึงอยู่ในใจว่า “กลับบ้านเราเถิดลูกรัก พ่อและแม่รวมทั้ง

ญาติพี่น้องตั้งตารอเจ้ามานานแล้ว ด้วยความเชื่อมั่นในสัจธรรม ทำให้หวังว่าสักวันหนึ่งไม่ว่าจะเร็วหรือช้า เจ้า จะต้องหวนกลับมาสู่บรรยากาศอันอบอุ่นของแผ่นดินผืนนี้ ด้วยความรู้สึกว่า มันคือสมบัติของเจ้าเอง อย่างแน่นอน และคงจะได้รับบทเรียนอันล้ำลึกด้วยคุณค่ากลับมาด้วย”

ธรรมจักรเป็นครูชีวิตที่สอนสัจธรรมอย่างสำคัญ

ลูกหลานที่รักทุกคน ถ้าเจ้ายังคงรำลึกได้ถึงคุณค่าของแผ่นดินซึ่งเป็นมาตาปิตุภูมิของตนเอง และได้ยินเสียงสือที่ส่งผ่านกระแสธรรมชาติของจิตวิญญาณ น่าจะรู้ว่า “แต่ละคนล้วนทำหน้าที่เป็นพื้นฐานพลังทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกันทั้งสิ้น ยิ่งชีวิตซึ่งอยู่ในระดับพื้นดินรวมทั้งที่เกิดตามมาภายหลังน่าจะได้รับความสำคัญมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นด้านซึ่งทำหน้าที่รองรับชีวิตของทุกคนตั้งแต่ระดับบนลงมา รวมทั้งเป็นอนาคตด้วย”

หากมองเห็นประเด็นนี้ได้ถึงความจริงย่อมรู้เองว่า การที่เจ้าแต่ละคนให้ความสนใจรักษาความเป็นตัวของตัวเองไว้อย่างมั่นคง ร่วมกับผู้อื่นซึ่งมีความเป็นใหญ่ใหญ่โดยให้ออกาสลูกหลานรวมทั้งผู้ซึ่งชีวิตอยู่ในระดับรองลงมาถึงระดับล่าง มีโอกาสรียนรู้อย่างอิสระจากการปฏิบัติงานโดยไม่ฉกฉวยโอกาสใช้อำนาจบังคับหรือนำเอาวัตถุมาล่อหลอกถึงบ้านจนไม่อาจควบคุมสติได้ เจ้าคงไม่ต้องวิ่งออกไปเที่ยวได้หาสิ่งซึ่งมีรากฐานอยู่นอกตัวนอกใจ และยังเลยไปถึงต่างถิ่น แถมยังลากจูงกันไปมากขึ้น เพราะใจตกเป็นเหยื่อ จนกระทั่งนำตัวเองเข้าไปสู่ท่ามกลางกลุ่มคนที่ขาดความจริงใจโดยไม่รู้สึกตัว

ดังนั้น จากผลดังกล่าวจึงทำให้เศรษฐกิจจำต้องทรุดหนักยิ่งขึ้น เนื่องจากพื้นฐานซึ่งเป็นของเราทุกคน

เกิดช่องว่างกว้างขึ้นเรื่อย ๆ โดยเหตุที่คนในสวนนี้หนีหายไปรับใช้ผลประโยชน์ของคนอื่น ในที่สุดโครงสร้างที่แท้จริงย่อมมาถึงจุดซึ่งทนอยู่ยากยิ่งขึ้น ดังนั้นพอมิทธิพลภายนอกซึ่งขาดความจริงใจเข้ามากระทบย่อมทำให้ทุกสิ่งซึ่งเคยสานถึงกันจำต้องพังลง ในที่สุด ทำให้คนระดับรองลงมาถึงระดับล่างจำต้องบาดเจ็บล้มตายเป็นธรรมดา

“บรรดาเพื่อนๆ และลูกหลานฉันทุกคนซึ่งพอจะรู้สึกได้แล้ว” เธอคงจะจดจำเข้าไปในส่วนลึกของหัวใจและถือเป็นบทเรียนครั้งสำคัญอีกช่วงหนึ่ง โดยสัจธรรมคนในระดับล่างๆ รวมทั้งผู้ซึ่งมุ่งมั่นทำงานโดยไม่ใช้ออกาสแสวงประโยชน์ส่วนตนย่อมรู้สึกตัวได้ก่อนเป็นธรรมดา

แม้ส่วนซึ่งอยู่สูงขึ้นไปอีกทั้งมีโอกาสเหนือคนอื่นจะไม่แสดงให้เห็นว่าตนรู้สึกได้ถึงความจริง จึงยังคงมีแนวคิดในการแก้ไขปัญหามุ่งไปยังเงินและวัตถุโดยถือคนต่างสายเลือดเป็นเป้าหมายต่อไปอีกอย่างหยุดได้ยาก ทำให้ฉันคิดว่าเธอโชคดีมากที่ไม่จมลงไปมากกว่านี้ อีกทั้งยังหวนกลับมาสู่อ้อมอกของมาตาปิตุภูมิของแต่ละคน

ฉันไม่ขอกล่าวว่า ผืนแผ่นดินซึ่งเปรียบเสมือนพ่อแม่ที่แท้จริงของเธอทั้งหลายพูดไม่ได้ แต่กลับคิดว่า “กำลังพูดภาษาซึ่งสื่อถึงรากฐานจิตใจโดยไม่ต้องใช้ปาก” และคงรู้สึกอบอุ่นโดยที่ลูกหลานเริ่มหวนกลับมาพร้อมด้วยบทเรียนซึ่งหาได้ยาก แม้เธออาจต้องมาเริ่มต้นชีวิตใหม่ดังที่หลายคนกล่าวว่า “เริ่มจากศูนย์” แต่สิ่งที่สำคัญกว่าน่าจะได้แก่ “ความหวังที่ชัดเจนของชีวิต” แม้จะต้องจับจอบจับเสียมพินดินจากมือเปล่า ฉันเคยได้ยินคนแต่ก่อนพูดเป็นสัจธรรมฝากไว้ว่า “การพรวนดินคือปุ๋ยของคนจน” ซึ่งจริงๆ แล้วคงไม่เพียงคนจนเท่านั้น ถ้าเข้าใจได้ลึกซึ้ง

พ่อแม่ของเธอก็คงจะได้ฟังพาอาศัย โดยที่หวัง
ได้ว่า ลูกหลานซึ่งได้รับบทเรียนมาแล้วคงจะช่วยอุ้มชูชีวิต
ซึ่งในอดีตความมีชีวิตชีวาและความชุ่มฉ่ำภายในเนื้อ
หาได้ถูกทำลายไปเพราะสารเคมีซึ่งชนต่างถิ่นนำเข้ามา
มอมเมา อีกทั้งยังปล้นเอาทรัพย์สินอันมีค่าซึ่งเก็บ
สะสมมาเป็นเวลานาน ผ่านผลิตผลอันเกิดจากน้ำพัก
น้ำแรงของเธอทั้งหลายโดยใช้คนถิ่นเดียวกันซึ่งอยู่
ระดับบนๆ เป็นเครื่องมือ

แม้คนด้านบนจะต้องยังคงเป็นไปตามกระแสอีก
ทั้งมีข้ออ้างต่างๆ นานาประการ หากเข้าใจได้คงถือเป็น
ธรรมชาติจึงไม่ถือสาและไม่ควรนำมาติดใจอะไรให้มาก

เกินเหตุและผล ส่วนตัวเธอเองซึ่ง ประสบการณ์ครั้งนี้
จะสอนให้รู้ว่า “การพึ่งพาตนเองอยู่บนรากฐานของการ
รู้เหตุรู้ผล และลงมือปฏิบัติจากตัวเองซึ่งธรรมชาติได้
มอบมาให้แล้วอย่างดีที่สุด” คือหลักธรรมซึ่งฉันเชื่อมั่น
ว่าสามารถแก้ปัญหาได้ทุกเรื่อง โดยที่เชื่อว่า “ไม่มีใคร
ฝืนหลักธรรมไปได้แม้แต่คนเดียว” จึงขอให้เธอทั้งหลาย
ซึ่งได้รับบทเรียนแล้วและรู้ความจริงแล้ว จงใช้โอกาส
นี้อาจมีเหตุผลด้วยเถิด “แล้วจะรู้ถึงคุณค่าของวิกฤต-
การณ์เศรษฐกิจเห็นความเลวร้าย”

“ฉันไม่คิดว่าจะต้องสอนให้เธออดทนทำ” หาก
เธอรู้จักสำรวจตัวเองว่า “สิ่งซึ่งกำลังจะทำนั้นเกิดจาก
ความจริงใจหรือเปล่า” ถ้าเห็นคำตอบ ณ จุดนี้ได้ชัดเจน
การลงมือทำย่อมมีความสุข แม้อาจเกิดปัญหาหนักแค้น
ไหน กลับเห็นเป็นเรื่องธรรมดา จึงไม่ท้อถอย คงมีแต่
การกอบโกยความรู้อันมีคุณค่าไว้ให้มีผลสานต่อไปได้
เรื่อยๆ

หลังจากกล่าวมาถึงจุดนี้คงสรุปได้ว่า การที่เธอ
หวนกลับมาอยู่ภายในอ้อมอกแผ่นดินถิ่นเกิดของ
ตัวเองประสบการณ์ที่ผ่านมาน่าจะช่วยให้เกิดจิตใต้สำนึก
ซึ่งมองเห็นคุณค่าของผืนแผ่นดินอันมีแต่ละคนร่วมกัน
เป็นเจ้าของด้วยความรู้สึกรับผิดชอบลึกซึ้งกว่าเก่าแม้ใคร
จะมาแนะนำให้ปลูกพืชชนิดนั้นชนิดนี้ซึ่งจะมีตลาด และ
ใส่ปุ๋ยชนิดนั้นชนิดนี้ซึ่งดินไม้จะงาม ผลผลิตจะสูงและจะ
ขายได้ ขอให้หวนกลับไปพิจารณาอดีตว่า ไม่เพราะ
กระแสเหล่านี้หรือที่ทำให้ตนเคยตกเป็นเหยื่อมาแล้วใน
อดีต จนต้องมีหนี้สินล้นพ้นตัว แล้วในที่สุดก็ถูกกลืนเข้า
เมืองเพื่อนำไปฆ่าทิ้ง ทำให้หวนกลับมาคิดถึงความอบอุ่น
ที่บ้านซึ่งมีพ่อแม่สอนให้เรียนรู้ความจริงของชีวิตอย่าง
ลึกซึ้งโดยไม่ต้องเจ็บช้ำน้ำใจ

ฉันขอให้เธอทุกคนที่เห็นจริงแล้วและรู้แล้ว จง
มุ่งมั่นรักษาตนเองให้มั่นคงอยู่กับเหตุและผล และแน่วแน่
อยู่กับความซื่อสัตย์ต่อตนเองตลอดไปโดยไม่ประมาท
เพื่อจะได้มีโอกาสพบสิ่งอันเป็นมงคลแก่ชีวิตอนาคตยิ่งๆ
ขึ้นไป ส่วนคนด้านบนถ้าดีก็ดีแก่ตัวเขาเอง ถ้าไม่ดีก็คง
ไม่มีใครจะไปช่วยอะไรได้ เราต่างหากซึ่งอยู่ด้านล่างถ้า
ทำดีซึ่งร้อยจิตใจเข้าหากันอย่างเป็นธรรมชาติ หาก
กว้างขวางยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ย่อมช่วยให้ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลง
ไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้นด้วยตัวของมันเอง อีกทั้งมีโอกาส
เติบโตขึ้นไปสู่ด้านบนเป็นสังขารด้วย

นาฏศิลป์พัฒนา

ปัญญา นิตยสาร

รำกลองยาว หรือ เถิดเทิง

การพัฒนานาฏศิลป์ คือการปรับปรุง ประดิษฐ์ คิดค้น และเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดนาฏศิลป์ชุดใหม่ๆ ที่น่าดูน่าชม หรือบางทีก็ปรับปรุงจากการละเล่นพื้นบ้าน พื้นเมืองทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทย ปัจจุบันนี้ผู้ที่คลุกคลีอยู่ในวงการนาฏศิลป์ไทย ไม่ว่าจะเป็นครูบาอาจารย์ ผู้แสดง ผู้ร่วมงาน ตลอดจนผู้ชม คงจะได้เห็นแล้วว่าทุกหน่วยงานทางด้านนาฏศิลป์ทั้งของทางราชการและเอกชน ได้ประดิษฐ์คิดค้นระบำ รำฟ้อนชุดใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอีกมากมาย นับเป็นการพัฒนารูปแบบนาฏศิลป์ไทยยุคนี้

การพัฒนานาฏศิลป์ที่เป็นแบบพื้นบ้านพื้นเมือง เช่น รำวง ซึ่งพัฒนามาจากรำโทนที่ชาวบ้านร้องและรำเล่นในยามค่ำคืนเพื่อความสนุกสนาน แต่ก่อนนี้การร้องและการรำไม่เป็นระเบียบแบบแผนเท่าที่ควร เมื่อทางราชการแต่งเนื้อร้องทำนองเพลงและประดิษฐ์ทำรำให้เหมาะกับบทร้องทำนองเพลง โดยกำหนดว่าเพลงนั้นจะต้องรำทำนอง และเพลงนี้จะต้องรำทำนอง การแต่งกายที่เคยแต่งตามสบายก็จัดระเบียบเสียใหม่ให้เป็นการแต่งกายตามแบบแผนสวยงาม แล้วกำหนดชื่อการเล่นรำโทนเสียใหม่ว่า รำวง จัดเป็นชุดนาฏศิลป์นำออกแสดงแพร่หลายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ นาฏศิลป์

พัฒนาอีกอย่างหนึ่ง คือ เกิดเท็ง
กลองยาวเป็นการเล่นประกอบ
กายไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย
อยู่โพธิ์ เป็นหัวหน้ากองการ
เกิดเท็งมาจัดลีลาท่ารำขึ้นใหม่
ที่สะพายกลองยาวตีและรำคู่

แต่ก่อนการเล่นเกิดเท็งหรือ
ขบวนแห่ต่างๆ ไป การแต่ง
กรมศิลปากร (ในสมัยนายธนิต
สังคีต) เป็นผู้คิดนำเอาการเล่น
ให้มีผู้รำฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย
กับฝ่ายหญิง โดยมีผู้ตีกลอง

ยาวและเครื่องประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ และโหม่ง ยืนเป็นแถวอยู่ทางด้านหลัง
การเล่นเกิดเท็งที่ปรับปรุงขึ้นนี้ เมื่อเคลื่อนขบวนออกมาจากหลังเวทีแล้ว ก็เล่นเป็นที่
อยู่บนเวทีโดยไม่ต้องเดินไปรำไปเหมือนกับที่เคยเล่นในขบวนแห่ ถ้าการแสดงบนเวที
นั้นมีมานับได้ ก็ให้ผู้แสดงยืนอยู่บนเวทีตามที่ของตน เมื่อโห่ ๓ ครั้งแล้ว จึงเปิด
ม่านและเริ่มการเล่นตั้งแต่ต้นจนจบชุดในที่นั้น นอกจากจะปรับปรุงลีลาท่ารำและ
ระเบียบการเล่นเกิดเท็งแล้ว กรมศิลปากรยังได้ประดิษฐ์เครื่องแต่งกายเสียใหม่ให้เป็น
แบบไทย แต่ก่อนผู้เล่นกลองยาวมักแต่งกายเลียนแบบพม่าคือถุงผ้าโสร่งและโพกศีรษะ

การที่ผู้เล่นกลองยาวหรือเกิดเท็งแต่งกายแบบพม่าเพราะเชื่อกันว่า พม่าเป็นผู้
นำเอาการเล่นเกิดเท็งเข้ามาเผยแพร่ในเมืองไทยในสมัยกรุงธนบุรี แต่ท่านผู้รู้บางท่าน
เล่าว่ากลองยาวเพิ่งจะมีเข้ามาในเมืองไทยสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยชาวพม่าพวก
หนึ่งนำวิธีเล่นกลองยาวเข้ามาเผยแพร่ คนไทยเราออกจะพอใจอยู่มีใช้น้อย ถึงกับนำไป
แต่งเป็นบทร้องตอนยกทัพพม่าในการแสดงละครเรื่องพระอภัยมณี ตอนศึกเก้าทัพ ดัง
บทร้องที่ว่า

“ทุงเล ทุงเล	ที่นี่จะแห่พม่าใหม่
ดกมาเมืองไทย	มาเป็นผู้ใหญ่ตีกลองยาว
ตีว่องตีไวตีได้จังหวะ	ที่นี่จะกะเป็นเพลงกราว
เลื่องชื่อลือฉาว	ตีกลองยาวสลัดไค”

เครื่องแต่งตัวชุดเกิดเท็งที่กรมศิลปากรปรับปรุงขึ้นจนเป็นแบบอย่างมาถึงทุก
วันนี้คือ ฝ่ายชายนุ่งกางเกงขาวครึ่งแข้ง ปลายขามีลายแบบสนับเพลา สวมเสื้อคอ
กลมแขนสั้นสีเดียวกับกางเกง มีผ้าโพกศีรษะ (แบบลิลเกลูกบท มิใช่โพกคลุมศีรษะแบบพม่า)
และผ้าคาดพุง ผู้ที่ตีเครื่องประกอบจังหวะแต่งกายสีเดียวกันเหมือนกันทุกคน แต่ผู้ที่ตี
กลองรำซึ่งจะมีจำนวน ๒ คน หรือ ๔ คน ก็ได้ จะแต่งกายอีกสีหนึ่งไม่เหมือนกับผู้ที่
ตีเครื่องประกอบจังหวะ ฝ่ายหญิงนุ่งผ้าจีบหน้านางกรอมเท้า สวมเสื้อแขนกระบอก ห่ม
ผ้าสไบทับนอกเสื้อ สวมสร้อยตัว และคาดเข็มขัดทับนอกเสื้อ การเล่นเกิดเท็งจึงกลายเป็น
นาฏศิลป์ไทยอีกชุดหนึ่ง ที่ชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมชมชอบกันมาก เมื่อ
ครั้งที่ไทยส่งคณะนาฏศิลป์ไปแสดง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน นั้น ศิลปินไทยได้ไปฝึก

สอนการเล่นเถิดเทิงให้แก่ศิลปินจีน ทำให้คณะนาฏศิลป์จากสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เดินทางมาแสดงในประเทศไทยปีต่อๆ มา สามารถแสดงชุดเถิดเทิงอวดคนไทยได้เป็นอย่างดี

การพัฒนาของศิลปะพื้นบ้านพื้นเมืองนั้น ท่านผู้รู้หลายท่านเคยกล่าวว่าในปัจจุบันนี้ ศิลปะการละเล่นพื้นเมืองกำลังจะถูกทำลาย เพราะมีผู้นำมาแสดงแบบพัฒนาให้ผิดแผกแตกต่างไปจากของเดิม เช่น ประดิษฐ์เครื่องแต่งกายให้สวยงามกว่าเดิม รวมทั้งลีลาท่าทางก็ประดิษฐ์ขึ้นจนเรียกได้ว่าท่าทางการละเล่นพื้นเมืองของเดิม กลายเป็นท่านาฏศิลป์ไปหมด การละเล่นพื้นเมืองชุดที่กล่าวถึงนี้คือ เต้นรำกำเคียว เกี่ยวกับการเล่นเต้นรำกำเคียวนี้ ท่านผู้หมึงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา เคยกล่าวกับผู้เขียนว่า

“ดิฉันเคยดูเต้นรำกำเคียวหลายครั้ง ทั้งที่กรมศิลปากรแสดงและโรงเรียนต่างๆ แสดง ก็เห็นว่าท่าทางการเต้นการรำออกจะค่อนข้างประณีตไปหน่อย ผิดกับของเดิมที่เป็นลักษณะการเล่นแบบชาวบ้าน เรื่องนี้ดิฉันก็คิดว่าไม่สู้กระไรนัก เพราะเป็นธรรมชาติของศิลปินเมื่อจะรำจะร้องอะไรก็อยากให้สวยงาม เวลาเล่นเต้นกำรำเคียวเลยออกจะเพิ่มความประณีตในท่าทางไปสักหน่อยที่นี่เรื่องเสื้อผ้าที่สวมใส่ที่ท่านดำหนิว่าผิดจากของเดิมดิฉันก็ไม่เห็นว่าจะขัดแย้งตรงไหน ผู้ชายก็คงยังนุ่งกางเกงขาก๊วย สวมเสื้อม่อฮ่อมสีน้ำเงินแบบชาวนา มีผ้าคาดพุง สวมหมวกสาน ผู้หญิงก็นุ่งผ้าโจงกระเบนสีดำ สวมเสื้อคอปิดแขนยาวสีน้ำเงินและสวมขอบ คุณบัญญัติว่ามันผิดจากเครื่องแต่งกายของเดิมที่ตรงไหนคะ”

ผู้เขียนก็เรียนให้ท่านผู้หมึงสมโรจน์ทราบว่

“เขาว่าผิดตรงที่เป็นเครื่องแต่งกายที่รัดเรียบดูสะอาดตา ไม่มีกลิ่นโคลนและรอยต่างตำผิดกับเครื่องแต่งกายของชาวนาที่แต่งตามสบายเวลาเล่นเต้นกำรำเคียวกลางทุ่งนา”

ท่านผู้หมึงสมโรจน์จึงชี้แจงข้อข้องใจของผู้ที่เคยดำหนิการแสดงชุดเต้นรำกำเคียวตามที่ผู้เขียนเรียนให้ท่านฟังว่า

“เรื่องนี้เราจะเอาไปเปรียบเทียบกันไม่ได้หรอก เพราะการที่ชาวไร่ชาวนาเล่นเต้นกำรำเคียวกันกลางทุ่งนานั้น เขาเล่นเพื่อความสนุกสนานผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าในการทำงาน เขาแต่งตัวชุดไหนมาก็เล่นกันอย่างนั้น ทีนี้เมื่อผู้ท่ไปฝึกหัดจดจำการเล่นเต้นกำรำเคียวนำมาเล่นต่อ เป็นการนำไปเล่นบนเวที เพื่อความบันเทิงของผู้ชม จัดเป็นชุดนาฏศิลป์ไทยชุดหนึ่งจึงจำเป็นต้องแต่งกายให้เป็นระเบียบเหมือนๆ กัน แต่สีสัันและแบบของเครื่องแต่งตัวก็ยังคงเป็นแบบชาวนาอยู่นั่นเอง และที่แลดูสะอาดสะอ้านไม่มีกลิ่นโคลนติดอยู่ แบบเสื้อผ้าชาวนาจริงๆ ก็เพราะเรานำมาแสดงให้คนดูไม่ใช่เล่นกันเองในหมู่ชาวนาด้วยกัน”

นั่นเป็นข้อคิดเห็นของท่านผู้หมึงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา เกี่ยวกับการ

พัฒนาของการเล่นเดินกำรำ
ศิลป์ไทยอีกชุดหนึ่งที่นิยม
นอกจากนี้การเล่นที่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็
เอาเซิ้งกระติบข้าวและเซิ้งสวิง
ชื่อใหม่ว่า “เซิ้งอีสาน” หรือ
เซิ้งกระติบข้าวและเซิ้งสวิงรวมกัน

เคียว ที่บัดนี้กลายมาเป็นนาฏ-
แสดงกันอย่างแพร่หลาย
เรียกว่าเซิ้ง ของชาวไทยทาง
พัฒนาขึ้นมาก กรมศิลปากรนำ
มาแสดงรวมๆ กัน แล้วเรียก
“เซิ้งสัมพันธ์” ทำเซิ้งก็มีทั้ง

ทางด้านระบำก็พัฒนาขึ้น ปัจจุบันนี้มีผู้คิดระบำชุดใหม่ๆ ขึ้นมากมายหลายสิบชุด
เช่น นำเอาท่าทางการเก็บใบชาของพวกชาวเขามาคิดทำเป็นระบำเก็บใบชา นำเอาท่าทาง
การตีฉิ่ง ตีกรับ มาประดิษฐ์เป็นระบำฉิ่ง ระบำกรับ นอกจากนี้ยังนำเอาลีลาการทำงาน
ในกิจการเกี่ยวกับอาชีพมาทำเป็นระบำชุดต่างๆ เช่น ระบำปั้นหม้อ ระบำปั้นดินสอพอง
ระบำตุ๊กตาชาววัง เป็นต้น

แม้แต่การแสดงโขน ละครก็พัฒนาขึ้น กล่าวคือ การแสดงโขนในสมัยโบราณ
คืนหนึ่งๆ จะแสดงเพียงตอนเดียว การแสดงแต่ละครั้งจะดำเนินเรื่องราวติดต่อกันไป
โดยไม่ตัดตอน แต่ปัจจุบันนี้การแสดงโขนพัฒนาขึ้น เพื่อให้รวดเร็วทันใจผู้ชม โดยนำ
เอาการแสดงหลายๆ ตอนหรือนำประวัติตัวเอกๆ ในเรื่องรามเกียรติ์ตัวใดตัวหนึ่งมาจัด
ทำเป็นบทโขนแสดงต่อเนื่องกันไป เช่น ชุดพาลีสอนน้อง พิเภกสวามิภักดิ์ และหนุมาน
ชาญสมร เป็นต้น ทำให้ผู้ชมได้ทราบประวัติตัวเอกๆ ในเรื่องรามเกียรติ์ ตามแบบของ
การแสดงโขน

ส่วนการพัฒนาทางด้านละครก็เช่นเดียวกับโขน สมัยนี้การจัดทำบทละครจะนำ
เอาเรื่องราวของตัวเอกในเรื่องตัวใดตัวหนึ่งมาจัดทำเป็นบทแสดงติดต่อกันไปในเวลา
ประมาณ ๒ ชั่วโมงเศษ เช่น ละครพันทาง เรื่องราชาธิราช ตอนสัจจะสมิงนครอินทร์
 เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรับปรุงการแต่งกายของตัวละคร เช่น ละครในเรื่องอิเหนา ผู้
แสดงต้องแต่งกายแบบยืนเครื่อง แต่ปัจจุบันนี้การแสดงละครเรื่องอิเหนาในบางครั้ง
เปลี่ยนไปแต่งกายแบบชาวและใช้ปีพาทย์ชาวบรรเลงประกอบการแสดง นับเป็นการ
พัฒนาอีกแบบหนึ่งของการแสดงละคร

นาฏศิลป์จะต้องพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ ตามความเจริญของอารยธรรม และศิลปิน
ยุคใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดศิลปะการแสดงชุดใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น สิ่งใดที่
พัฒนาแสดงว่าสิ่งนั้นยังไม่ตาย เพราะสิ่งที่ตายแล้วย่อมจะต้องหยุดนิ่งอยู่กับที่หรือเสื่อม
สลายไป นาฏศิลป์ไทยยังต้องพัฒนาต่อไป เพราะศิลปินทั้งหลายยังก้าวหน้าและมีชีวิต

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

ที่จำพาจำรู้จัก

(ตอนที่ ๓)

1 ๙ ๗ ๖ ๕ ๔ ๓ ๒ ๑

ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เดินทางมาร่วมกับบรรดานิสิตนักศึกษาทั้งจุฬายและธรรมศาสตร์ กระทำการปฏิญาณตนต่อหน้าพระแก้วมรกตในการเรียกร้องดินแดนคืน ที่หน้ากระทรวงกลาโหม

ต่อมาในวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ ก็มีบรรดาครู นักเรียน ข้าราชการ และพ่อค้าประชาชน การเดินขบวนครั้งนี้ผมจำได้แม่น เพราะร่วมอยู่ในขบวนนี้ด้วย จุดเริ่มต้นขบวนตั้งอยู่ที่หน้าอำเภอบ้านทวาย ตรงหัวมุมถนนสารทอนบางรัก มีชาวไทยฝั่งซ้าย เช่น เขมร ญวน ชาวไทยใหญ่ในบ่อโพลิน เริ่มเดินขบวนเมื่อเวลา ๑๖.๐๐ น. ไปตามถนนเจริญกรุงจนถึงหน้ากระทรวงกลาโหม เมื่อเวลา ๑๙.๐๐ น. แต่ครั้งนี้ ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ดิฉราชการ จึงให้พลตรีหลวงเกรียงศักดิ์พิชิตมาต้อนรับ และนำกล่าวคำปฏิญาณต่อหน้าพระแก้วมรกต เสร็จพิธีแล้วแยกย้ายกันกลับ

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ประเทศไทยได้เกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส มีการเดินขบวนของพี่น้องชาวไทยเรียกร้องดินแดนคืน ในที่สุด

ฝรั่งเศสก็ได้เป็นผู้ริเริ่มก่อวิวาทขึ้นก่อน โดยนำเครื่องบินมาทิ้งระเบิดที่จังหวัดนครพนมเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๓

เมื่ออินโดจีนฝรั่งเศสเปิดสงครามขึ้นก่อน ประเทศไทยเราก็นองความต้องการทันที ในการรบครั้งนี้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้

๑. พล.ต.หลวงพิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดและแม่ทัพบก

๒. พล.ร.ต.หลวงสินธุสงครามชัย เป็นแม่ทัพเรือ

๓. น.อ.หลวงอภัยเทเวศร์ เป็นแม่ทัพอากาศ

๔. พ.อ.หลวงพรหมโยธี เป็นแม่ทัพด้านบูรพา

๕. พ.อ.หลวงเกรียงศักดิ์พิชิต เป็นแม่ทัพด้านอีสาน

ผลของการสู้รบในครั้งนี้ กองทัพพายัพได้แคว้นหลวงพระบางฝั่งขวา ห้วยทรายตรงข้ามเชียงแสน กองทัพอีสาน กองพลอุบลยัตได้แคว้นจำปาศักดิ์ กองพลสุรินทร์ยัตได้สำโรงและจกัลทางจังหวัดเสียมราฐ กองทัพบูรพายัตได้พื้นที่ตะวันตกศรีโสภณ กองพลจันทบุรียัตได้บ้านกุ่มเรียง และบ้านห้วยเขมรบ่อโพลิน

การรบทางด้านทะเล กองทัพเรือได้ปะทะกับกองเรือรบฝรั่งเศส ซึ่งพยายามที่จะรุกล้ำน่านน้ำเข้ามาที่สำคัญ โดยส่งเรือลาดตระเวน “ลามอตต์ปิเกต์” ระวางขับน้ำ ๙.๓๕๐ ตัน มาที่เกาะช้างเมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งทางฝ่ายเรามีกำลังน้อยกว่า จึงต้องสูญเสียเรือตอร์ปิโดไปถึง ๒ ลำคือ “ร.ล.ชลบุรี กับ ร.ล.สงขลา” ส่วนร.ล.ธนบุรี ระวางขับน้ำ ๒.๒๐๐ ตัน ได้ปฏิบัติการสู้รบต่อต้านการรุกราน จนเรือได้รับความเสียหาย เพราะถูกเรือรบข้าศึกเข้ารุมล้อมถึง ๗ ลำ จนผู้บังคับการเรือ นาวาตรีหลวงพร้อม วีระพันธ์ เสียชีวิตบนเรือทันที การรบครั้งนี้เรียกว่า “ยุทธนาวีที่เกาะช้าง”

ส่วนทางด้านกองทัพอากาศก็มีชัยเหนือฝรั่งเศส โดยได้ทำลายสถานที่สำคัญๆ หลายแห่ง นอกจากนี้ตลอดเวลาในการรบทหารไทยสามารถยึดธงไชยเฉลิมพล พร้อมทั้งเหรียญครีวเดอร์ดอร์และเหรียญตรามังกร ๑ ธง รถถังได้ ๕ คัน เครื่องบิน ๑ เครื่อง กับเชลยศึกชาวฝรั่งเศสแท้ๆ ๕๕ คน ชาตินอื่นๆ อีก ๑๒๒ คน

สงครามการสู้รบระหว่างไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส ได้ยุติลงเมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. โดยรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นผู้เสนอขอทำการไกล่เกลี่ย ซึ่งรัฐบาลไทยและฝรั่งเศสยอมรับ โดยให้แต่ละรัฐบาลตั้งผู้แทนขึ้นทั้งสองคณะเพื่อทำการเจรจาพักรบ บนเรือลาดตระเวน “นาโดริ” ของญี่ปุ่นที่จอดอยู่ในแม่น้ำโขงตอน

ในการรบครั้งนี้เราได้วีรบุรุษเพิ่มขึ้นอีกหลายท่าน และพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ยังดำรงยศเป็นพลตรีหลวงพิบูลสงครามอยู่ในขณะนั้น ประชาชนมีความเลื่อมใสศรัทธาท่านเยี่ยงวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ ครั้นต่อมาวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือเสนอคณะผู้สำเร็จราชการขอพระราชทานเลื่อนยศขึ้นเป็น “พลเอก” ทั้ง ๓ เหล่า แต่ยังมีได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ลงมา

ครั้นถึงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ก็ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พลตรีหลวงพิบูลสงครามเป็น “จอมพล” โดยไม่ต้องผ่านยศ “พลโท พลเอก” ไปเป็น “จอมพล” เลยทีเดียว

ผมได้บรรยายความสงครามไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นขบวนความไปเรียบร้อยแล้ว

ทั้งนี้เพื่อให้ท่านผู้อ่านไขว่คว้าในการดำเนินเรื่อง แทนที่จะย้อนกลับไปกลับมา ผมเลยขอว่าเป็นตอนๆ ไปดีกว่า ท่านผู้มีเกียรติจะได้ฟังหรือได้อ่านง่ายขึ้น ดังที่ผมจะกล่าวเป็นหัวข้อๆ ให้ท่านทราบอย่างละเอียดถี่ถ้วนครับ

ข้อแรก...ในระหว่างกรณีพิพาทไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศสเริ่มต้นนั้น ชพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลจึงสั่งให้มีการพรางไฟทั่วกรุงเทพฯ และจังหวัดที่ติดกับชายแดนทางฝั่งโขง ตอนนี้มีประกาศรับอาสาสมัคร ใครมีปืนพกก็ไปสมัครได้ที่อำเภอ มีหน้าที่คอยระวังแสงไฟที่บ้านไหนไม่พราง หรือคอยจับแนวที่ ๕ เพื่อนผมหลายคนที่อยู่บ้านแถวเดียวกันก็พากันไปสมัคร เหลือแต่ผมคนเดียวเพราะว่าไม่มีปืนพก

ครั้งพรางไฟไปนานวันเช้าชาวบ้านก็เหงา พอดตกกลางคืนหรือก็มีดด้วยการพรางไฟ ทำให้เงียบเหงาไปทั้งเมือง ตอนนั้นแหละจึงเกิดการ “รำโทน” ขึ้นเพื่อคลายความเหงา มีกันทั่วทุกหัวระแหง โดยมากจะไปจัดกันตามลานวัด ที่แถวสี่พระยาหลังวัดแก้วแจ่มฟ้าบ้านผม ก็จะไปจัดกันที่ลานวัดแก้วแจ่มฟ้าบ้าง ลานวัดตะเคียนบ้าง แล้วแต่โอกาสจะอำนวย

การเล่น “รำโทน” นี้ไม่ทราบว่ามีใครเป็นคนนำมาเล่นก่อน เพราะมันมีพร้อมๆ กันหมด เครื่องดนตรีประกอบ “รำโทน” ก็มีโทนใบใหญ่ทำด้วยดิน ชิงหนังควายหนึ่งใบ ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง แล้วก็มีผู้ขับร้องเพลง เพลงที่ใช้ร้องสมัยนั้นก็มี เช่น

ไอ้ขอมาลี...คนดีของพี่ก็มา	สวยจริงหนาเวลาค่ำคืน
สวยจริงหนาเวลาค่ำคืน	
ไอ้จันทร์ไปไหน...ทำไมจึงไม่ส่องแสง	เดือนมาแผ่แสงสว่าง
เมฆน้อยลอยมาบัง	เมฆน้อยลอยมาบัง... ฯลฯ
	หรืออย่างเพลงต่อไปนี่คือ
หล่อจริงนะดารา	งามตาจริงแม่สาวเอ๋ย
วันนี้ฉันมีความสุข	สนุกรื่นเริงหัวใจ
ที่นี่เป็นแดนสวรรค์	เธอกับฉันมาเล่นคองก้า (ซ้า) ฯลฯ
	หรืออย่างเพลงต่อไปนี่คือ
ใกล้เข้าไปอีกนิด	ซิดๆ เข้าไปอีกหน่อย
สวรรค์น้อยๆ	อยู่ในวงฟ่อนรำ
รูปหล่อเขาเชิญมาเล่น	เนื้อเย็นขอเชิญมารำ
มองมานัยน์ตาหวานฉ่ำ (ซ้า)	มะ...มารำกับพี่นี้เอ๋ย... ฯลฯ
	หรืออย่างเพลงต่อไปนี่คือ
ตามองตา..	สายตามาจ้องมองกัน รู้สึกเสียวซ่าไปถึงหัวใจ
รักฉันก็ไม่รัก..	หลงฉันก็ไม่หลง ฉันยังอดโค้งเธอไม่ได้
รูปช่างงามวิไล..	เหมือนดอกไม้ที่เธอถือมา (ซ้า) ฯลฯ
	หรืออย่างเพลงต่อไปนี่คือ
ยวนยาเหล...ยวนยาเหล	หัวใจว่าเหวไม่รู้จักเหวไปหาใคร
จะซื้อเปลญวน ที่ด้ายหย่อน หย่อน	จะซื้อเปลญวนที่ด้ายหย่อน หย่อน

จะเอน้องนอน ไกวเข้าไกวเย็น

จะเอน้องนอน ไกวเข้าไกวเย็น... ฯลฯ

หรืออย่างเพลงต่อไปนี่คือ

นั้นดอกอะไรเสียใบไม้ในช่องหู
นั้นสารภีหรือจะเป็นมะลิวัลย์

ฉันอยากจะรู้ว่าดอกไม้ฉัน
ไอ้ดอกไม้ฉัน ขอให้ฉันจะได้ไหมเธอ (ซ้ำ)

หรืออย่างเพลงต่อไปนี่คือ

(ซ) เธอรำข้างหน้าต่าง
(ญ) อย่ามาทำ อย่ามาทำพุดจา
(ช) หวานคารมคำคมแฉ่งอน
(ช) รับรักฉันหน่อยได้ไหม (ซ้ำ)

ถ้า मैंรำคู่จะเป็นบุญตา
ประเดี๋ยวจะว่าให้ได้ாய
(ญ) รู้ว่างอนมาอนทำไม
(ญ) อื้อ... ไม่ได้หวานใจเธอมี... ฯลฯ

หรืออย่างเพลงต่อไปนี่คือ

ยวน ยวน ยวน
ยักท่ามาแต่ระบำ
ยักคิ้วยักเอวยักไหล่

กระบิดกระบวนยั่วยวนใจชาย
พ่อนรำหมุนเวียนเปลี่ยนไป
ดาชะม้ายไม่วายแลมอง... ฯลฯ

นี่คือเนื้อร้องเพลง “รำโทน” ที่ยกมาเห็นพอเป็นสังเขปเท่านั้น พวกที่ร้องเพลงรำโทนสมัยผมนั้น เอาที่จำได้แม่นยำ ก็คือ ทองคำ (คำธณ) สัมปณานนท์ กมล (มน) เดชา (เด) เนี่ยวกุล อุษมาน ศรแดง ตอนนั้นยังไม่ได้ชกมวย เรียกกันว่า “ไอ้เป” เป็นเด็กยกอาหารอยู่ที่ร้าน “ดารังบุลิน” เชิงสะพานสีลม ส่วนผมนั้นเป็นมือกลองครับ

ในภาวะสงครามเช่นนี้ทางสถานีวิทยุกรมโฆษณาการ ก็เปิดเพลงปลุกใจปลอบใจให้พี่น้องชาวไทยมีความรักชาติ ให้ส่งเสริมและส่งของไปช่วยเหลือทหารของชาติที่ทำการรุกรบอยู่บริเวณชายแดน ตั้งแต่เข้าจรวดเย็น เพลงโดยมากจะเป็นเพลงของหลวงวิจิตรวาทการ ค่ายกรมศิลปากร และก็เป็นเพลงของค่ายกรมโฆษณาการ เช่น

ข้ามโขงมาสู่แคว้นไทย
โขงคือว่าสายสัมพันธ์
เหมือนน้องพี่ ล้วนแต่มีเกี่ยวพัน (สร้อย)
สนิทสนมไทยต้องกลมเกลียว
โขงสองฝั่งเป็นเหมือนดังฝั่งเดียว (สร้อย)
เป็นชีวิตจิตใจของเรา
ถึงเนื้อเลือดเราจะเชือดให้ไป (สร้อย)

มาพวกเราชาวไทย รักใคร่กัน
ร่วมจิตต์ร่วมใจรวมไทยไว้ด้วยกัน
โขงคือแม่น้ำสำคัญ มารับมารวมกันเป็นเนื้อเดียว
เชิญพี่เชิญน้องมารวมเป็นทองผืนเดียว
โขงคือแม่น้ำของไทย
ชาติใดใครมาหลอ่ตู่เบาจงสู้จรรจนกว่าจะพบโชคชัย

เพลงของหลวงวิจิตรวาทการค่ายกรมศิลปากรอีกเพลงหนึ่งที่ใช้เปิดมากที่สุด คือเพลง “แหลมทอง” ในละครเรื่อง “ศึกกลาง” พ.ศ. ๒๔๘๐

(สร้อย) แหลมทองไทยเข้าครองเป็นแดนไทย
แหลมทองไทยเข้าครองเป็นแดนไทย
ไทยสยามอยู่แม่น้ำเจ้าพระยา
โขงสาครไทยก็จองครองที่ดิน

รักกันไว้ เราพวกไทยในแดนทอง
แล้วย้ายแยกแตกกันไปเป็นสาขา
และบึง วัง ยมนา น่านนที (สร้อย)
สาละวินไทยใหญ่อยู่เป็นที่

ไทยอิสลามอยู่ลำน้าตาปี

ขอพวกเราชาวไทยของแดนทอง

ไทยสยามมุ่งจิตคิดสัมพันธ

ที่นี้ก็เป็นเพลงของค่าย “กรมโฆษณาการ” บ้าง ซึ่งนำขบวนโดย พระราชธรรมนิเทศ จมื่นมานิตนเรศน์ ครูเอื้อ
สุนทรสนาน ครูเวส สุนทรจามร และครูแก้ว อัจฉริยะกุล

ต่อลงไปไทยก็มีอยู่เหมือนกัน (สร้อย)

หมายใจปองผูกรักสมัครมั่น

ผูกไมตรีทั่วกันในแหลมทอง...(สร้อย)

เกิดเป็นไทย เป็นไทยดังนาม

เพียบด้วยความรักชาติยิ่ง

ทั้งใจทั้งกายทุกสิ่ง อีกว่าจจริงทุกสิ่งไป

ชาติที่รักของไทยเรา ควรเทอดไว้บูชา

มีคุณล้นเหลือล้นค่าสุดจะคณนานับได้

เราเป็นไทยต้องใจมีความรักชาติ

เราต้องพลีชีวาตสละให้ชาติด้วยความหวังดี

มาเกิดพงศ์วงศ์วารของไทย

เราร่วมใจดำรงคงชาติด้วยดี รักชาติเรานี้ยิ่งชีพ...

อีกเพลงหนึ่งแห่งค่าย “กรมโฆษณาการ” ที่นำมาเปิดมากที่สุดในช่วงกรณีพิพาทสงครามอินโดจีนฝรั่งเศส
คือเพลง “บ้านเกิดเมืองนอน” มีเนื้อดังนี้คือ

บ้านเมืองเรารุ่งเรืองพร้อมอยู่หมู่เหล่า

เพราะฉะนั้นชวนกันยินดีเปรมปรีดิ์ดีใจ

ก่อนนี้มีเขตแดนนับว่ากว้างใหญ่

รบ รบ รบไม่หวั่นใครมอความเป็นไทยให้พวกเรา

บ้านเมืองควรประเทืองไว้ตั้งแต่ก่อน

เพราะฉะนั้นเราควรยินดีมีความภูมิใจ

ยากแค้นเคยกู้แดนไว้อย่างบากบั่น

แม้กระนั้นยังร่วมใจช่วยกันรวมไทยให้ร่มเย็น

อยู่กินบนแผ่นดินทองถิ่นกว้างใหญ่

ทุก ๆ เข้าเราดูธงไทยใจจงปรีดา

บัดนี้ไทยเจริญวิสุทธิผุดผ่อง

รักษาไว้ให้มั่นคงเทิดทรงไตรรงค์ให้เด่นไกล

เพลงบ้านเกิดเมืองนอนนี้ ทำนอง ครูเอื้อ สุนทรสนาน คำร้อง ครูแก้ว อัจฉริยะกุล

นอกเหนือจากเพลงปลุกใจแล้ว ยังมีเพลงที่เกี่ยวกับการอวยชัยให้พรแก่ทหารที่ไปทำการรบอยู่แนวหน้า
กับเพลงเชิญชวนให้พี่น้องชาวไทยในแนวหลังจัดถุงของขวัญส่งไปให้ทหารหาญ เพื่อเป็นกำลังใจ สมัยนั้นจึงมีเพลง
มากมายเหลือเกินที่เกี่ยวกับทหาร

พวกเราล้วนพงศ์เผ่าศิริไลซ์

เรียกตนว่าไทยแดนดินผืนใหญ่มิใช่ทาสเขา

ได้ไว้พลีเลือดเนื้อแลกเอา

แต่ครั้งนานกาลเก่าชาติเราเขาเรียกชาติไทย

แน่นนอนเนื้อและเลือดพลีไป

แดนดินถิ่นไทยรวบรวมไว้ได้แสนจะยากเข็ญ

ก่อนนั้นเคยแตกसानชานเซ็น

บัดนี้ไทยดีเด่นร่มเย็นสมสุขเรื่อยมา

ชาติไทยนั้นเคยใหญ่ในบูรพา

ว่าไทยอยู่มาด้วยความผาสุกถาวรสดใส

พี่น้องจงแซ่ซ้องชาติไทย

ชาติเชื้อเรายังใหญ่ชาติไทยบ้านเกิดเมืองนอน

ขอพุทธคุณปกป้อง
เป็นที่ดำรงเป็นแหล่งพระธรรม
ให้อยู่เย็นงแผ่ไพศาลไป

ขอปวงสิ่งเรื่องฤทธิ์
ขอไทยโชติช่วงดั่งดวงเพลิง
เกียรติไทยเกริกก้องเหมือนกลองเกริน

คุ้มครองไทย
และพระวินัย
ทุกแดนแผ่นดิน
มาช่วยประสิทธิ์ให้ไทยเถลิง
อยู่ชั่วฟ้าดิน
ทุกทิศทุกทาง...

ต่อไปก็เป็นเพลงวิงวอนเชิญชวนพี่น้องชาวไทย ของค่ายกรมโฆษณาการ คือ เพลงแนวหลัง ทำนองครูเอื้อ สุนทรสนาน คำร้อง พระนางเธอลักษมีลาวัณย์

ขอสหายชายหญิงอย่านิ่งช้า
โปรดคิดหาเงินช่วยหน่วยทหาร
พวกเราได้อยู่เป็นสุขสนุกสำราญ
เพราะทหารกันภัยไว้แทนเรา
ทหารเหนื่อยเมื่อยล้าแสนสาหัส
ราษฎร์ควรจัดสิ่งของสนองเขา
ทหารต้องรบทหารต้องสู้มิรู้เบา
ราษฎร์ควรเอาทรัพย์ช่วยทุกหน่วยกอง
ทหารเป็นแนวหน้ารักษาเขต
ราษฎร์แนวหลังระวังเหตุภัยทั้งผอง
จงร่วมจิตคิดสมัครรักปรองดอง
เพื่อพี่น้องชาวไทยพ้นภัยเอ๋ย...

ข้อที่สอง...ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ท่านมิได้นิ่งดูตาย ในระหว่างสงครามอินโดจีนฝรั่งเศส ท่านสั่งให้ข้าราชการเดินทางไกล เพื่อเป็นการเตรียมกำลังไว้เมื่อภัยมา กรมโฆษณาการจึงทำตามท่านผู้นำชาติพ้นภัยทันที โดยให้ข้าราชการส่วนหนึ่งเดินทางไกลไปจังหวัดหนองคาย และยังได้นำวงดนตรีไปบรรเลงด้วยเพื่อปลุกและปลอบขวัญพี่น้องชาวไทยในยามสงคราม

ในการเดินทางไปจังหวัดหนองคายคราวนี้ ข้าราชการแต่งกายที่สมัยนั้นเรียกกันว่า “ข้ามโขง” คือ สวมกางเกงขายาวสี kaki มีเข็มขัดหนังเส้นใหญ่หุ้มเป็นทองเหลือง รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เสื้อสี kaki มีกระเป๋าสองใบ สวมหมวกหนีบ ผู้หญิงก็ดูเหมือนกันแบบเดียวกัน แต่บางคนก็นุ่งกางเกงขาสั้น แต่ต้องใส่ถุงน่องถึงเข่า ที่ป่าเสื่อมีขีดสีน้ำเงินเล็กๆ ติดอยู่ระหว่างอินทรีบน ตรึงนี้แหละที่เรียกว่า “ข้ามโขง”

ในการเดินทางไกลครั้งนี้ โดยการนำของ “จ๋มเน่ มานิตนเรศน์” และได้รับการต้อนรับจาก “คุณจ้าน ดันตโกศัย” นายสถานีวิทยุประจำจังหวัดหนองคายคนแรก เมื่อเข้าที่พักแรมเรียบร้อยแล้ว พอดตกกลางคืนวงดนตรีก็เริ่มบรรเลงให้พี่น้องชาวหนองคายฟัง รู้สึกว่าทุกคนสนุกสนานกับเสียงเพลง พอดคลายกังวลเรื่องสงครามไปได้ พอได้เวลาอันสมควรวงดนตรีก็เลิก แต่ว่าชาวบ้านที่มาร่วมฟังไม่ยอมกลับ เลยรวมกลุ่มกันเล่น “รำไท่น” ต่อไปอย่างสนุกสนาน

ในขณะนั้นได้นักดนตรีสำรองคนหนึ่ง ซึ่งกำลังเป็นเด็กฝึกหัด ฟันเพเดิมเป็นเด็กอยู่แถวบางน้ำผึ้ง จังหวัด พระประแดง ที่บ้านมีวงปี่พาทย์รับงานทั่วไป เมื่อเห็นชาวบ้านมาเล่น “รำโทน” กันมากก็นึกสนุก เลยเอา “ปี่คาริ เน็ต” ไปเป่าร่วมด้วยชาวบ้านเลยติดอกติดใจกันใหญ่ กับความแปลกใหม่ของปี่คาริเน็ตนี้เอง เลยพากันรำจนถึง สว่างจึงได้เลิก เรื่องนี้ได้ลือไปถึงผู้ใหญ่ในวงดนตรีหลายคน ถึงกับเรียกเจ้าตัวมาสอบถาม ครั้นได้ความตามที่เด็ก คนนั้นบอก ก็เกิดความคิด “รีบแต่งเพลงแล้วนำมาประกอบดนตรีผสม” “แซ็กโซโฟน” ขึ้นทันที

ครั้งแรกนั้นได้นำ “เพลงรำโทน” ผสมแซ็กโซโฟนไปบรรเลงที่ทำเนียบก่อน ๗ พฤษฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม กับศรีภรรยาของท่านคือ ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ได้ยินได้ฟังเข้าก็พอใจ เลยเรียกชื่อใหม่ว่า “รำวง” พร้อมทั้งได้สั่งการให้ทางกรมศิลปากรคิดทำรำขึ้นเป็นมาตรฐาน ห้ามหญิงชายถูกเนื้อต้องตัวกัน

หลังจากนั้นก็มีการสั่งให้ข้าราชการทั่วประเทศ “วันพุธ” ต้องหยุดราชการ “รำวง” กัน สำหรับนักดนตรีเด็ก ที่นำเอาปี่คาริเน็ตไปเป่าจนเกิดเป็นเพลง “รำวง” คนแรกนั้น ก็คือ “เด็กขายบุญเรื่อง ผลประเสริฐ” ต่อมาเขาคือ นักดนตรีฝีมือเยี่ยมทาง “ปี่คาริเน็ต และ แซ็กโซโฟน” เคยเป็นคู่แข่งคนสำคัญกับ “ซีเรียว” นักดนตรีชาวฟิลิปปินส์ ปัจจุบันเขา “ธนิศ ผลประเสริฐ” หัวหน้าวงดนตรี “ธนิศสรณ์”

หลังจากที่ “รำโทน” กลายเป็น “รำวง” แล้ว กรมโฆษณาที่มาแห่งเพลงรำวง ก็แต่งเพลงออกมาอย่าง มากมาย แม้กระทั่งท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ยังกรุณาแต่งคำร้องส่งมาให้ครูเอื้อ สุนทรสนาน ใส่ทำนอง เช่น “รำวงดวงจันทร์ขวัญฟ้า” เนื้อร้องมีดังนี้คือ

ดวงจันทร์ขวัญฟ้า

จันทร์ประจำราตรี

ข้าเทิดทูนคือชาติ

ถนอมแนบสนิทใน

นี่คือเนื้อร้องเพลง “รำวง” ที่ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม กรุณาส่งไปให้ วงดนตรีกรมโฆษณาการ ยังมีอีกเพลงคือ “รำวงบุญกรบ”

น้องรักรักบุญชาติ

เป็นนักต่อสู้เขี้ยวชาญ

น้องรักรักบุญชาติ

หนักแน่นหนักพิชิต

น้องรักรักบุญชาติ

บากบั่นสร้างหลักฐาน

น้องรักรักบุญชาติ

เลือดเนื้อพิชิตทุกทิศ

ยังครับยังไม่หมดนะครับ... สำหรับเพลงรำวงจากเนื้อร้องของท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม อีกหนึ่งแรง แข็งขันในด้านวัฒนธรรม ของ ๗ พฤษฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม เพลงต่อไปนี้มีชื่อว่า “รำวงหญิงไทยใจงาม” เนื้อ ร้องมีดังนี้คือ

ชื่นชีวาวขวัญพี่

แต่ขวัญพี่ประจำใจ

เอกราชอธิปไตย

คือขวัญใจพี่เอย...

ที่มั่นคงที่มั่นคงกล้าหาญ

สมศักดิ์ชาตินักรบ

ที่มานะที่มานะอดทน

เกียรติพี่ขจรจบ

ที่ขยันที่ขยันกิจการ

ทำทุกด้านทำทุกด้านครั้นครบ

ที่รักชาติที่รักชาติยิ่งชีพ

ชาติยังอยู่ยังอยู่พิภพ...

เดือนพราวดาวแวววาวระยับ
 แสงดาวประดับส่งให้เดือนงามเด่น
 ดวงหน้าโสภาเพียงเดือนเพ็ญ
 คุณความดีที่เห็นเสริมให้เด่นเลิศงาม
 ขวัญใจหญิงไทยสงคริชาติ
 รูปงามพิลาศใจล้ำกาจเรื่องนาม
 เกียรติยศก้องปรากฏทั่วคาม
 หญิงไทยใจงามยิ่งเดือนพราวดาวแพรว...

แค่นี้คงเพียงพอแล้วนะครับ... สำหรับบทเพลง “ราว” ที่ผมนำมาลงพอเป็นสังเขปเท่านั้น เพราะว่าบทเพลงนี้กำลังจะสูญ ซึ่งคนในยุคใหม่นี้เขามองไม่เห็นความสำคัญหรือครับ

ท่านที่เคารพ...แหม...ผมเกือบหน้าแตกเป็นริ้วปลาแห้งแปดตัว ก็ทำไมล่ะครับ อุตส่าห์เขียนเล่าเรื่องเดินทางไกล แต่โง่ลืมเขียนเพลงไปส่งไปด้วย เพื่อให้เรื่องนี้สมบูรณ์ขึ้นจึงขออนุญาตเพลงเดินทางไกลมาลงให้เห็นสักเพลงสองเพลง เพื่อไม่ให้เสียเวลาขออนุญาตนำมาลงเลยนะครับ เพลงแรกเป็นของค่าย “กรมโฆษณาการ” เนื้อร้องมีดังนี้คือ

เดินพวกเราเดิน
 พวกเราที่ไป
 เราไปเพื่อภารกิจ
 สมเป็นเชลนักรบ
 ได้เชื่อมความสามัคคี

ซาบซึ้งระเบียบวินัย
 ปฏิบัติสมดังบัญชา
 ที่ท่านต้องการประสงค์

สำหรับบทเพลงเดินทางไกลของค่าย “กรมศิลปากร” ก็ไม่ยอมยิ่งหย่อน ขึ้นชื่อว่า หลวงวิจิตรวาทการแล้ว ต้องมีดีออกมาอวดทันทีคือ

หน้าเดิน...ไทยจงเดินทางไกล
 หน้าเดิน...ไทยเราจงพร้อมใจ

เมื่อยล
 เพื่อชาติเรารุ่งเรือง
 เดินพวกเราจงเดิน
 อย่างกล้าหาญน้อยล้า

เพื่อนำชาติ
 เราจงพร้อมกัน

เป็นอันว่าเสร็จเรียบร้อยกับบทเพลงเดินทางไกล เท่าที่พอจะหามาได้ เพื่อไม่ให้เสียหน้าเท่านั้น

เดินไปหนทางไกล
 พอใจกันทั่วทุกคน
 ตั้งจิตด้วยความอดทน
 ปรุงตนให้ดีมีนาม
 กับผู้ที่ร่วมทางกันไป
 สร้างกำลังกายให้มั่นคง
 ได้ตั้งวาจาผู้นำจ่านอง
 ให้เรามั่นคงกันทั่วทุกคน

เราเดินทางไกล
 เราจะทำชาติไป
 ก้อย่าท้อใจ
 และสุขใส
 นำชาติไทยเราให้เจริญ
 จงกล้าเผชิญโชคชัย
 ขึ้นสู่ความสำคัญ
 เดินทางไกล

(ต่อฉบับหน้า)

ความผิดทางละเมิด

ของ

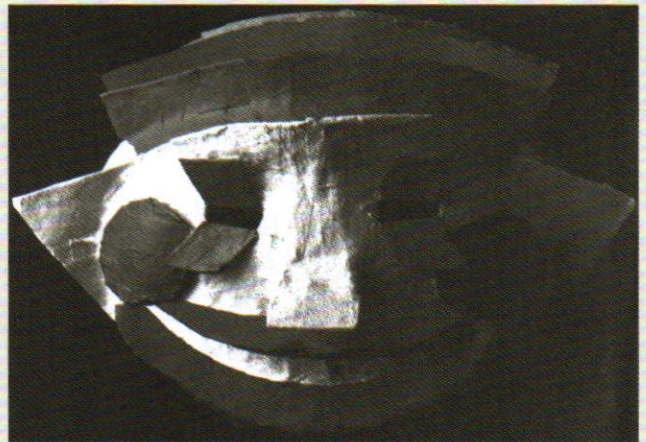
เจ้าหน้าที่ของรัฐ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ

สตีล เล็งโรสง

(ตอนจบ)

หน่วยงานไล่เบี้ยเอาคืนค่าเสียหายที่เสียไป

ได้กล่าวมาแล้วว่า กรณีที่เจ้าพนักงานทำละเมิดในหน้าที่โดยจงใจหรือด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนั้น เจ้าพนักงานนั้นยังต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายอยู่ กฎหมายเพียงให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย แล้วมาไล่เบี้ยเอาจากเจ้าพนักงานผู้นั้นอีกทีหนึ่ง เช่น มาหักเงินเดือนชดใช้เงินหลวงเดือนละเล็กน้อย ซึ่งกฎหมายให้กระทำด้วยมนุษยธรรม โดยคำนึงถึงรายได้ของเจ้าพนักงานผู้นั้น และความผาสุกในครอบครัวของเขาด้วย ขอยกความในมาตรา ๘ มาให้ดูดังนี้

“มาตรา ๘ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

“สิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่งจะมีได้เพียงใดให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำ และความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์โดยมิต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้

“ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม ให้หักส่วนแห่งความรับผิดชอบดังกล่าวออกด้วย

“ในกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับและเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น”

ได้กล่าวมาแล้วว่า เจ้าพนักงานจะรับผิดชอบกับหน่วยงานในผลแห่งละเมิดที่ตนได้ทำไปในการปฏิบัติหน้าที่ก็แต่กรณีที่กระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ถ้าประมาทธรรมดาหน่วยงานรับผิดชอบแต่โดยแต่ลำพัง

“การกระทำโดยจงใจ” ก็คือการกระทำโดยเจตนาตนเอง เช่น กรณีพนักงานการเงินการไฟฟ้าวาทชกต่อยกับประชาชนที่มาเสียค่าไฟเรื่องเงินทอนที่ยกตัวอย่างไปแล้วนั้นเรียกว่ากระทำโดยจงใจชกต่อยเขา

ส่วน “กระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง” นั้น ก็คือ กระทำโดยไม่จงใจให้เกิดผล แต่ไม่ระมัดระวังเอาเสียเลย ทำไปโดยไม่สนใจว่าจะเกิดอะไรขึ้น เช่น ขับรถด้วยความคึกคะนองแบบบ้าระห่ำ หรือขับด้วยความเร็วสูงในซอยแคบๆ เหยียบสัตว์เลี้ยงชาวบ้านตายหลายตัวและไม่ชะลอความเร็วเมื่อมีรถสวนจนทำให้ชนกันเป็นคดีนี้ เป็นต้น

สองกรณีข้างต้น กฎหมายก็ยังให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบต่อผู้เสียหายอยู่ เพราะกระทำในหน้าที่การกระทำของเขาเท่ากับการกระทำของหน่วยงานนั้นเป็นแต่เมื่อได้ชดเชยค่าเสียหายไปแล้ว หน่วยงานเจ้าสังกัดมีสิทธิที่จะมาไล่เบี้ยเอาจากพนักงานผู้นั้นของตนได้

การไล่เบี้ยนั้น กฎหมายก็ให้ทำด้วยมนุษยธรรม ไม่เอาเต็มความเสียหายก็ได้ ตามความในวรรคสอง สมมติว่า หน่วยงานเจ้าสังกัดชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไป ๑ แสนบาท สมมติว่าพนักงานผู้นั้นรับเงินเดือน ๖,๐๐๐ บาท มีบุตร ๒ คน กำลังเรียนหนังสืออย่างนี้ หน่วยงานอาจจะให้หักเงินเดือน ๑ ละ ๒๐๐ บาท

จนพนักงานผู้นั้นเกษียณอายุราชการซึ่งเหลืออยู่ ๑๕ ปี ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำของเขาด้วย ซึ่งมีความหมายกว้างมาก อยู่ในดุลพินิจของหน่วยงานนั้นๆ ที่จะใช้ดุลพินิจเป็นกรณีไป

ถ้าเป็นความบกพร่องของหน่วยงาน

ของรัฐหรือระบบการดำเนินงานของส่วน

รวมด้วย ก็ให้หักส่วนที่รัฐจะพึงรับผิดชอบนั้นออก เช่น ทางกรมได้ปักป้ายให้รถทางโทรรถทางเอกผ่านไปก่อน ทำให้พนักงานซึ่งขับรถอย่างบ้าระห่ำมาในทางโทไม่สามรถหยุดรถตรงทางร่วมให้รถทางเอกผ่านไปก่อน จึงขับถลันเข้าไปในทางเอกข้างหน้า ชนกับรถคันอื่นเป็นต้น อันเป็นความเสียหายเกิดจากระบบจราจรบกพร่องด้วย กรณีเช่นนี้ ต้องหักส่วนที่บ้านเมืองจะต้องรับผิดชอบออกจากส่วนที่เจ้าพนักงานจะต้องชดเชยค่าเสียหาย เช่น หน่วยงานของรัฐชดเชยค่าเสียหายไป ๑ แสนบาท ควรจะมาไล่เบี้ยเอาจากเจ้าพนักงานผู้ทำละเมิดไม่เกิน ๕ หมื่นบาท หรือน้อยกว่า

ในกรณีการละเมิดโดยเจ้าหน้าที่หลายคน เช่น ตำรวจสามคนยิงถึงผู้ต้องหาห้า ตามกฎหมายเดิมตำรวจทั้งสามนายจะต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายร่วมกันและกรมตำรวจ ต้องร่วมรับผิดชอบด้วยอย่างลูกหนี้ร่วมหมายความว่าผู้เสียหายจะฟ้องเรียกหรือจากตำรวจคนหนึ่งคนใดหรือจากกรมตำรวจจนเต็มจำนวนก็ได้ นี่คือกฎแห่งลูกหนี้ร่วม แต่กฎหมาย ฉบับนี้ มาตรา ๘ วรรคสุดท้ายมิให้นำเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ หมายความว่าให้แบ่งกันรับผิดชอบตามส่วนของตน สมมติว่ากรมตำรวจชดเชยค่าเสียหายให้แก่ครอบครัวของผู้ตายไป ๓ แสนบาท กฎหมายมาตรานี้ให้ตำรวจแต่ละคนแบ่งรับผิดชอบกันคนละ ๑ แสนบาท ซึ่งทางราชการสามารถไล่เบี้ยเอาจากตำรวจแต่ละคนเกิน ๑ แสนบาทไม่ได้

อายุความไล่เบี้ย

การฟ้องไล่เบี้ยนั้น มาตรา ๙ กำหนดอายุความไว้เป็นพิเศษ ดังนี้

“มาตรา ๙ ถ้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย สิทธิที่จะเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหาย

ตัวอย่าง ๑. นายแดงเจ้าหน้าที่ขับรถของหน่วยราชการแห่งหนึ่ง ขับรถโดยประมาทเลนเล่ออย่างร้ายแรง ชนรถคันอื่นเสียหาย หน่วยราชการได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไปทั่วทุกคน กรณีประมาทเลนเล่ออย่างร้ายแรงเช่นนี้นายแดงพนักงานขับรถยังจะต้องชดใช้ค่าเสียหายคืนแก่ทางราชการอยู่ หน่วยราชการจึงมีสิทธิที่จะเรียกร้องเอาคืนจากเจ้าหน้าที่ผู้ชนถ้าไม่ชำระทางราชการมีสิทธิฟ้องเอาได้ภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย

ในทางกลับกัน ถ้าเจ้าพนักงานผู้ชนขับรถประมาทเลนเล่อไม่ถึงกับร้ายแรง กรณีเช่นนี้หน่วยงานของรัฐเป็นฝ่ายชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายโดยลำพังสมมติว่า เจ้าหน้าที่ได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไปก็มีสิทธิที่จะมาฟ้องเอาคืนจากหน่วยงานของรัฐได้ภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ตนได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายนั้น

อย่างไรก็ตาม อายุความนี้อาจยืดออกไปอีกด้วยการที่ลูกหนี้รับสภาพหนี้ตามหลักทั่วไป เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ชนมาเซ็นรับว่าจะรับผิดชอบให้หักเงินเดือนอายุความก็จะนับหนึ่งตั้งแต่เซ็นชื่อเป็นต้นไป

ในกรณีที่ผ่อนใช้ค่าเสียหายหลายจำนวนให้แก่ผู้เสียหายคนเดียวจะเริ่มนับอายุความตั้งแต่ชำระครั้งสุดท้ายเป็นต้นไป

แต่ถ้าชำระให้แก่หลายคนๆ ละจำนวนต่างเวลากัน อายุความจะนับแยกกัน จากวันสุดท้ายสำหรับ

แต่ละคน

อย่างไรก็ตาม อายุความนั้น ใช้สำหรับฟ้องคดี เช่น เจ้าพนักงานผู้ชนออกจากงานไปหน่วยงานไม่อาจหักเงินเดือนเขาได้ จึงต้องฟ้องคดีเรียกคืนเงินจากเขาก็ใช้อายุความตามที่ว่ามานี้ แต่ถ้าพนักงานผู้ชนยังทำงานและทางทางต้องจ่ายเงินทุกเดือน ก็ย่อมจะหักเงินเดือนของเขาได้แม้จะเลยอายุความแล้วก็ตาม

เจ้าหน้าที่ทำละเมิดต่อหน่วยงาน

เรื่องเจ้าหน้าที่ทำละเมิดต่อรัฐกล่าวไว้ในมาตรา ๑๐ ความว่า

“ในกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำความผิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์”

มาตรานี้ให้นำมาตรา ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ย่อมหมายความว่า ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นประมาทเลนเล่อธรรมดา ทำให้หน่วยงานของตนเสียหาย หน่วยงานของรัฐก็จะมาเรียกร้องค่าเสียหายเอาจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมิได้

กรณีกระทำในหน้าที่ ก็เช่น

ตัวอย่าง ๑ พนักงานขับรถของกรมชลประทาน ขับรถเหนื่อยมาก หลับในทำให้รถแหกโค้งไปชนต้นไม้ รถเสียหาย ตนเองได้รับบาดเจ็บ เป็นการประมาทเลนเล่อธรรมดาที่ใครๆ ก็ประมาทได้ กรณีเช่นนี้ เป็นการละเมิดต่อกรมชลประทาน แต่กฎหมายนี้ มาตรา ๘ ว่า กรมชลประทานไม่มีสิทธิที่จะมาไล่เบี้ยเอาจากพนักงานขับรถคนนั้น

ตัวอย่าง ๒ สมมติว่า เจ้าหน้าที่ผู้นั้นดื่มสุรา ขับรถด้วยความเร็วสูงอย่างบ้าระห่ำ วิญญาณสามารถ

คาดเห็นผลเสียหายที่จะเกิดขึ้น พอมาถึงทางแยกก็ฝ่าไฟแดงเข้าไปชนรถคันอื่นที่กำลังแล่นผ่านมาในเส้นทางไฟเขียว กรณีเช่นนี้เรียกว่าประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง นอกจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายแล้ว ยังต้องรับผิดชอบต่อกรมชลประทานเจ้าสังกัดด้วย

กรณีทำนอกหน้าที่ เช่น

ตัวอย่าง ๓ คนขับรถของกรมชลประทานได้นำรถของทางราชการไปรับมารดามาจากบ้านนอกอันเป็นการปฏิบัติกิจธุระส่วนตัว กรณีเช่นนี้ หากเกิดชนกับรถคันอื่นเสียหาย เจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบต่อหน่วยงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมาตรา ๔๒๐ บังคับให้ผู้กระทำละเมิดรับผิดชอบ ไม่ว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือประมาทนิดเดียว ซึ่งกรมชลประทานมีสิทธิที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายจากพนักงานผู้นั้นได้ เว้นแต่เรื่องอายุความกฎหมายฉบับนี้บัญญัติไว้เป็นพิเศษในวรรคสอง ให้มีความยาวถึง ๒ ปี ไม่ใช่ มาตรา ๔๔๘ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งให้มีอายุความยาวเพียง ๑ ปี

กรณีละเมิดหน่วยงานอื่นของรัฐ เช่น

กรณีตามตัวอย่างทั้งสาม รถคันที่เจ้าหน้าที่กรมชลประทานขับนั้นอาจจะไม่ใช่ของกรมชลประทาน แต่เป็นของกรมป่าไม้ ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่ไปปฏิบัติงานร่วมกัน ก็ให้ใช้หลักเดียวกันนี้บังคับ คือถ้าเจ้าหน้าที่ประมาทเลินเล่อธรรมดาที่ไม่ต้องรับผิดชอบต่อกรมป่าไม้ แต่ถ้าประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือนำรถไปใช้นอกหน้าที่จึงจะต้องรับผิดชอบต่อหน่วยงานผู้เสียหาย

อายุความเรียกร้องของรัฐต่อเจ้าหน้าที่

มาตรา ๑๐ วรรคสอง กำหนดอายุความไว้ให้

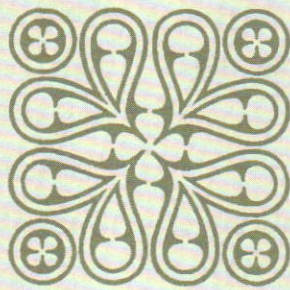
หน่วยงานของรัฐที่จะฟ้องเรียกคืนจากเจ้าหน้าที่ของตนว่า

“สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ทั้งสองประการตามวรรคหนึ่งให้มีกำหนดอายุความสองปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบ ให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้น มีกำหนดอายุความหนึ่งปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง”

มาตรา ๑๐ วรรคสองนี้กำหนดอายุความไว้เป็นพิเศษให้หน่วยงานของรัฐเรียกร้องเอาค่าเสียหายจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้น ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่สังกัดหน่วยงานนั้นโดยตรงหรือไม่ให้มีอายุความ ๒ ปี นับแต่วันที่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน เช่น กรณีเจ้าหน้าที่กรมชลประทานขับรถของกรมด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ตามตัวอย่างที่ ๒ ข้างต้นนั้น

กรมชลประทานได้รับรายงานว่ารถของกรมชนกับรถคันอื่นตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม แต่ยังไม่รู้ว่าใครผิดใครถูก อายุความก็ยังไม่นับ จนกระทั่งวันที่ ๖ พฤษภาคม กรมจึงได้รับรายงานจากเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยว่า เจ้าหน้าที่ของตนเป็นผู้ผิด อายุความก็นับตั้งแต่บัดนั้น

สมมติว่า กรณีดังกล่าว ทางกรมชลประทานเห็นว่า เจ้าหน้าที่ของตนประมาทเลินเล่อธรรมดา ไม่ร้ายแรงอะไร จึงไม่ต้องรับผิดชอบ จึงหารือไปยังกระทรวงการคลัง กระทรวงการคลังตอบมาว่าเจ้าหน้าที่ผู้ผู้นั้นอยู่ในข่ายที่จะต้องรับผิดชอบ กรมชลประทานจึงสั่งให้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการฟ้องคดี ซึ่งเป็นเวลาจนจะพ้น ๒ ปี แล้ว กรณีเช่นนี้ ถือว่าหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตาม

ความเห็นของกระทรวงการคลัง มาตรา ๑๐ วรรคสอง ให้ใช้อายุความ ๑ ปี นับแต่วันที่กรมชลประทานสั่งให้ส่งเรื่องให้อัยการฟ้องคดี

ขอให้สังเกตด้วยว่า กรณีที่เจ้าหน้าที่ทำให้หน่วยงานของรัฐเสียหายนั้น มิใช่ละเมิดล้วนๆ เลยทีเดียว แต่เป็นการผิดสัญญาตัวแทนอยู่ด้วย เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ในฐานะตัวแทนของรัฐอีกฐานะหนึ่งด้วย

การยื่นคำร้องโดยไม่ต้องฟ้องศาล

กฎหมายฉบับนี้ให้ผู้เสียหายเรียกร้องจากรัฐได้ ๒ ทาง คือ ๑. โดยฟ้องศาล และ ๒. โดยการยื่นคำร้องต่อหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่สังกัด ดังความในมาตรา ๑๑ ต่อไปนี้

“ในกรณีที่ผู้เสียหายเห็นว่า หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๕ ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอต่อหน่วยงานของรัฐให้พิจารณาชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นก็ได้ ในการนี้หน่วยงานของรัฐต้องออกไปรับคำขอให้ไว้เป็นหลักฐาน และพิจารณาคำขอนั้นโดยไม่ชักช้า เมื่อหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งเช่นใดแล้ว หากผู้เสียหายยังไม่พอใจในผลการวินิจฉัยของหน่วยงานของรัฐ ก็ให้มีสิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย

“ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาคำขอที่ได้รับตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หากเรื่องใดไม่อาจพิจารณาให้ทันในกำหนดนั้น จะต้องรายงานปัญหาและอุปสรรคให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือกำกับหรือควบคุมดูแลหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นทราบ และขออนุมัติขยายระยะเวลาออกไปได้ แต่รัฐมนตรีดังกล่าวจะพิจารณาอนุมัติให้ขยายระยะเวลาให้อีกได้ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน”

การฟ้องร้องต่อศาลนั้น พิธีการมาก และคดีความประเภทอื่นก็มีอยู่ไม่น้อย ทำให้การพิจารณาล่าช้าจนมีคำพังเพยว่า เป็นความกินข้าหมากกว่า ยิ่งเวลานี้พลเมืองเพิ่มขึ้น คดีความทวีจำนวนขึ้นมากกว่าเดิมหลายเท่าตัว กว่าจะเสร็จแต่ละเรื่องกินเวลา ๔ ปี ๕ ปี ถึงชนะคดีได้อะไรมาบ้างก็ไม่เท่าเสีย ความล่าช้าก็คือความไม่ยุติธรรม ดังสุภาษิตฝรั่งที่ว่า Justice delayed is justice denied. ผู้เขียนเคยประมวลปัจจัยความยุติธรรมไว้ว่ามี ๑. สะดวก ๒. รวดเร็ว ๓. เทียบธรรม ๔. ไม่ลำเอียง และ ๕. สิ้นเปลืองน้อย ถ้าคดีล่าช้าแล้วปัจจัยอื่นก็เสียไปหมด เพราะความล่าช้านี้ทำให้สิ้นเปลืองมาก ชนะแล้วขาดทุน จะถือว่าเป็นธรรมย่อมไม่ได้ ต่อไปในอนาคต หากสถาบันยุติธรรมขาดนักบริหารที่มีฝีมือโดยเฉพาะเข้าไปปรับปรุงระบบการทำงานของศาล ความล่าช้าจะมากขึ้นอีกเท่าใดไม่อาจจะประมาณได้ กฎหมายฉบับนี้คงมองเห็นอุปสรรคดังกล่าว จึงให้ทางเลือกแก่ผู้เสียหายไว้อีกทางหนึ่ง คือ วิธียื่นคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐให้ชดเชยค่าเสียหายแก่ตน

ในกรณีที่รัฐวิสาหกิจไม่ได้เป็นนิติบุคคล เช่น พนักงานโรงงานยาสูบขบถโดยประมาทชนรถยนต์ ผู้เสียหายพึงยับเยิน ซ่อมไปกว่าแสนบาท ผู้เสียหายก็มีสิทธิที่จะยื่นขอรับค่าเสียหายต่อทางการโรงงานยาสูบได้ ส่วนการที่โรงงานยาสูบจะส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังพิจารณาอย่างไรเป็นเรื่องภายใน

การดำเนินคดีทางหน่วยงานของรัฐนี้ ไม่ต้องมีพิธีรีตอง ไม่ต้องเสียค่าจ้างทนายและค่าธรรมเนียมศาล ร้อยละ ๒.๕ ซึ่งเป็นอุปสรรค และอาจจะได้รับความเป็นธรรมเท่ากับหรือมากกว่าศาลด้วย ยิ่งกว่านั้นวรรคสองของมาตรา ๑๑ นี้ยังบังคับไว้ด้วยว่า ให้หน่วยงานนั้นๆ พิจารณาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน คือราว ๖ เดือน ถ้ามีอุปสรรคไม่อาจจะพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว หน่วยงานนั้นก็จะมีสิทธิที่จะ

รายงานต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัดทราบ เพื่อขยายเวลาออกไปอีกตามที่รัฐมนตรีเห็นสมควร แต่ไม่เกิน ๑๘๐ วัน คือขยายได้เท่าตัวและเพียงครั้งเดียว

บางหน่วยงานอาจไม่มีกระทรวงเจ้าสังกัด เช่น สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๕ เป็นต้น ต้องรายงานต่อไปยังรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่ดูแลรับผิดชอบ ซึ่งเป็นเรื่องภายใน ถ้าโรงงานยาสูบก็รายงานไปยังกระทรวงการคลัง

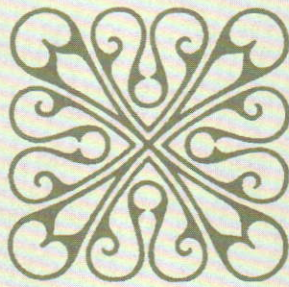
การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

ในกรณีที่มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นแล้ว ซึ่งไม่แน่ว่าเมื่อใด มาตรา ๑๑ วรคแรกได้ให้สิทธิผู้เสียหายที่ไม่พอใจในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของหน่วยงานที่จะนำคดีไปสู่ศาลปกครอง ในลักษณะยื่นคำฟ้อง ไม่ใช่ร้องเรียนหรืออุทธรณ์ ซึ่งศาลปกครองจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตามปกติ เหมือนกับศาลภาษีอากรเวลานี้ คู่ความที่ไม่พอใจในคำสั่งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ภาษีอากร มีอำนาจยื่นฟ้องคดีต่อศาลภาษีอากรได้

สมมติว่า กรณีตามตัวอย่างที่ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอรับค่าเสียหายต่อกระทรวงการคลัง ข้างต้น กระทรวงการคลังวินิจฉัยให้ไม่เต็มตามจำนวนที่เรียกร้อง ผู้เสียหายก็มีสิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ซึ่งตั้งอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ท่าช้างวังหน้า ผังแม่หน้าเจ้าพระยา ติดกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใกล้สะพานปิ่นเกล้า กรุงเทพมหานคร

แต่ต้องยื่นภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย ถ้าพ้น ๙๐ วันแล้วหน่วยราชการดังกล่าวจะไม่รับพิจารณา

เมื่อได้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นแล้ว สิทธิที่

จะร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการที่ว่านี้ ต้องยื่นต่อศาลปกครอง ดูคำอธิบาย มาตรา ๑๔ ซึ่งยังไม่แน่ว่า ศาลปกครองจะจัดตั้งขึ้นได้เมื่อใด และจะบัญญัติข้อความไว้ในลักษณะใด แต่เราก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่ากฎหมายที่ทรงคุณค่ายิ่งฉบับนี้จะยังคงอยู่ตลอดไป

หน่วยงานของรัฐเรียกค่าเสียหายจากเจ้าหน้าที่

การเรียกค่าเสียหายโดยหน่วยงานของรัฐเอาจากเจ้าหน้าที่ของตนนั้น เรียกได้ตาม มาตรา ๑๒ ซึ่งบัญญัติว่า

“ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหายตามมาตรา ๘ หรือ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้กระทำความผิดต่อหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๑๐ ประกอบกับมาตรา ๘ ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชำระเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด”

มาตรา ๑๒ นี้แบ่งเป็น ๒ กรณี คือ

ก. ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหายตามมาตรา ๘ คือ เริ่มแต่เจ้าหน้าที่ทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกไป และการละเมิดนั้นเกิดจากการจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง กรณีเช่นนี้ มาตรา ๘ ให้สิทธิหน่วยงานของรัฐที่จะมาไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่ของตน นั่นกรณีหนึ่ง

ตัวอย่าง พนักงานขับรถของการท่าเรือแห่งประเทศไทย ขับรถเครนยกของด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ทำให้สินค้าที่ผู้เสียหายนำเข้าพังยับเยิน การท่าเรือฯต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย

ไป ๘๐,๐๐๐ บาท กรณีเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ขับรถเครน ต้องรับผิดชอบใช้เงิน ๘๐,๐๐๐ บาทคืนแก่การทำเรื่อง เพราะกระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (แต่ถ้าประมาทเลินเล่อธรรมดา เจ้าหน้าที่ขับรถคนนั้น ไม่ต้องใช้คืนเงินให้แก่หน่วยงานของตน) อย่างนี้กรณีหนึ่ง

ข. เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ทำให้หน่วยงานของตนเสียหายด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งกฎหมายนี้ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหน่วยงานของตน

ตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ขับรถเครนตีมสุรา ขับรถคึกคะนองอย่างบ้าระห่ำ อันเป็นการกระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ทำให้รถเครนเสียหายมูลค่า ๘๐,๐๐๐ บาท เป็นต้น หรือ ทำโดยจงใจทำให้การทำเรื่องเสียหาย เช่น เจ้าหน้าที่ขับรถโกธที่การทำเรื่องไม่ให้โบนัสเมื่อสิ้นปี จึงแกล้งขับรถเครนให้ตกลงไปในน้ำเสียหายหลายแสนบาท ซึ่ง ๒ กรณีนี้เจ้าหน้าที่ขับรถจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่การทำเรื่อง

หากมีกรณีอย่างหนึ่งอย่างใดตามตัวอย่างในข้อ ก. หรือ ข. เกิดขึ้น หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ขึ้นชำระเงินจำนวนใดๆ ในเวลาที่กำหนดได้ โดยไม่ต้องไปฟ้องศาล เช่น กรณีตามตัวอย่าง การทำเรื่อง อาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ของตนชำระเงิน ๘๐,๐๐๐ บาท ภายใน ๕ ปี โดยวิธีหักเงินเดือนเป็นจำนวนตามที่การทำเรื่อง เห็นสมควรก็ได้ หรืออาจให้พนักงานผู้นั้นชำระเพียง ๕๐,๐๐๐ บาท โดยวิธีผ่อนชำระก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงรายได้ของพนักงานผู้นั้นด้วย ดังความในมาตรา ๑๓ ซึ่งบัญญัติว่า

“ให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีระเบียบเพื่อให้เจ้าหน้าที่ซึ่งต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๘ และ มาตรา ๑๐ สามารถผ่อนชำระเงินที่จะต้องรับผิดชอบได้โดยคำนึงถึงรายได้ฐานะ ครอบครัว และความรับผิดชอบ และพฤติการณ์แห่งกรณีประกอบด้วย”

ถ้าพนักงานผู้นั้นเงินเดือนน้อย มีบุตรหลายคน และต้องเลี้ยงดูมารดา และพฤติการณ์แห่งคดีก็ไม่ร้าย

แรงมาก หน่วยงานของรัฐอาจให้ความปรานีเป็นพิเศษก็ได้ อีกทางหนึ่งก็คือ การฟ้องเรียกคืนจากเจ้าหน้าที่ทางศาล ซึ่งทำได้ดังกรณีทั่วไป

การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

คดีต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จัดอยู่ในข่ายคดีปกครอง และอยู่ในอำนาจศาลปกครอง ซึ่งจะตั้งขึ้นในอนาคตอันไม่นานนักนี้ มาตรา ๑๔ จึงบัญญัติไว้ว่า

“เมื่อได้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นแล้ว สิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามมาตรา ๑๑ ให้ถือว่าเป็นสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง”

กล่าวคือ ถ้าผู้เสียหายไม่พอใจในคำวินิจฉัยชี้ขาดของหน่วยงานของรัฐในเรื่องค่าเสียหายที่ตนขอไป เช่น หน่วยงานของรัฐปฏิเสธคำขอของผู้เสียหายก็ดี หรือให้ค่าเสียหายไม่เต็มตามที่ตนขอก็ดี มาตรานี้ให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง แทนที่จะร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่อธิบายมาแล้วในมาตรา ๑๑ แต่จะต้องยื่นภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย

เป็นกรณีทำนองเดียวกับการอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานประเมินภาษีก่อนนำคดีไปสู่ศาลภาษีอากรในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง มีเนื้อหาประการใด ก็จะต้องเป็นไปตามนั้น ซึ่งอาจไม่ลงตัวกับกฎหมายนี้นักก็ได้ ซึ่งเราจะต้องคอยดูกันต่อไป

นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการ

โดยมาตรา ๑๕ ซึ่งเป็นมาตราสุดท้ายของกฎหมายนี้บัญญัติว่า

“ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้”

คือเป็นผู้รับผิดชอบในการสอดส่องดูแล ตลอดจนวางกฎระเบียบต่างๆ ที่จำเป็นนั่นเอง

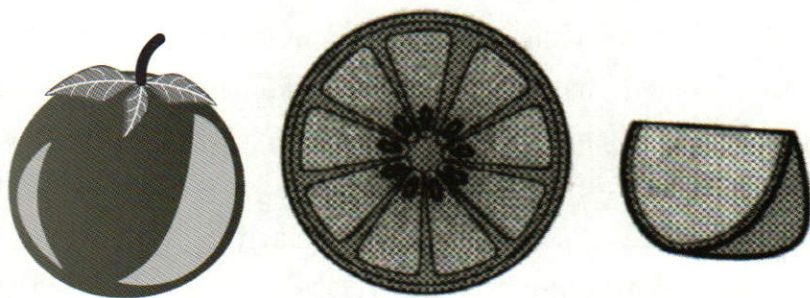
“ส้มจี๊ด”

ใช้แทนมะนาวก็ได้เป็นไม้ประดับก็ดี

ชาคริต ฤกษ์เสวี

Wลจากความผันแปรของสภาพดินฟ้าอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “น้ำ” ที่ออกจะทวีความแห้งแล้งจัดยิ่งขึ้นทุกปี และบางทีก็มีน้ำท่วมอย่างฉับพลันเกิดขึ้นอย่างรุนแรงอยู่บ่อยๆ ในหลายพื้นที่แหล่งผลิตรายการเกษตรที่สำคัญๆ ประกอบกับป่าไม้ก็ยังมีถูกลักลอบตัดทำลายลงไปมากมายทุกปี แม้จนกระทั่งในปัจจุบันนี้ก็ยังไม่หยุดยั้ง จึงมีผลเสียหายต่อพืชผลการเกษตรด้วยเป็นอย่างยิ่ง

ประกอบกับกระแสของการเมืองบางส่วน ก็ได้มีส่วนผสมผสานกับภัยธรรมชาติดังกล่าวเข้าไปด้วย จึงทำให้เกิดภาวะที่แม้แต่พืชผลเกษตรบางอย่าง เช่น “ไซ้” และ “มะนาว” ก็มีราคาแพงยิ่งขึ้นกว่าปกติเกิดขึ้นได้บ่อยครั้งขึ้นในแต่ละปี ถึงแม้ในฤดูกาลที่มะนาวควรจะถูกมากๆ แต่ปัจจุบันนี้ก็ไม่มีวิธีการประวิงเวลาการออกผล

สำหรับ “มะนาว” การแปรรูปมะนาวมากมายหลายวิธีก็ได้มีเกิดขึ้น จึงทำให้ราคาขึ้นต่ำสุดนั้นก็พลอยถูกดึงสูงขึ้นไปด้วย ทำให้ประชาชนผู้บริโภคทั่วไปต้องบ่นกันเพิ่มไปเลย เพราะผลประโยชน์

ส่วนใหญ่ไปตกอยู่กับพ่อค้าคนกลาง มิได้ตกถึงเกษตรกรผู้ผลิตอย่างที่เราหวังจะให้ได้นั้นเท่าใดนัก

ดังนั้น การคิดหาทางแก้ไขอย่างง่าย ๆ วิธีหนึ่ง อย่างเช่นการปลูกมะนาวในสักระถางย่อมๆ ไว้

ตามบ้านทั่วไปด้วย จึงได้เกิดมี มากยิ่งขึ้นด้วยแล้วในปัจจุบันนี้ แต่ มะนาวเป็นพืชต้นใหญ่กิ่งก้านอยู่ ลึกหน้อย ในปัจจุบันนี้จึงได้มีการ แสวงหาพืชตระกูลส้มอย่างอื่นเช่น “ส้มจี๊ด” เอามาปลูกแทนมะนาว เพื่อใช้ทั้งน้ำในผลแทนมะนาวได้ดี แล้วยังใช้ทรงต้นนี้เป็นพุ่มมีผลติด สวยงาม ปลูกใส่กระถางตั้งเป็นไม้ประดับได้ดีด้วย เหล่านี้เอามาปลูก แทนมะนาวตามบ้านกันให้มากขึ้น ก็จะมีประโยชน์มาก

ในบรรดาผลไม้ที่ให้รสเปรี้ยวนี้ ยังมีผลไม้อยู่อีกชนิดหนึ่ง คือ “ส้มจี๊ด” ซึ่งที่จริงก็เป็นต้นไม้ ผลที่คนไทยเรารู้จักกันมาช้านาน แล้ว หากแต่ก่อนนั้นมักจะรู้จักกันในแง่ของไม้ประดับ ต้นส้มจี๊ดที่ใช้เป็นไม้ประดับนั้น นอกจากจะมีต้น ส้มจี๊ดชนิดธรรมดาแล้ว ก็ยังมีส้มจี๊ด ชนิดใบต่างอีกด้วย สวยงามดีมาก

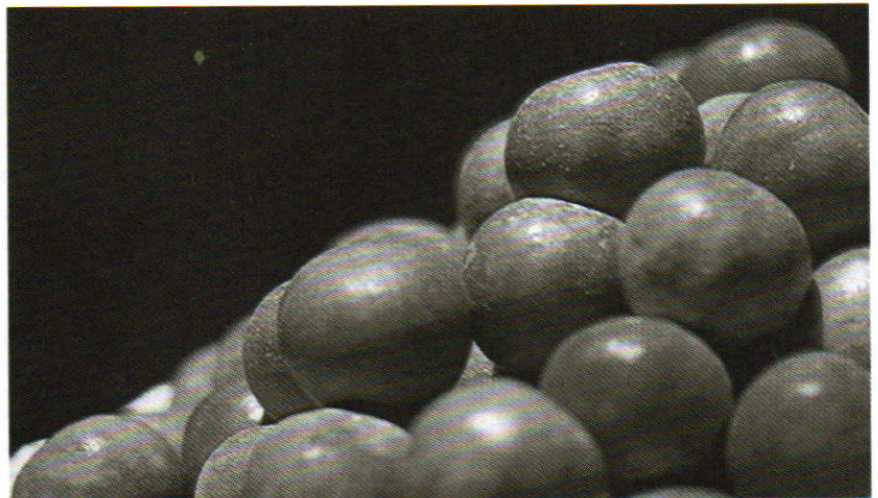
หลายๆ คนที่เคยใช้ผล ส้มจี๊ดปรุงอาหาร ต่างก็ยอมรับเป็นเสียงเดียวกันว่า น้ำส้มจี๊ดนั้นมี คุณสมบัติใช้ได้ดีมาก ไม่แพ้ น้ำมะนาวเลย แต่บุคคลที่ยอมรับเหล่านี้ยังมีจำนวนน้อยมาก ด้วยผู้คน ส่วนใหญ่ยังมองเห็นส้มจี๊ดว่า มีคุณค่าด้อยกว่ามะนาวเป็นอย่างมาก นี่เป็นความจำที่มันฝังใจมานาน แล้วนั่นเอง ซึ่งความจริงแล้วกลับ ตรงกันข้าม

ดังจะเห็นได้จากการที่เรา ลองไปดูประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่า จะเป็นมาเลเซีย สิงคโปร์ หรืออินโดนีเซีย ตลอดจนประเทศฟิลิปปินส์ ก็จะพบว่าประชาชนในประเทศ ต่างๆ เหล่านั้น เขาได้มีการใช้ส้มจี๊ดกันอย่างกว้างขวาง และแพร่หลาย โดยทั่วไปมานานแล้วละครับ

ที่จริง “ส้มจี๊ด” ก็คือ ส้มที่

ella Fortunella sp.)

ซึ่งจะเห็นได้ว่าส้ม “ซิตรัส เรตติคิวลาต้า” นั้น เป็นพวกส้มเขียวหวานประเภทหนึ่ง ส่วน “ฟอจุนเนล-ร่า” ก็คือพวก “ส้มควอท” ดังนั้น ลูกผสมที่เกิดมาจึงเรียกว่า “ออ-เรนจ์ควอท” หรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า “คาลามอนดิน” ดังกล่าวข้างต้นก็ได้ ส้มจี๊ดนี้คงจะเกิดจากการ

ชื่อภาษาอังกฤษว่า “คาลามอนดิน” (Cala mondin) สำหรับทางฟิลิปปินส์ เขาเรียกว่า “คาลาแมนซี (Cala mansi) ส้มชนิดนี้อาจจะเป็นพวก “ซิตรัส ไมโครคาร์ป้า” (Citrus microcarpa) หรืออาจเป็นลูกผสมที่เกิดในประเทศจีน โดยมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ออเรนจ์ควอท” (Orangequat) คือเป็นลูกผสมที่เกิดจาก “ซิตรัส เรตติคิวลาต้า” (Citrus reticulata) พันธุ์ “ออสเตอ-รา” (Austera) หรือส้มที่อาจผสมกับ “ฟอจุนเนลล่า สปีชีส์” (Fortun-

ผสมพันธุ์โดยแมลงในประเทศจีน และส้มจี๊ดนี้ยังมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ ฟ้องอีกชื่อหนึ่ง คือ “ซิตรัส ไมติส” (Citrus mitis)

จากการศึกษาพอจะสรุปได้ ว่า ผลส้มจี๊ดนั้นมีขนาดเล็กกว่า มะนาวมาก อาจจะเปรียบเทียบ โดยน้ำหนักได้ว่า มะนาว ๑ ผลใดๆ จะเท่ากับส้มจี๊ดจำนวน ๕-๗ ผล แต่ส้มจี๊ดมีจำนวนเมล็ดน้อยกว่า มะนาว ๒-๓ เท่าตัว และยังมีเปลือก ซึ่งหนักร้อยกว่า ๔-๕ เท่าตัว

เมื่อมาพิจารณาถึงเปอร-

เซนต์ของน้ำที่คั้นได้จากส้มจี๊ดกับมะนาวแล้ว ก็พบว่าส้มจี๊ดมีน้ำคั้นได้มากกว่ามะนาวถึง ๒ เท่าตัว กล่าวคือผลส้มจี๊ดนั้นคั้นน้ำได้ประมาณ ๘๐% ส่วนผลมะนาวนั้นจะคั้นน้ำได้แค่ ๔๐% เท่านั้นเอง

เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าถ้าเราเอาส้มจี๊ดมาใช้แทนมะนาว เราก็สามารถจะใช้น้ำส้มจี๊ดประมาณ ๒-๓ ผล แทนมะนาว ๑ ผลได้ดีทั้งนี้แล้วแต่ขนาดของส้มจี๊ดที่ได้มานะครับ ถ้าหากผลส้มจี๊ดมีขนาดใหญ่มาก ก็จะมีขนาดประมาณเหรียญ ๕ บาทขนาดเท่า ก็อาจจะใช้ทดแทนมะนาวได้ในอัตราส่วน ๑ ต่อ ๑ ด้วยเข้าไป และการคั้นน้ำส้มจี๊ดก็กระทำได้ง่ายกว่ามะนาว เพราะเปลือกบางและมีเมล็ดน้อยกว่านั่นเอง

และจากการวิเคราะห์ได้พบว่า น้ำคั้นจากส้มจี๊ดนั้นมีปริมาณกรดน้อยกว่าในมะนาวเล็กน้อยแต่ต่างก็มีรสเปรี้ยวจัดคล้ายคลึงกัน น้ำคั้นส้มจี๊ดมีสีเหลืองอ่อนๆ ซึ่งต่างจากน้ำคั้นมะนาวที่มีสีขาว

เมื่อเรามาพิจารณาถึงคุณค่าทางอาหาร ของส้มจี๊ดกับมะนาว แล้วก็พบว่า ส้มจี๊ดนั้นมีปริมาณวิตามินซีมากกว่ามะนาวอยู่ประมาณ ๑๐% คือในการวิเคราะห์นั้นพบว่า ส้มจี๊ดมีวิตามินซีอยู่ถึง ๓๑.๔๔ มิลลิกรัม ต่อน้ำคั้น ๑๐๐ มิลลิกรัม

ส่วนวิตามินซีที่มีรายงานวิเคราะห์ ส้มจี๊ด ของฟิลิปปินส์ พบว่ามีจำนวนถึง ๔๙ มิลลิกรัมเขียวละครับ

จากข้อมูลต่างๆ ของส้มจี๊ดดังกล่าวแล้วนี้ จึงอาจจะกล่าวได้ว่า ส้มจี๊ดเป็นผลไม้ที่ให้น้ำคั้นซึ่งมีรสเปรี้ยว แม้จะไม่มีกลิ่นหอมจัดดังเช่นน้ำมะนาวบางพันธุ์ แต่น้ำส้มจี๊ดก็มีรสชาติและกลิ่นหอมพอใช้ได้ดี จึงสามารถนำมาใช้ทดแทนมะนาวได้เป็นอย่างดี ถ้าจะทำน้ำส้มจี๊ดเป็นเครื่องดื่มแทนน้ำมะนาว ส้มจี๊ดก็จะทำได้ง่ายดีมาก

ส้มจี๊ด ๑ ผลอาจจะทำน้ำส้มจี๊ดได้ ๑ แก้วพอดี เมื่อละลายด้วยน้ำร้อนเพิ่มสักเศษ ๑ ส่วน ๓ แก้ว และเติมน้ำเย็นกับน้ำแข็งให้มีน้ำจนเกือบจะเต็มแก้ว แล้วเติมน้ำส้มจี๊ดคั้นจากผลขนาดย่อม ๆ ๑ ผล หรือขนาดเล็กก็ใช้ ๒ ผล น้ำนี้ใส่ถุงพลาสติก รัดปากถุงด้วยวงยางรัด และเสียบหลอดดูดไว้ ก็พร้อมที่จะดื่มเพื่อสุขภาพกันได้แล้วละครับ ผู้ที่ได้ดื่มแล้วจะนิยมชมชอบดีมากแน่ๆ ในต่างประเทศเขาจึงขายได้ดีมาก

สถิติการจำหน่ายผลไม้ในประเทศฟิลิปปินส์ ก็แสดงให้เห็นชัดว่า ใน พ.ศ. ๒๕๓๒ ส้มจี๊ดของเขานั้น มีผลิตและขายได้เป็นอันดับ ๔ ในพวกผลไม้ด้วยกัน ซึ่งมีมูลค่าถึง ๑๙๗ ล้านเปโซ ถ้าเทียบ

อัตราแลกเปลี่ยนในสมัยนั้น ก็มีมูลค่าไม่น้อยกว่า ๕๐๐ ล้านบาท น้อยอยู่เสียเมื่อไหร่ละครับ

การปลูกและการบำรุงรักษาดันส้มจี๊ดนี้ ซึ่งเกษตรกรเราจะสามารถจะทำได้ไม่ยากเลยคือการเตรียมดิน ก็คงจะเหมือนกับการเตรียมดินปลูกพืชทั่วไป โดยเราสามารถจะแบ่งสถานที่ปลูกออกได้เป็นสองลักษณะ คือ แบบยกร่องและแบบพื้นเรียบ หรือแล้วแต่ความเหมาะสมของพื้นที่ ซึ่งจะใช้ปลูกนั้นแหละเป็นสำคัญ

ส่วนเรื่องการให้นุ้ยนั้น ก็ใช้ปุ๋ยคอกจำพวกมูลสัตว์ต่างๆ เช่น จากมูลวัว มูลควาย มูลสุกร เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้ซากหรือเศษพืชทำปุ๋ยหมักใส่ให้ได้อีกด้วย เช่น เปลือกถั่ว หรือเชื้อเห็ดฟางที่ไม่ใช่แล้ว ฟางข้าวที่ใช้เพาะเห็ดแล้ว เหล่านี้ก็ใส่เป็นปุ๋ยได้ดีทั้งนั้น

การเตรียมกิ่งพันธุ์ก็ทำได้ไม่ยาก ส้มจี๊ดนิยมขยายพันธุ์โดยการตอน หรือการติดตาต่อกิ่ง ดันพันธุ์หรือกิ่งพันธุ์ส้มจี๊ดที่จะนำมาปลูกนั้น ต้องทำการคัดเลือกให้ได้ต้นที่มีความสมบูรณ์ กล่าวคือ มีกิ่งก้านและส่วนที่จะเป็นลำต้นนั้นจะต้องมีระบบรากดี ใบที่มีอยู่ต้องสะอาด เจริญเติบโตได้สมบูรณ์ มีสีเขียวทั้งหมดนั้นต้องปราศจากร่องรอยของแมลงศัตรูพืชแอบแฝงอยู่

ด้วยนะครับ

สำหรับการปลูกส้มจีตลงดินเป็นแปลงในสวน ก็ควรใช้ระยะปลูกให้ห่างกันระหว่างต้น ประมาณ ๑.๕x๑.๕ เมตร แต่ถ้าปลูกลงกระถางก็ทำแบบไม่ประดับทั่วไป หรือแบบการปลูกมะนาวในกระถางได้เลยเช่นกัน

ส่วนการดูแลรักษาต้นส้มจีตนั้น ก็ง่าย ๆ ว่าควรปฏิบัติได้เช่นเดียวกับต้นมะนาว หรือต้นส้มเขียวหวานนั่นเองละครับ คือควรให้ได้รับแสงแดดอย่างเพียงพอเข้าไว้ด้วยเป็นสำคัญ

ระหว่างที่ต้นส้มจีตกำลังเจริญเติบโตทางใบนั้น มักจะมีแมลงพวกผีเสื้อมาแอบวางไข่ และต่อไปก็จะฟักออกเป็นตัวหนอน เกาะกินใบส้มจีตคล้ายกับศัตรูในพวกส้มทั้งหลาย

ศัตรูที่สำคัญอีกตัวหนึ่งก็คือพวกหนอนชอนใบ เมื่อต้นส้มจีตเริ่มแทงใบอ่อน จึงจำเป็นจะต้องมีการพ่นสารเคมีกำจัดและป้องกันหนอนชอนใบให้ดีขึ้น ซึ่งเดี๋ยวนี้อย่างไรก็ตามไม่ต้องเสียค่าสารเคมีแพงๆ กำจัดหนอนอย่างแต่ก่อนอีกแล้ว เพียงแต่เจ้าของรู้จักตรวจตราดูใบให้บ่อยๆ หน่อย และใช้น้ำผสมสารสกัดสะเดา ฉีดพ่นป้องกันให้ก็ได้การแล้วละ

สำหรับการเก็บเกี่ยวผล

และอายุการเก็บรักษาของผลส้มจีตนั้น เมื่อผลส้มจีตมีขนาดตั้งแต่ ๑-๕ เซนติเมตรและแก่แล้ว ถึงแม้ว่าจะยังมีสีเขียว ก็สามารถจะเก็บเกี่ยวผลเอามาใช้ประโยชน์ได้แล้ว ถ้าส้มจีตติดผลเป็นจำนวนมาก การเก็บเกี่ยวก็สามารถจะทยอยเก็บเกี่ยว ไปจนกว่าผลจะมีขนาดใหญ่ขึ้นและสีผิวเปลี่ยนเป็นสีเหลืองบ้างเล็กน้อยแล้ว

และแม้แต่จนกระทั่งผิวเปลือกของผล เป็นสีเหลืองเข้มมากกว่า ๕๐% แล้ว ก็ยังนำมาใช้ประโยชน์ได้ดี ทั้งผลที่ติดต้นอยู่นี้ก็จะช่วยเพิ่มเสน่ห์ของต้นส้มจีต ให้ดูเป็นไม้ประดับที่มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้นได้ดีจริงๆ

ขณะนี้ก็มีเกษตรกรชาวสวนผลไม้ ทางจังหวัดภาคตะวันออกหลายราย ที่ทำการปลูกส้มจีตกันไว้เป็นจำนวนมากขึ้นแล้ว อย่างเช่นทางจังหวัดจันทบุรี และในภาคอื่นๆ ก็มีอยู่เหมือนกัน ด้วยผลผลิตจาก

ส้มจีตที่ได้นั้น มีทางส่งขายให้กับบริษัท พี. เอ็กซ์ ยูเนี่ยน แตรี่ฟลันท์ จำกัด ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ ๑๐/๕ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดี

ด้วยที่บริษัทนั้นเขารับซื้อเป็นจำนวนมากอยู่เป็นประจำ เพื่อนำไปใช้น้ำส้มคั้นส่งออกไปขายยังประเทศปากีสถาน กับประเทศคูเวต และประเทศเยเมน เศรษฐิน้ำมัน ทั้งนั้นที่เป็นลูกค้าประจำของน้ำส้มจีตและส้มเขียวหวานจากเมืองไทยเราอยู่ในขณะนี้

ราคาที่โรงงานของบริษัท พี. เอ็กซ์ ยูเนี่ยน แตรี่ฟลันท์ จำกัด เปิดรับซื้ออยู่ตลอดมา ส้มจีตก็ขายได้ราคาดีกว่าส้มเขียวหวานเสียอีกด้วยซ้ำไป คือทางบริษัท เขาให้ราคา กิโลกรัมละ ๗-๑๐ บาท ในขณะที่ส้มเขียวหวานเพียงกิโลกรัมละ ๕-๗ บาทเท่านั้นเอง

เกี่ยวกับเรื่องการผลิตน้ำส้มจีตนี้ หากใครสนใจก็อาจติดต่อ

ไปขอรับคำแนะนำ จากคุณสมหวัง ไกรวิทรพร ผู้จัดการของบริษัท ดังกล่าวได้ ทางบริษัทเขายินดีจะให้ความร่วมมือในเรื่องนี้ต่อผู้สนใจได้เสมอ

เรื่องส้มจี๊ดนี้ จึงสมควรจะปลูกกันไว้ใช้ประโยชน์เองตามบ้านได้ดี จึงอยากจะให้พี่น้องประชาชน และท่านผู้อ่าน “วารสารไทย” ทั่วไป ได้พิจารณาทำการปลูกส้มจี๊ดแบบปลูกมะนาวใส่กระถางตั้งประดับไว้ตามบ้านกันให้มากขึ้น

ด้วยสำหรับมะนาวนั้น บัดนี้มีทางที่จะใช้หลักวิชาการเกษตรแผนใหม่ ปลูกและบังคับต้นมะนาวให้ออกผลนอกฤดู ปลูกไว้เป็นไม้ประดับบ้านได้สวยงามดีเหมือนกัน พอผลมะนาวแก่ก็มีทางนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันที ดีหลายอย่างเชียวยละครับ

นอกจากมะนาวแล้ว ในฉบับนี้ “วารสารไทย” ตั้งใจจะนำเรื่องของ “ส้มจี๊ด” มาเตือนใจกันไว้ชนิดน้อยด้วยว่า ส้มจี๊ดเป็นส้มต้นเล็กๆ ที่ใช้เป็นไม้กระถางปลูกประดับบ้านได้ดี มีดอกส่งกลิ่นหอม ไม่แพ้ดอกส้มอื่นๆ แถมยังมีผลส้มจี๊ดให้ใช้ประโยชน์ในการบริโภคและส่งขายโรงงานอุตสาหกรรมผลิตน้ำผลไม้ ซึ่งมีโรงงานรับซื้ออยู่แล้ว ด้วยขายก็จะได้ราคาดีเหมือนกัน

และนำส้มจี๊ดผลเล็กๆ นี้ ก็

ยังมีคุณค่าทางอาหารดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีวิตามินซี. มากกว่ามะนาวถึง ๑๐% นับว่าเป็นส้มชนิดหนึ่งที่นำปลูกไว้ตามบ้านได้ดีทีเดียว ปัจจุบันมีโรงงานของบริษัท พี. เอ็กซ์ ยูเนี่ยน แดรี่ฟลานท์ จำกัด มีโรงงานรับซื้อส้มผลจี๊ดจำนวนมาก ไปผลิตเครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์ส้มบางอย่างด้วย ก็กำลังมีอนาคตดีเอการอยู่ละครับ

สำหรับมะนาวก็เป็นไม้ผลขนาดเล็ก ที่มีรสเปรี้ยว มีวิตามินซีสูง สามารถนำมาทำเป็นน้ำผลไม้ได้ดี และยังเป็นพืชสมุนไพรใช้รักษาโรคต่างๆ ได้หลายชนิดอีกด้วย ประชาชนคนไทยเกือบทุกคนรู้จักมะนาวดี เพราะแม่บ้านทั้งหลายนิยมนำมาใช้ปรุงอาหาร เช่น ทำเป็นน้ำพริกต่างๆ ยำต่างๆ ที่ต้องการรสเปรี้ยว

ที่สำคัญคืออาหารจานโปรดของชาวเอเชียหลายประเทศ คือ ส้มตำทั้งไทย บู ปลา ร้า เครื่องปรุงสำคัญของส้มตำนี้ส่วนหนึ่งก็คือมะนาวนั่นเอง เมื่อ ๒-๓ ปีที่ผ่านมา มะนาวซึ่งเป็นผลไม้ขนาดเล็กนี้ ก็ได้กลายเป็นพืชการเมืองไปด้วย ในยามแพงเคยมีราคาสูงมาก จนมีผลกระทบต่อบริโภคไม่น้อยเลย ทำให้มีผลทางการเมืองเอาเรื่องอยู่เหมือนกัน

นักวิชาการจากศูนย์วิจัย

พืชสวนพืชจิตร ของกรมวิชาการเกษตร ได้ทำการทดลองหาวิธีการปลูก และบังคับมะนาวที่ปลูกในวงบ่อซีเมนต์ เพื่อให้มะนาวออกดอกติดผลนอกฤดูปกติได้ดี

จากการศึกษาพันธุ์มะนาวที่ปลูกซึ่งมีอยู่มากมายหลายพันธุ์ เช่น พันธุ์มะนาวแป้น มะนาวแป้นรำไพ มะนาวแป้นพวงเพชรบุรี มะนาวหนึ่งคันธูลี มะนาวไข่มะนาวแม่ไก่ไข่มุก มะนาวพวงมะนาวตาฮิติ มะนาวน้ำหอม และมะนาวด้านเกวียน ตั้งแต่ปี ๒๕๓๙-๒๕๔๐ ก็ได้พบว่ามะนาวทุกพันธุ์สามารถปลูกได้ดีในวงบ่อซีเมนต์ และทุกพันธุ์จะสามารถบังคับให้ออกดอกและติดผลได้ตลอดปี ตามช่วงจังหวะและเวลาที่ต้องการได้เป็นที่น่าพอใจ

การเตรียมวงบ่อซีเมนต์เพื่อใช้เป็นกระถางหรือภาชนะปลูกก็ทำได้ง่าย ๆ ดังนี้คือ

๑. นำวงบ่อซีเมนต์เอามาใช้ปลูกมะนาว ควรเป็นวงบ่อซีเมนต์ที่ควรมีขนาด ๘๐-๑๐๐ เซนติเมตร สูง ๔๐ เซนติเมตร คือ ขนาดวงบ่อห้องสุขาทั่วไปนั่นเอง แล้วรีบประกอบสร้างขึ้นโดยเร็วเพื่อปลูกในช่วงต้นฤดูฝนได้ก็จะยิ่งดี

๒. เตรียมแผ่นซีเมนต์วงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเท่ากับวงบ่อนั้นเอามารองกันหลุมนี้

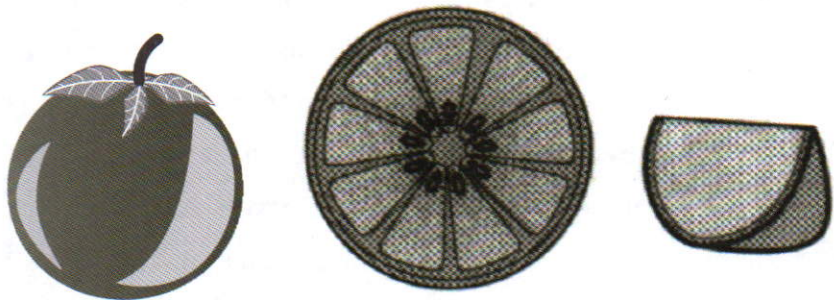
๓. วางวงบ่อให้พอดีกับแผ่นซีเมนต์ที่รองกันบ่อไว้ นั่นอย่าเชื่อมติดกัน เพราะต้องการให้น้ำไหลผ่านออกได้สะดวก ระยะห่างแต่ละวงบ่อ ๑.๕x๒ เมตร

๔. ใช้หน้าดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นดินร่วนซุยไม่เหนียวจัด นำมาผสมกับปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักที่สลายตัวแล้ว โดยใช้อัตราส่วน ดินร่วนต่อปุ๋ยหมัก ๓ ต่อ ๒ หรือ ดินร่วนต่อปุ๋ยคอก ๓ ต่อ ๑ หรือดินเปรี้ยวต่อปุ๋ยหมัก ต่อ ชี้เถ้า แกลบดำ = ๓ ต่อ ๒ ต่อ ๑

๕. เมื่อเตรียมดินดีแล้ว นำมาใส่ลงบ่อซีเมนต์ที่จัดเตรียมไว้ ให้เต็มวงบ่อ แล้วพูนดินปลูกขึ้นมาอีกเล็กน้อย

๖. คัดเลือกกิ่งมะนาวพันธุ์ดีที่ต้องการ เลือกกิ่งตอนที่แข็งแรงสมบูรณ์เอามาปลูกให้ชุดหลุมเล็กๆ ตรงกลางวงบ่อซีเมนต์ นำกิ่งมะนาวนั้นลงปลูก แล้วกลบดิน ทำหลักไม้ไผ่ผูกกับต้นมะนาว เพื่อป้องกันต้นมิให้มีการโยกเมื่อถูกแรงลม ใช้เศษหญ้าหรือฟางข้าวคลุมหน้าดินแต่ละวง แล้วรดน้ำให้ชุ่มสม่ำเสมอด้วย

การปฏิบัติดูแลรักษาอย่างง่าย ๆ สำหรับต้นมะนาวในกระถางหรือในวงบ่อซีเมนต์นี้ ควรจะให้น้ำ ๑-๓ วันต่อครั้ง แล้วใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ ช้อนแกงต่อต้น

ให้ทุก ๑-๒ เดือนต่อครั้ง

ในการใส่ปุ๋ยทุกครั้ง ควรจะต้องรดน้ำให้ชุ่ม เพื่อช่วยให้ปุ๋ยละลายได้ดีด้วยนะครับ และควรทำการตัดแต่งกิ่งให้ด้วยเสมอ นอกจากนั้นสำหรับระยะต่อไปเมื่อต้นมะนาวเติบโตเป็นต้นใหญ่แล้ว ก็ควรจะตัดแต่งกิ่งการค้ำกิ่ง หรือทำนั้งร้านเล็กๆ หรือทำคอกสี่เหลี่ยมให้กับต้นมะนาวนั้นด้วย เพื่อป้องกันการหักโค่น และกิ่งฉีกเมื่อถูกลมพายุแรง หรือเมื่อมีผลดกมากนั้นด้วยก็จะดี แล้วก็ควรจะห่มต้นดูแลป้องกัน และกำจัดเรื่องโรคและแมลง ที่อาจจะมีขึ้นนั้นให้ดีกว่าด้วย

สำหรับวิธีการบังคับหรือช่วยกระตุ้นให้มะนาวออกผลนอกฤดูนั้น ก็มีหลักการปฏิบัติตามขั้นตอนง่ายๆ ดังนี้คือ

๑. หลังจากปลูกมะนาวในวงบ่อซีเมนต์นั้น ได้ประมาณ ๖ เดือนแล้ว มะนาวบางพันธุ์จะเริ่มออกดอก และติดผลได้บ้างเล็กน้อย

แล้ว ก็ขอให้เด็ดทิ้งทั้งหมด การปลุกมะนาวในวงบ่อซีเมนต์นี้ควร จะเก็บเกี่ยวผลผลิตเฉพาะช่วงนอกฤดู หรือในช่วงฤดูแล้งที่มะนาวมีราคาแพงมากเท่านั้น ไม่ควรปล่อยให้มะนาวออกดอกติดผลอยู่บนต้นตลอดปี เพราะจะทำให้มะนาวทรุดโทรมเร็วกว่าปกติ

๒. เมื่อมะนาวอายุได้ ๘ เดือน หรือ ๑ ปี ขึ้นไปแล้ว ก็ให้เริ่มบังคับมะนาวออกดอกได้

๓. มะนาวนับตั้งแต่ถูกกระตุ้นให้เริ่มออกดอก จนถึงเก็บเกี่ยวผลผลิต จะใช้เวลาประมาณ ๔-๕ เดือน

๔. ดังนั้น ถ้าต้องการเก็บเกี่ยวผลมะนาว ในช่วงที่มีผลราคาแพง ในราวเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม-เมษายน ซึ่งเป็นช่วงที่มะนาวมีราคาแพงมาก ก็จะต้องงดการให้น้ำได้ตั้งแต่ในเดือนสิงหาคม-ตุลาคม ให้น้ำผ้าพลาสติกกันฝนมาคลุมปากวงบ่อด้านโคนต้น ป้องกัน

ไม่ให้น้ำซึมลงไปดินภายในวงบ่อที่ปลูกมะนาวนั้น ประมาณ ๑๕-๓๐ วันต่อมา ใบมะนาวก็จะเริ่มเหี่ยวหรือมีใบร่วง เรื่องนี้ต้องทำให้ดีนะคะ เป็นการทรมาณเดือนให้มะนาวนั้น เตรียมออกดอกก่อนที่ต้นมันจะตายไปจริงๆ ได้ ถ้าปล่อยให้อดน้ำรุนแรงนานเกินไป

๕. ที่นี้ก็ให้เอาผ้าพลาสติกที่คลุมโคนออกไว้ เริ่มให้น้ำและปุ๋ย สูตร ๑๒-๒๔-๑๒ ในอัตรา ๑ ช้อนแกงต่อต้น เมื่อมะนาวออกดอกและติดผลแล้ว จึงค่อยให้น้ำและปุ๋ยเพิ่มเติม เพื่อบำรุงต้นและผลมะนาวตามปกติ จนกว่าจะเก็บเกี่ยวผลนั้นได้ในฤดูแล้ง

ต้นมะนาวในวงบ่อซีเมนต์ที่ปลูกนั้น ถ้าจัดเป็นไม้ประดับก็จะดูสวยและแปลกไปอีกแบบหนึ่ง จะมองเห็นทรงพุ่มมะนาวที่สวยงามโดดเด่น พร้อมเห็นลูกดกเต็มต้นระยะที่มะนาวมีราคาแพงมาก แม่บ้านนั้นก็จะไม่ต้องซื้อมะนาวแพงในหน้าแล้งอย่างแต่ก่อนแล้ว หากเหลือกินแล้วยังอาจจะเก็บส่งขายตลาดใกล้บ้าน ได้อีกด้วยดีไหมล่ะครับ

จะว่าไปแล้วบรรดาอาหารหลายชนิดของคนไทยเรา มักจะมีรสเปรี้ยวผสมอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งถ้าไม่เป็นในทางตรงก็ในทางอ้อม โดยเฉพาะน้ำจิ้ม หรือน้ำพริกต่างๆ และ

แม้แต่ น้ำปลา-พริก-มะนาว เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีในพวกแกงส้ม-ต้มยำ-ยำต่างๆ น้ำพริกตลอดจนเครื่องดื่มนานาหลายสูตร เช่น น้ำมะนาว และเครื่องดื่มซึ่งเป็นของต่างประเทศ อย่างเช่น น้ำชาเย็นเหาะมะนาวเหล่านี้เป็นต้น

ซึ่งรสเปรี้ยวในอาหารดังกล่าว ปกติมันมักจะได้มาจากผลไม้ โดยเฉพาะจากมะนาว นอกจากนั้นก็ยังมีมะปราง มะขาม มะดัน มะม่วงดิบ และอาจจะใช้มะกอกฝรั่งดิบด้วย โดยทั่วไปแล้วมะนาวเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย ในการปรุงอาหารต่างๆ ดังกล่าว

การใช้มะนาวในครัวเรือนบางกรณี อาจจะประสบปัญหา เช่น มะนาวขาดมือในทันทีทันใดก็จำเป็นที่จะต้องจัดหาซื้อมาจากตลาด ถ้าหากตลาดอยู่ห่างไกลหน่อย ก็คงต้องเกิดความลำบากกันบ้างพอสมควร

ท่านผู้อ่านคงจะพอเข้าใจได้ดีขึ้นบ้างแล้วนะคะ ว่าการปลูกมะนาวในกระถางประดับไว้ในสวน ครัวหลังบ้าน หรือที่มุมสนามเล็กๆ ในเขตบ้านของท่าน เท่าที่จะพอมีที่ว่างอำนวยให้ตั้งกระถางได้นั้น การปฏิบัติบำรุงรักษาก็ไม่ได้ยากลำบากแต่ประการใดนัก ปลูกไว้ให้ดีก็จะมีผลมะนาวออกมาให้ใช้

ประโยชน์ได้ ทั้งดูก็สวยงามดีที่มีผลมะนาวติดต่ออยู่ในกระถางปลูก จัดเป็นไม้ประดับที่สวยงามได้เหมาะสมมาก

แต่สำหรับต้นส้มจี๊ดนั้น ท่านสามารถจะปฏิบัติดูแลได้ง่ายกว่าต้นมะนาวนั้นเสียอีกด้วยซ้ำไป ทรงต้นส้มจี๊ดเป็นพุ่มกะทัดรัดสวยงาม มีใบเล็กๆ สีเขียวตลอดปี แถมยังมีผลสีเขียวสดใส และเมื่อผลสุกแก่จะเป็นสีเหลืองทอง ติดต้นอยู่พราวตาเพิ่มความสวยงามดียิ่งขึ้นมาก

ด้วยส้มจี๊ดนี้สามารถจะให้ผลได้ดกดี และออกผลได้ตลอดทั้งปีแทบไม่มีว่างเว้น ไม่ต้องช่วยให้ติดผลทะลายนอกฤดูอย่างมะนาวนั้นเลย ทั้งผลแก่ของส้มจี๊ดนั้นก็ยังสามารถได้ราคาดีเสียด้วย หรือจะใช้แทนมะนาวปรุงอาหารบริโภคในครัวเรือนของท่านเองก็ได้สบายมาก

การปลูกส้มจี๊ดใส่กระถางประดับไว้ เพื่อเสริมความสวยงามตามบ้านกันไว้บ้าง แม้เพียงสักบ้านละ ๒-๓ ต้นก็จะมีประโยชน์ดีมาก ทั้งยังจะมีส่วนช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายซื้อมะนาวมาใช้ปรุงอาหารประจำวันลงได้ส่วนหนึ่งด้วย

การประหยัดรายจ่าย และเพิ่มความสบายตาสบายใจ ให้เจ้าของบ้านได้ง่ายๆ อย่างนี้ก็เป็นเรื่อง ที่ควรปฏิบัติกันได้ดีอยู่เสมอไม่ใช่หรือ

ถ้ำพระยานคร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
(ภาพ : สมชาย ดำรงกิตติกุล)